

Zpravodaj KVZ

ZPRAVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2025

číslo 2 | červen | ročník 13

Judikáty Soudu za čtvrté čtvrtletí roku 2024

Domácí násilí

*Hasmik Khachatryan proti
Arménii*

Právo oběti domácího násilí na
náhradu nemajetkové újmy od
pachatele.

Osoby s postižením

Clipea a Grosu proti Moldavsku

Vyšetřování špatného zacházení
na psychiatrii.

Regulace zbraní

Svrtan proti Chorvatsku

Povinnost státu přijmout opat-
ření k ochraně veřejnosti.

Občanské právo

Právo na vzdělání 7

S. proti České republice

Zajištění přiměřených úprav v poskytování základního vzdělávání žákovi s autismem.

Zdravotnické právo.....9

Veselý proti České republice

Přiměřená výše náhrady nemajetkové újmy způsobené lékařským zákrokem provedeným *non lege artis*.

Presumpce nevinny 10

Machalický proti České republice

Řízení o náhradu škody za trestní stíhání zastavené z důvodu promlčení a označení stěžovatele za pachatele v odůvodnění rozhodnutí civilních soudů.

Přístup k soudu..... 12

Justine proti Francii

Odmítnutí dovolání z důvodu přiložení jiného než napadeného rozhodnutí.

Selektivní stávka 13

Hellgren proti Finsku

Právo odborů a jejich členů omezit stávku na nevykonávání části povinností podle pracovní smlouvy se zachováním nároku na mzdu za realizaci zbývajících povinností.

Opatrovnictví..... 15

M. T. S a M. J. S. proti Portugalsku

Náležité procesní záruky v řízení o stanovení opatrovníka osobě trpící demencí.

Vlastnické právo..... 17

Dopravní rozvojové středisko ČR a.s. proti České republice

Uložení povinnosti vlastníkovu strpět bez náhrady veřejné užívání účelové komunikace vedoucí přes jeho pozemek.

Rybářství Třeboň a.s. a Rybářství Třeboň Hld. a.s. proti České republice

Odnětí bez náhrady u nemovitostí, jejichž privatizace v 90. letech byla od počátku neplatná.

Trestní právo

Sexuální násilí..... 21

Y proti České republice

Posouzení souhlasu oběti při vyšetřování sexuálního jednání kněze vůči věřící zletilé osobě.

M. Ş. D. proti Rumunsku

Ochrana před veřejným sdílením intimních fotografií osoby ze strany bývalého partnera.

Domácí násilí 25

Hasmik Khachatryan proti Arménii

Právo oběti domácího násilí na náhradu nemajetkové újmy od pachatele.

Osoby s postižením..... 27

Validity Foundation jménem T. J. proti Maďarsku

Dlouhodobé selhání systému institucionální péče u osoby s mentálním postižením, které vyústilo v její smrt bezprostředně způsobenou zápalom plic.

Clipea a Grosu proti Moldavsku

Neúčinné vyšetřování špatného zacházení na psychiatrii, kdy byly výpovědi stěžovatelů označeny za nevěrohodné toliko s odkazem na jejich mentální postižení.

Spravedlivý proces 33

Souroullas Kay a Zannettos proti Kypru

Odsouzení stěžovatelů založeno v rozhodující míře na výpovědi spolupachatele, jenž následně nebyl stíhán.

Miron proti Rumunsku

Odsouzení stěžovatelky bez toho, aby soud přímo vyslechl všechny svědky vypovídající proti ní.

Kadlec proti České republice

Použití facebookové a e-mailové konverzace s potenciálním svědkem jako podpůrného důkazu v trestním řízení, aniž by soudy tuto osobu předvolaly či ověřily její identitu.

Konfiskace majetku..... 37

Episcopo a Bassani proti Itálii

Zabavení výnosů trestné činnosti po promlčení trestnosti činu.

Cizinecké právo 41

Martinez Alvarado proti Nizozemsku

Zamítnutí žádosti o sloučení rodiny u dospělého muže s mentálním postižením a jeho sestrami, na jejichž péči byl muž po smrti svých rodičů odkázán.

Vězeňství..... 43

Adamčo proti Slovensku (č. 2)

Rutinní důkladné osobní prohlídky vězně a kontrola obsahu jeho písemností před a po setkáních s advokáty při jejich návštěvách ve věznici.

Regulace zbraní..... 45

Svrtan proti Chorvatsku

Povinnost státu přijmout opatření k ochraně veřejnosti před osobou, u níž existuje důvodné podezření z nelegálního držení zbraní.

Ochrana osobních údajů .. 47

Le Marrec proti Francii

Využití IP adresy osoby při přihlášení na internetové stránky správy sociálního zabezpečení k určení její polohy, které vedlo k odebrání jejího nároku na sociální dávky.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Rodinné právo..... 50

Činnost novinářů..... 50

Velký senát Soudu

Ne bis in idem 52

Výkon rozsudků Soudu

Zprávy předložené Výboru ministrů..... 53

Ukončení výkonu rozsudků a rozhodnutí..... 53

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu 54

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milé čtenářky, milí čtenáři,

čas letí jako vítr a polovina roku je téměř za námi. Co přinesla u Evropského soudu pro lidská práva?

České republice 14 nových rozhodnutí. V devíti z nich naše obhajoba uspěla. Porušení Úmluvy naopak Soud shledal jen ve třech věcech. Ve dvou jsme uzavřeli smír a v jedné jsme porušení Úmluvy uznali, a Soud tak řízení zastavil. Těm s matematickou duší neuniklo, že součet těchto čísel dává 15. Je to proto, že v rozsudku [Macharik](#) Soud shledal jak porušení, tak i neporušení Úmluvy: získání emailové komunikace obviněné sice bylo nezákonné, a porušilo tedy její právo na ochranu soukromí, ale použití tohoto důkazu neučinilo trestní řízení jako celek nespravedlivé.

Očekávaným výsledkem skončila věc [T. H.](#) Soud v rozsudku zopakoval, že je v rozporu s článkem 8 Úmluvy, pokud stát podmiňuje úřední změnu pohlaví zákrokem nebo léčbou, které vedou či s vysokou pravděpodobností mohou vést ke sterilizaci. Pro trans osoby to totiž znamená, že plný výkon jejich práva na respektování soukromého života je podmíněn tím, že se podrobí velmi invazivnímu zákroku do své tělesné integrity. Ke stejnému závěru dospěl již loni v dubnu Ústavní soud (nález [Pl. ÚS 52/23](#)). S účinností k 1. červenci 2025 zruší příslušná ustanovení občanského zákoníku a zákona o specifických zdravotních službách. Vláda a zákonodárce ale zůstali nečinní, a tak od července bude platit jen neúplná právní úprava. Aby lidé věděli, jak od července při torzu právní úpravy postupovat, připravili jsme ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra a zmocněnkyní vlády pro lidská práva řešení v podobě metodických pokynů pro lékaře a matriční úřady, které byly právě v těchto dnech zveřejněny. Jasná a předvídatelná právní úprava, která bude respektovat nálezy Ústavního soudu a judikaturu ESLP, je však nadále potřeba.

Zmínit je dobré i rozsudek [Krpelík](#). Soud v něm zdůraznil, že policisté, kteří vyslyší osobu se sníženým intelektem, jí musí poučit o právu nevypovídat a právu na obhájce způsobem, kterému skutečně porozumí. V projednávané věci byl stěžovatel poučen prostřednictvím standardního předtištěného formuláře, které jsou obtížně srozumitelné i pro osoby s plnými rozumovými schopnostmi. Nedostal pomoc obhájce, sociálního pracovníka nebo podpůrce, ani neměl k dispozici poučení v easy-read formátu. Jeho výpověď, kterou učinil, aniž by mu byla jasná jeho práva a důsledky výpovědi pro další trestní řízení, přitom byla rozhodujícím důkazem pro jeho následné odsouzení. Výkon rozsudku si vyžádá obecná opatření, aby poučení o právech osob se zdravotním postižením probíhala nikoli jen formálně, ale tak, aby jim zaručila skutečně spravedlivé řízení.

Česká republika byla vidět nejen v rozhodovací činnosti. V květnu byla soudkyně Kateřina Šimáčková zvolena předsedkyní páté sekce Soudu. Je to významná pozice ve vedení ESLP, do které se dosud žádný český soudce nedostal. Mimo jiné bude Kateřina Šimáčková členkou každého velkého senátu, a bude se tak podílet na všech nejdůležitějších rozhodnutích Soudu. Je to velké uznání její práce ze strany všech jejích kolegů soudců. Moc gratuluji!

Od května má ESLP i nového předsedu. Stal se jím francouzský soudce Mattias Guyomar. Je již třetím Francouzem, který v čele Soudu stanul. Po René Cassinovi, jednom z prvních soudců Soudu, na jehož počest se jmenuje celosvětová studentská soutěž v simulovaném soudním řízení, která má finále před soudci ESLP, a nedávno zesnulém Jean-Paul Costovi.

A to nejlepší na konec 😊 V dubnu jsme s radostí a pokorou převzali prestižní ocenění [Úřednický čin roku 2024](#) za náš nový portál [Mezi-soudy](#). Jsem moc rád, že tento projekt, který si neklade za cíl nic menšího, než posílit ochranu lidských práv v České republice zaujal i odbornou porotu. A velkou radost máme i z pozitivních ohlasů od vás praxe, že Mezi-soudy používáte a pomáhají vám v každodenní práci. Těmto skvělým lidem za to náleží velké uznání: zleva Kateřina Radová, Eva Petrová, Martina Šiváková, Liubou Asenova, Jana Martinková, Miroslav Kaštyl, Eliška Hronová a Vladimír Janoušek Pysk.

Krásné prožití letních měsíců,

Petr Konůpka
vládní zmocněnec

Právo na vzdělání

Rozsudek ze dne

7. listopadu 2024 ve věci č. 37614/22

– S. proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že vnitrostátní orgány přijaly ve vztahu k nezletilému stěžovateli s poruchou autistického spektra dostatečně přiměřené úpravy pro zajištění jeho přístupu ke vzdělávání v průběhu jeho docházky do první třídy základní školy, a nedošlo tak k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Dále rozhodl, že nedošlo k porušení participačních práv stěžovatele dle článku 8 Úmluvy, když nebyl v rámci následného soudního řízení ústně slyšen.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli byli chlapec s tzv. Aspergerovým syndromem, který začal na konci října školního roku 2011/2012 navštěvovat první ročník základní školy K., a jeho matka. Škola se o stěžovatelově znevýhodnění

průkazně dozvěděla až na konci listopadu. Speciálně pedagogické centrum následně vydalo v prosinci doporučení na podporu integrace stěžovatele do školního prostředí. Jelikož dané doporučení stěžovatelka znehodnotila, bylo jeho finální znění škole doručeno až na konci ledna 2012. Na jeho základě škola v únoru vypracovala stěžovateli individuální vzdělávací plán. Rodiče stěžovatele však odmítli studijní plán podepsat. Nový vzdělávací plán byl dokončen až na konci května 2012, což bylo dáno primárně výměnou třídní učitelky. Na základě dalšího doporučení speciálně pedagogického centra z května 2012, ze kterého nově vyplynula potřeba stěžovateli ustanovit asistenta, plánovala škola od září 2012 zavést i toto opatření, byť na něj dle tehdy platné vnitrostátní právní úpravy, která předcházela přijetí tzv. inkluzivní novely školského zákona v roce 2015, nebyl nárok. Zároveň škola v srpnu 2012 zavedla nové pravidlo, na jehož základě měly být děti s poruchami chování nebo vyžadující zvláštní asistentickou péči ve školním roce 2012/2013 vyloučeny ze školní družiny. Na konci školního roku 2011/2012 stěžovatel školu K. opustil a přešel na jinou základní školu.

V květnu 2015 stěžovateli rodiče podali proti škole K. antidiskriminační žalobu, ve které žádali zejména omluvu a náhradu nemajetkové újmy za nevhodná výchovná opatření, jako stavění do kouta či vyloučení z výletu, jež byla vůči stěžovateli na škole K. uplatňována. Stěžovatel chtěl být v rámci soudního jednání ústně vyslechnut. Stěžovatelé však na výzvu soudu nebyli schopni doložit posouzení lékaře nebo psychologa dokládající, že stěžovatel může být vyslechnut, aniž by mu to způsobilo újmu. Na ústním slyšení tedy netrvali a vyjádření stěžovatele předložili soudu písemně. Později však ústní slyšení opět vyžadovali.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 2 PROTOKOLU Č. 1

Stěžovatelé namítali, že došlo k porušení zákazu diskriminace z důvodu zdravotního postižení stěžovatele, jelikož škola během jeho docházky do první třídy neučinila přiměřené úpravy odpovídající jeho speciálním

vzdělávacím potřebám ve smyslu článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1.

a) Obecné zásady

Soud zopakoval, že vzdělávání je jednou z nejdůležitějších veřejných služeb v moderním státě, zároveň však uznal, že se jedná o službu složitou z hlediska organizace a nákladnou na správu a že zdroje, které na tuto službu mohou vnitrostátní orgány poskytnout, jsou nutně omezené. Při rozhodování o způsobu regulace přístupu ke vzdělání musí proto stát nalézt rovnováhu mezi vzdělávacími potřebami osob, které spadají pod jeho jurisdikci, a omezenou možností jim vyhovět ([Veľo Velev proti Bulharsku](#), č. 16032/07, rozsudek ze dne 27. května 2014, § 33).

Článek 14 Úmluvy je zároveň třeba vykládat v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Dle článku 2 této úmluvy mají osoby se zdravotním postižením právo očekávat, že jim bude zajištěno „uplatnění nebo užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními“. V jejím světle proto mají státy dle článku 14 Úmluvy povinnost

přijmout „přiměřená opatření“, tedy „nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které pro ně nepředstavují nepřiměřené nebo nadměrné zatížení“, jež umožňují napravit faktické nerovnosti, které, pokud nejsou odůvodněny, představují diskriminaci (*Çam proti Turecku*, č. 51500/08, rozsudek ze dne 23. února 2016, § 65). Určit, jakými konkrétními prostředky mají být zajištěny vzdělávací potřeby dětí se zdravotním postižením, přitom není úlohou Soudu, ale vnitrostátních orgánů. Stát však musí dbát dopadu, která jeho rozhodnutí mají, na ty nejzranitelnější skupiny, mezi něž patří děti s autismem (*G.L. proti Itálii*, č. 59751/15, rozsudek ze dne 10. září 2020, § 54).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud zdůraznil, že stěžovateli nebylo upřeno vzdělání, neboť navštěvoval školu K. až do konce prvního školního roku a následně pokračoval ve vzdělávání bez překážek v jiném zařízení. Škola K. se zároveň řídila doporučením speciálně pedagogického centra a přijala podpůrná opatření, jakmile byla o vzdělávacích potřebách stěžovatele řádně informována. V reakci na nové doporučení centra ze dne 30. května 2012, ze kterého vyplynula potřeba asistenta, škola podnikla nezbytné kroky proto, aby k jeho naplnění došlo od začátku následujícího školního roku. Soud ovšem podotknul, že pro rodiče dítěte může být někdy obtížné přijmout fakt, že jejich dítě má problémy vyžadující asistenci.

oči před jeho obtížemi a snažily se najít vyhovující řešení. Rodiče stěžovatele navíc neposkytli škole potřebnou součinnost, když ji informovali o jeho specifických potřebách až v průběhu školního roku a odmítli podepsat první verzi individuálního vzdělávacího plánu, čímž přispěli ke komplikaci situace. Škole tedy nelze vyčítat, že nejednala s potřebnou pečlivostí, aby umožnila stěžovateli absolvovat první školní rok za podmínek, které by byly, pokud možno, co nejsrovnatelnější s těmi, které měly ostatní děti. Jiný závěr by za daných okolností znamenal uložit státu „nepřiměřené nebo nepřipustné zatížení“ ve vztahu k jeho pozitivním závazkům. K porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 proto nedošlo.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že vnitrostátní soudy nepřijaly vhodná opatření, když v průběhu řízení stěžovatele navzdory jeho přání ústně nevyslechly, a dostatečně tak nezohlednily jeho zájmy a postavení. Soud se rozhodl danou námitku posoudit na poli článku 8 Úmluvy.

Aktivní roli státu a dotčených orgánů ve snaze chránit zájem dítěte proto označil za zásadní.

Dále Soud konstatoval, že v případě restriktivních a výchovných opatření namířených proti stěžovateli se nejednalo o tresty, ale o opatření k zajištění pořádku, která měla řešit jednotlivé incidenty, k nimž došlo v situacích, kdy byla vážně ohrožena bezpečnost stěžovatele a řádný průběh výuky. Učitelé navíc byli ochotni o těchto opatřeních se stěžovatelkou jednat. Soud tedy nepovažoval tato opatření sama o sobě za diskriminující.

Školní družinu stěžovatel navštěvoval po celý školní rok, pravidlo o vyloučení dětí vyžadujících zvláštní asistentickou péči, považované i vnitrostátními orgány za diskriminační, se tedy vůči němu neuplatnilo, protože opustil školu předtím, než začalo platit. Příčinou souvislost mezi tímto pravidlem a přestupem stěžovatele na jinou školu Soud neshledal.

Závěrem Soud zdůraznil, že jeho úkolem není definovat, jakými prostředky mají být zajištěny vzdělávací potřeby dětí se zdravotním postižením, neboť vnitrostátní orgány jsou v zásadě lépe povolány k posouzení situace a místních potřeb (*Çam proti Turecku*, cit. výše, § 65). V projednávaném případě si vnitrostátní orgány byly vědomy své povinnosti zajistit stěžovateli účinné a nediskriminační uplatnění jeho práva na vzdělání, nezavřely

Soud připomněl, že článek 12 Úmluvy o právech dítěte stanoví, že dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Stejně zásady platí obdobně pro jakékoli soudní nebo správní řízení, které má dopad na práva dětí dle článku 8 Úmluvy. Zároveň však nelze tvrdit, že vnitrostátní soudy jsou vždy povinny dítě při jednání osobně vyslechnout (*Sahin proti Německu* č. 30943/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 73).

Soud upozornil, že důvodem podané stížnosti je řízení, jehož předmětem byla diskriminace, které měl být stěžovatel vystaven při výkonu svého práva na vzdělání, což je spíše technická otázka, která tuto věc odlišuje od případů, kdy je třeba určit, s kterým z rodičů chce dítě žít. Vzhledem k tomu, že stěžovateli byla diagnostikována porucha autistického spektra a sám vyjádřil obavy z oživení negativních vzpomínek, nelze soudci prvního stupně vytýkat, že požadoval posouzení lékaře nebo psychologa, že stěžovatel může být bez jakékoliv újmy vyslechnut. Soud s ohledem na tyto okolnosti uznal, že

vnitrostátní soudy mohly neprovedení výsledku stěžovatele legitimně považovat za ochranu jeho zájmů a že jeho účast na řízení byla zajištěna jeho vlastním písemným vyjádřením a dále prostřednictvím jeho advokáta, specialisty v dané oblasti. Vnitrostátní soudy svůj postup rovněž dostatečně zdůvodnily. Soud proto stanovil, že stěžovatel byl ve světle daných skutkových okolností do předmětného řízení dostatečně zapojen a prohlásil námitku na poli článku 8 Úmluvy za zjevně neopodstatněnou.

Zdravotnické právo

Rozsudek ze dne 28. listopadu 2024 ve věci č. 12431/22 – Veselý proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní soudy nepřiznaly stěžovateli náhradu nemajetkové újmy způsobené lékařským zákrokem provedeným *non lege artis* v dostatečné výši. Soud přiznal stěžovateli částku 4 000 EUR z titulu nemajetkové újmy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel podstoupil v prosinci 2013 lékařské ošetření a operaci břicha v krajské nemocnici, po kterém se potýkal s přetrvávajícími bolestmi a dalšími komplikacemi. Následně se vůči nemocnici domáhal náhrady újmy na zdraví. V řízení před soudy prvního a druhého stupně byl v plném rozsahu osvobozen od soudních poplatků.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že dva aspekty léčby byly provedeny *non lege artis* a stěžovateli přiznal náhradu ve výši 39 000,- Kč (přibližně 1580 EUR) za bolest a pooperační komplikace vzniklé v důsledku nesprávného umístění řezu. Tato částka byla stanovena na základě znaleckého posudku v souladu s vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb.; soud ji zvýšil na dvojnásobek, a to s ohledem na komplikovanější průběh hojení rány a zjevné riziko dalších komplikací. Odvolací soud tuto částku snížil na znalecům původně navrhaných 19 500,- Kč (přibližně 790 EUR). Vyšší částku bylo podle něj možno přiznat pouze ve výjimečných případech bolesti extrémní intenzity, která však nebyla tvrzena ani znaleckými posudky prokázána. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl a uložil mu povinnost zaplatit nemocnici náklady právního zastoupení v řízení před Nejvyšším soudem ve výši 13 939,- Kč (přibližně 540 EUR). Ústavní soud následně ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou odmítl.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení článku 8 z důvodu nedostatečné výše přiznané náhrady.

Soud úvodem odkázal na shrnutí obecných zásad týkajících se ochrany tělesné integrity a odškodnění za lékařská pochybení ve věcech [Trocellier proti Francii](#) (č. 75725/01, rozhodnutí ze dne 5. října 2006, § 4) a [Codarcea proti Rumunsku](#) (č. 31675/04, rozsudek ze dne 2. června 2009, § 101–105).

Dále Soud přihlédl k tomu, že vnitrostátní soudy již samy v zásadě shledaly porušení článku 8 Úmluvy, a konstatoval, že jedinou otázkou, o níž je třeba rozhodnout, zůstává výše náhrady.

Soud připomněl, že vnitrostátní soudy při stanovení výše náhrady vycházely ze znaleckého posudku a z vyhlášky Ministerstva zdravotnictví z roku 2001, která byla mezitím zrušena, mimo jiné proto, že existoval zjevný a dlouhodobý nepoměr mezi základními sázkami stanovenými vyhláškou a rozsahem újmy

způsobené poškozeným. Odvolací soud pak patrně nevyužil své diskreční pravomoci, přiznávané obecným soudům Ústavním soudem (např. v nálezu IV. ÚS 3122/15), aby se od vyhlášky odchýlil a přiznal náhradu přiměřenou rozsahu újmy na zdraví stěžovatele.

Podle Soudu byla přiznaná částka výrazně nižší než minimální výše náhrady obecně přiznávaná Soudem v případech lékařských pochybení při porušení článku 8 Úmluvy (viz např. [Otgon proti Moldavsku](#), č. 22743/07, rozsudek ze dne 25. října 2016; [Botoyan proti Arménii](#), č. 5766/17, rozsudek ze dne 8. února 2022). Tento nepoměr byl navíc prohlouben skutečností, že dvě třetiny přiznané náhrady musel stěžovatel uhradit nemocnici na nákladech řízení před Nejvyšším soudem. Soud navíc podotkl, že Nejvyšší soud měl, stejně jako obecné soudy, zohlednit zvláštní povahu před ním vedeného řízení a stěžovatele od soudních poplatků osvobodit.

Soud proto dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

Přestože stěžovatel nevzněl nárok na náhradu majetkové škody ani nemajetkové újmy, Soud konstatoval, že stěžovatel nepochybně prožil bolesti a utrpení, které není možné kompenzovat pouze výrokem Soudu o porušení Úmluvy, a že tento případ vykazuje mimořádné okolnosti vyžadující přiznání náhrady v tomto ohledu. Stěžovatel podle Soudu utrpěl porušení práva na ochranu tělesné integrity, které významně ovlivnilo kvalitu jeho života, a vzhledem k vnitrostátní právní úpravě účinné v rozhodné době nemá přiměřené vyhlídky domoci se odpovídající nápravy na vnitrostátní úrovni ani v obnoveném řízení před Ústavním soudem.

Z těchto důvodů Soud přiznal stěžovateli částku 4 000 EUR z titulu nemajetkové újmy a částku 2 500 EUR jako náhradu nákladů řízení před Soudem.

Presumpce nevinny

Rozsudek ze dne 10. října 2024 ve věci č. 42760/16 – Machalický proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci nevinny dle

čl. 6 odst. 2 Úmluvy, neboť civilní soudy v rámci svého odůvodnění přisuzovaly stěžovateli odpovědnost za spáchání trestné činnosti, přestože trestní stíhání stěžovatele muselo být zastaveno z důvodu promlčení trestnosti činu a stěžovatel tak nebyl nikdy uznán pravomocně vinným.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V lednu 2003 bylo proti stěžovateli zahájeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu podvodu, jehož se měl dopustit jako vedoucí pracovník pobočky banky v letech 1993-1994 (kauza je v ČR známá jako projekt „H-system“). Subjektivní stránku trestného činu se však nepodařilo prokázat. Trestní soud následně skutek překvalifikoval na trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku. Promlčecí doba tohoto trestného činu však činí pět let a soud tedy trestní stíhání z důvodu promlčení trestnosti činu zastavil. Na pokračování projednání věci i přes uplynutí promlčecí doby stěžovatel netrval.

V říjnu 2011 uplatnil stěžovatel nárok na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu. Ministerstvo spravedlnosti v dubnu 2012 nárok odmítlo, když konstatovalo, že nejsou naplněny zákonné předpoklady pro vyhovění žádosti, jelikož v dané věci nedošlo ke zrušení nebo změně rozhodnutí pro nezákonnost. Jeho žalobu poté zamítl i obvodní soud s

odkazem na § 12 odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. Akceptoval, že trestní stíhání nevedlo k vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku, díky čemuž mohlo být formálně možné pohlížet na rozhodnutí o zahájení trestního stíhání jako na zrušené pro nezákonnost. S ohledem na dle jeho názoru jednoznačná tvrzení trestního soudu měl ale za to, že není pochyb o tom, že se stěžovatel jednáním naplňujícím znaky trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku dopustil, byť bylo stíhání zastaveno z důvodu promlčení. Úmyslem zákonodárce přitom bylo odepřít náhradu škody tehdy, byl-li trestný čin spáchán, i když za něj nebyl pachatel odsouzen.

Odvolací soud názor obvodního soudu potvrdil, když se ztotožnil se závěrem, že je na místě postupovat podle ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu *per analogiam*, neboť uplynutí promlčecí doby samo o sobě neznamená, že bylo usnesení o zahájení trestního stíhání nezákonné. Poznamenal, že stěžovatel netrval na pokračování trestního řízení a rozhodnutí o vině či nevině, a nevyužil tak možnost domoci se v případě zproštění rozsudku odškodnění.

Tento výklad napadl stěžovatel dovoláním, které Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné. Poukázal na skutečnost, že zákon přiznává odškodnění tomu, proti němuž vedené trestní stíhání bylo zastaveno se závěrem, že trestně stíhaný se trestného činu nedopustil. Naopak v případech, kdy je trestní stíhání zastaveno, ovšem s opačným závěrem, tedy že se trestně stíhaný dopustil protiprávního jednání odpovídajícího skutkové podstatě trestného činu, je náhrada škody vyloučena. Podle názoru Nejvyššího soudu na věci nic nemění ani změna právní kvalifikace spáchaného skutku, neboť stíhaný skutek se v každém případě nemění a případný nárok na odškodnění lze vázat pouze na jednání, za které byl dotyčný stíhán. Základem těchto závěrů byla dle Nejvyššího soudu opět skutečnost, že podstatné je to, že jednání žalobce bylo trestným činem.

Ústavní soud nálesem ze dne 19. ledna 2016 zamítl ústavní stížnost podanou stěžovatelem jako nedůvodnou. Přijal analogické užití ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu, když přisvědčil názoru, že odškodnění za nezákonné trestní stíhání nelze přiznat osobě stíhané za jednání, které naplňuje skutkovou

podstatu trestného činu, avšak jehož trestnost byla promlčena. Námitkou porušení presumpce nevinoty se nezabýval.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že civilní soudy při zamítnutí jeho žaloby na náhradu škody způsobené v souvislosti s jeho trestním stíháním konstatovaly, že se dopustil jednání naplňujícího znaky trestného činu, ačkoli trestní řízení vedené proti němu bylo kvůli marnému uplynutí promlčecí doby zastaveno, čímž došlo k porušení zásady presumpce nevinoty vyplývající z čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

1. K přijatelnosti

Soud připomněl, že ochrana poskytovaná čl. 6 odst. 2 Úmluvy zahrnuje i respektování výroku o zproštění obžaloby nebo zastavení trestního stíhání v jakémkoliv dalším řízení. V dané věci souhlasil s tím, že byla dána přímá spojitost mezi ukončeným trestním řízením a občanskoprávním řízením na náhradu škody za nezákonné trestní stíhání vedeným stěžovatelem, neboť rozhodnutí týkající se nároku na náhradu škody vycházelo ze závěrů učiněných soudy v předchozím trestním řízení proti němu, a stížnost tak lze prohlásit za přijatelnou *ratione materiae*.

Dále konstatoval, že stěžovatel namítal porušení presumpce nevinoty v navazujícím občanskoprávním řízení o náhradě škody, nikoli v trestním řízení samotném. Skutečnost, že nepožádal o pokračování v trestním řízení tak nemůže dle Soudu způsobit nepřijatelnost stížnosti z důvodu nevyčerpání prostředků nápravy. Nepřisvědčil ani námitce vlády, že stěžovatel měl zahájit další odškodňovací řízení pro nesprávný úřední postup spočívající v porušení presumpce nevinoty v rámci odůvodnění rozhodnutí. Soud tedy stížnost prohlásil za přijatelnou.

2. K odůvodněnosti

a) Obecné zásady

Soud připomněl, že pokud je v rozhodnutí a odůvodnění vnitrostátních soudů v řízeních navazujících na trestní řízení, které skončilo zproštěním obžaloby nebo jeho zastavením, přičítána dané osobě trestní odpovědnost, jedná se o porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Ten slouží mj. k ochraně osob, které jsou z pohledu práva nevinné a musí s nimi tak být zacházeno i mimo rámec trestního řízení (*Nealon a Hallam proti Spojenému království*, č. 32483/19 a 35049/19, rozsudek velkého senátu ze dne 11. června 2024, § 168).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud konstatoval, že trestní řízení bylo proti stěžovateli zastaveno z důvodu promlčení trestní odpovědnosti. Nelze tedy tvrdit, že stěžovatelova „vina byla zákonným způsobem prokázána“. Nepovažoval za nutné posuzovat, zda rozhodnutí trestních soudů ukončujících trestní řízení stěžovateli naznačovala, že se stěžovatel dopustil stíhaného jednání, nebo že obsahovala prohlášení o jeho vině, neboť stěžovatel směřoval svou stížností námitku výlučně proti rozhodnutí vydanými civilními soudy. V projednávané věci proto považoval za klíčové zodpovědět, zda civilní soudy použitými formulacemi přičítaly stěžovateli trestní odpovědnost v rozporu s čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Civilní soudy v projednávané věci přezkoumávaly stěžovatelův nárok na náhradu škody za náklady právního zastoupení, které mu vznikly v trestním řízení, a za ušlý zisk, kdy stěžovatel argumentoval, že jelikož nebyl odsouzen, jeho trestní stíhání bylo nezákonné. Prvostupňový soud jeho nárok zamítl, protože z odůvodnění trestních soudů jednoznačně plynulo, že stěžovatel se

protiprávního jednání dopustil, odsouzen však nebyl z důvodu promlčení trestnosti činu, tedy pouze z objektivních důvodů. Takový závěr, kterým civilní soud zdůvodnil analogické použití § 12 zákona č. 89/1998, dle Soudu představoval konstatování stěžovatelovy viny z trestního pohledu. Závěr prvoinstančního soudu aproboval i Nejvyšší soud. Ten sám odkázal na prohlášení trestního soudu, že stěžovatel se jednání naplňujícího znaky trestného činu dopustil.

Na základě výše uvedených okolností měl Soud za to, že formulace použité civilními soudy nebyly jen nevhodné, ale rovněž odrážely jejich jednoznačný názor, že se stěžovatel dopustil protiprávního jednání a je jím vinen, ačkoliv za něj nebyl odsouzen. Prohlášení civilních soudů nebyla podle názoru Soudu v souladu s usnesením o zastavení trestního řízení přijatého z důvodu uplynutí promlčecí doby a představovala dovození trestní odpovědnosti vůči stěžovateli (srov. *Fartaliyev proti Ázerbájdžánu*, č. 29620/07, rozsudek ze dne 28. května 2020, § 65–69). Pochybení civilních soudů nenapravit ani Ústavní soud, který se stěžovatelem uplatněnou námitkou na porušení presumpce nevinoty

nezabýval (*Milachikj proti Severní Makedonii*, č. 44773/16, rozsudek ze dne 14. října 2021, § 37).

Závěrem Soud konstatoval, že samotné zamítnutí žádosti o náhradu škody odůvodněné tím, že ze zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení nelze dovozovat nezákonnost trestního stíhání, by samo o sobě presumpci nevinu neporušilo. Odkázal přitom na svou ustálenou judikaturu, které čl. 6 odst. 2 ani jiné ustanovení Úmluvy nezaručuje právo na náhradu vynaložených nákladů řízení nebo právo na náhradu za zákonnou vazbu v případě, že bylo řízení proti „osobě obviněné z trestného činu“ zastaveno (nejnověji viz *Nealon a Hallam proti Spojenému království*, cit. výše, § 164).

Protože však civilní soudy použily v rámci svých odůvodnění formulace, které stěžovateli výslovně přičetly trestní odpovědnost, konstatoval Soud, že došlo k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Přístup k soudu

Rozsudek ze dne 21. listopadu 2024 ve věci č. 78664/17 – Justine proti Francie

Senát páté sekce Soudu šesti hlasy proti jednomu rozhodl, že se vnitrostátní soud dopustil přepjatého formalismu, když odmítl dovolání stěžovatelky z důvodu

přiložení jiného než napadeného rozhodnutí, byť tuto chybu obratem na výzvu soudu napravila. Vnitrostátní soud tak porušil právo stěžovatelky na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka se u vnitrostátního soudu domáhala zaplacení nájemného, její žaloba i následné odvolání však nebyly úspěšné. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala prostřednictvím svého právního zástupce dovolání. Právní zástupce stěžovatelky však k dovolání připojil kopii nesprávného rozhodnutí. Po uplynutí lhůty pro podání dovolání si dovolací soud vyžádal kopii správného rozhodnutí, kterou právní zástupce stěžovatelky téhož dne dodal. Následně byla věc přidělena soudci zpravodaji, který potvrdil řádnost procesu. Soudce zpravodaj byl poté vyměněn a stěžovatelka byla informována, že dovolací soud vznesl námitku nepřijatelnosti dovolání z důvodu zmeškání lhůty pro předložení napadeného rozhodnutí. Dovolací soud následně dovolání stěžovatelky odmítl pro nepřijatelnost, jelikož zhodnotil, že připojení chybného rozsudku nelze považovat za věcnou chybu umožňující nápravu ve lhůtě dané soudem.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní soud přepjatě formalistickým výkladem procesního pravidla porušil její právo na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

a) Obecné zásady

Omezení práva na přístup k soudu je přípustné, neboť tato oblast ze své podstaty vyžaduje regulaci státem, který v tomto ohledu požívá určitého prostoru pro uvážení. Jakákoliv omezení přístupu k soudu nicméně nesmí zasahovat do samotné podstaty tohoto práva. Musí tedy sledovat legitimní cíl a být ve vztahu k danému cíli přiměřená (*Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku*, č. 41720/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. června 2019, § 195). Článek 6 Úmluvy nestanoví povinnost zřídit odvolací nebo dovolací soudy. Pokud však státy takové soudy zřídí, musí zajistit, aby řízení před nimi dostálo požadavkům článku 6 Úmluvy. Způsob, jakým se toto ustanovení uplatní na řízení před odvolacími nebo

vyššími soudy, závisí na povaze daného řízení. Je přitom nutné zohlednit řízení jako celek i roli, kterou v něm soud sebral. Podmínky přípustnosti dovolání mohou být přísnější než u odvolání. Co se týče slučitelnosti omezení přístupu k vyšším soudům s článkem 6, Soud zohledňuje následující faktory: a) zda bylo odmítnutí opravného prostředku předvídatelné, b) zda břemeno plynoucí z procesních chyb, které vedly k odepření přístupu k vyššímu soudu, nesl stěžovatel nebo stát a c) zda lze omezení považovat za projev přepjatého formalismu (*Zubac proti Chorvatsku*, č. 40160/12, rozsudek ze dne 5. dubna 2018, § 80–85). Přepjatý formalismus odlišují od přijatelného uplatnění procesních pravidel dva zásadní prvky. Podstata práva na přístup k soudu je narušena, pakliže právní úprava přestává sloužit účelům právní jistoty a řádného výkonu spravedlnosti a místo toho představuje překážku, která brání věcnému přezkumu věci (tamtéž, § 98).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Aby Soud zhodnotil, zda procesní omezení nenarušilo samotnou podstatu práva stěžovatelky na přístup k

soudu, musel posoudit, zda omezení sledovalo legitimní cíl a zda bylo přiměřené ve světle shora uvedených kritérií.

Soud předně uznal, že dané procesní pravidlo vyžadující, aby dovolatel přiložil k dovolání kopii napadeného rozhodnutí, sleduje legitimní cíl řádného výkonu spravedlnosti a zajištění právní jistoty. Cílem dotčeného omezení je umožnit soudcům dovolacího soudu rychlý přístup k dokumentům relevantním pro posouzení dovolání.

V dalším kroku Soud posuzoval, zda se dovolacímu soudu podařilo zachovat vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným cílem.

1. Předvídatelnost omezení

Soud konstatoval, že dotčené procesní pravidlo zcela zjevně vyplývá z příslušného zákonného ustanovení a je předmětem ustálené soudní praxe. Této náležitosti si tak právní zástupce stěžovatelky musel být vědom. Procesní omezení i odmítnutí dovolání v případě jeho nespektování byly tudíž předvídatelné.

2. K břemenu procesního pochybení a jeho důsledkům

Soud upozornil, že stěžovatelka své podání na výzvu dovolacího soudu obratem doplnila, a to ještě předtím, než byl ve věci ustanoven soudce zpravodaj. V přezkumu věci tak nedošlo k žádným průtahům a účelu

procesního pravidla bylo dosaženo. Dle Soudu chyba právního zástupce neměla vliv na výkon spravedlnosti či právní jistotu.

3. K přepjatému formalismu

Relevantní ustanovení francouzského občanského soudního řádu umožňuje doplnit neúplná nebo chybná podání ve lhůtě určené soudem. Dovolací soud však odmítl považovat nepředložení napadeného rozhodnutí za věcnou chybu, kterou by bylo možné podle tohoto ustanovení napravit. Soud vzal v potaz, že dovolací soud vzněsl námitku nepřijatelnosti z vlastní iniciativy. Vnitrostátní právo mu neukládalo povinnost dovolání za dané situace odmítnout. Procesní pravidlo tak bylo dle Soudu použito jako překážka, která zabránila rozhodnutí ve věci, přestože případ bylo možné projednat.

Soud tak dospěl k závěru, že stěžovatelka musela v důsledku přísného výkladu a aplikace daného procesního pravidla nést nepřiměřenou zátěž. Vnitrostátní soud tudíž nepřiměřeně zasáhl do jejího práva na přístup k soudu a porušil čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Pisani v nesouhlasném stanovisku zdůraznil, že úlohou Soudu není vykládat vnitrostátní právo, k čemuž jsou příslušné vnitrostátní soudy. Ačkoli uznal, že pravidlo mohlo působit formalisticky, trval na tom, že

advokáti by měli nést odpovědnost za své chyby a procesní pravidla by neměla být zpochybňována jen proto, že se v jednotlivých případech jeví jako přísná. Soud dle jeho názoru porušil princip subsidiarity tím, že zpochybnil odůvodněné rozhodnutí vrcholného vnitrostátního soudu.

Selektivní stávka

Rozsudek ze dne 17. prosince 2024 ve věci č. 52977/19 – Hellgren proti Finsku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nevyplacením mzdy stěžovatelce zaměstnavatelem za dobu dvou dnů, kdy zčásti odmítla plnit pracovní povinnosti podle pracovní smlouvy s odkazem na rozhodnutí odborů související se záměrem vstoupit do stávky, nedošlo k porušení její svobody sdružování chráněné článkem 11 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka, členka odborové organizace, pracovala jako poštovní doručovatelka a náplní její práce bylo také zaškolovat do této činnosti nové zaměstnance. V roce 2015 skončila platnost kolektivní smlouvy a odbory naplánovaly protesty kvůli vážnoucím vyjednáváníům o nové. Zaměstnavatel proto najal externí pracovníky, načež odbory sdělily svým členům, aby tyto nezaškolovali, a chystaly se vstoupit do stávky. Stěžovatelka dva dny po sobě po příchodu do zaměstnání odmítla s odkazem na rozhodnutí odborů zaškolit nové externí pracovníky. Sdělila ale nadřízenému, že je připravena doručovat poštu. Nadřízený ji přesto poslal domů a posléze jí zaměstnavatel pokrátil mzdu o dva dny, kdy nepracovala. Nejvyšší soud v poslední instanci rozhodl spor o nevyplacenou mzdu stěžovatelky ve prospěch zaměstnavatele.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 11 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala porušení svého práva na svobodu shromažďování a svobodu sdružování, protože jí zaměstnavatel pokrátil mzdu, byť byla připravena plnit ty úkoly, proti kterým se odbory neohradily.

a) Obecné zásady

Soud podotkl, že státy mají u článku 11 Úmluvy široký prostor pro uvážení stran zajištění odborové svobody a ochrany profesních zájmů členů odborů jednak kvůli citlivé povaze sociálních a politických otázek při dosažení rovnováhy mezi dotčenými zájmy zaměstnanců a zaměstnavatelů, jednak kvůli značným rozdílům mezi vnitrostátními systémy (*Sindicatul „Păstorul cel Bun” proti Rumunsku*, č. 2330/09, rozsudek velkého senátu ze dne 9. července 2013, § 133). Byť je právo na stávku pod ochranou tohoto článku, nevyplyvá z něj právo dosáhnout stávkou svých cílů. Dané právo také není absolutní, může podléhat podmínkám a omezením. Při určení, zda jsou omezení práva na stávku v souladu s článkem 11 Úmluvy, je pak nutné přihlížet k souhrnu opatření přijatých příslušným státem k zajištění odborové svobody (*Humpert a ostatní proti Německu*, č. 59433/18, rozsudek velkého senátu ze dne 14. prosince 2023, § 104–108).

Dále Soud uvedl, že posouzení, zda se určité opatření dotýká podstatného aspektu odborové svobody, vyžaduje zvážení všech okolností případu s přihlédnutím ke všem opatřením přijatým státem k zajištění této svobody, ke všem alternativním prostředkům nebo právům odborů k vyjádření jejich názoru a k ochraně profesních zájmů jejich členů a k právům členů odborů k obraně jejich zájmů. Význam mají také další aspekty specifické pro pracovní vztahy v daném systému, například zda jsou pracovní podmínky určovány na základě kolektivního vyjednávání. Úmluva také vyžaduje, aby podle vnitrostátního práva mohly odborové organizace za podmínek, které nejsou v rozporu s článkem 11, usilovat o ochranu zájmů svých členů (*National Union of Rail, Maritime and Transport Workers proti Spojenému království*, č. 31045/10, rozsudek ze dne 8. dubna 2014, § 85).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

Soud nejprve posuzoval, zda článek 11 Úmluvy přiznává odborům a jejím členům právo jednostranně omezit stávku, aby zaměstnanec mohl odmítnout plnit část úkolů podle pracovní smlouvy a vykonávat jiné a být za ně placen (tzv. selektivní stávka). Tím by totiž omezil právo zaměstnavatele organizovat a řídit práci zaměstnance. Soud shledal, že v dané věci se spor týkal důsledků určitého druhu selektivní stávky pro práva a povinnosti podle pracovní smlouvy, což nevylučovalo

použití článku 11 Úmluvy. Neřešila se přitom zákonnost rozhodnutí odborů nezaškolovat externí pracovníky ani sankcionování stěžovatelky za jeho dodržování. Otázka jejích odborových práv vyvstala kvůli tomu, zda zaměstnavatel pochybil, neumožnil-li jí pracovat a obdržet odměnu jen za doručování pošty kvůli rozhodnutí odborů.

Soud zde vyšel z rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle kterého zaměstnanec sice požívá ochrany před propuštěním a sankcemi z důvodu účasti na odborových akcích, ale zásada loajality v souvislosti s pracovními vztahy nevyžaduje, aby zaměstnavatel zmírnil důsledky pro osoby, které se účastní akcí. Uvedl, že pracovní pře zůstává sporem, v němž se strany snaží vzájemně si způsobit nepříjemnosti. Většina soudců Nejvyššího soudu měla přitom za to, že nařídít zaměstnavateli akceptovat, aby stěžovatelka doručovala poštu a dostala za to zapláceno, aniž by musela školit, umožní stěžovatelce požadovat, aby vykonávala jinou práci, než jakou jí může zaměstnavatel nařídít podle pracovní smlouvy. To by postihlo právo zaměstnavatele řídit práci zaměstnanců v souladu s jeho zájmy. Stěžovatelka se přitom domáhala výkonu práce, která má pro zaměstnavatele

menší hodnotu. Byť lze vykonávat dva pracovní úkoly – doručování i zaškolení – odděleně, pro zaměstnavatele je cenné právě to, že je lze vykonávat i společně. Pro zaměstnavatele tedy zaškolování nemělo menší význam. Protože otázka, zda jsou různé pracovní úkoly (ne)oddělitelné, závisí na povaze úkolů, pracovní smlouvě, resp. právní úpravě pracovních vztahů, je podle Soudu především na vnitrostátních soudech, aby posoudily konkrétní situaci. Nejvyšší soud se touto otázkou i individuálními okolnostmi zabýval. Vysvětlil, že sice lze oddělit doručování a zaškolení v tom smyslu, že doručování lze provádět i bez školení, ale pro zaměstnavatele je rozdíl, zda jsou tyto dva úkoly vykonávány společně, či nikoli. Závěry Nejvyššího soudu nevylučují ani znaky svévole nebo zjevné nepřiměřenosti, aby Soud zasáhl.

Stěžovatelka dále poukázala na to, že nezaškolování představovalo kolektivní rozhodnutí s cílem zajistit účinnost případného neposkytování poštovních služeb v rámci stávky. Zaměstnavatel totiž začal najímat externí zaměstnance na práce, na které by se stávka zaměřila. Chtěl tedy obejít toto rozhodnutí a využít

k tomu individuální pracovní smlouvy; mařil tak právo odborů rozhodovat o rozsahu jejich protestu. Podle Soudu by ale rozsudek Nejvyššího soudu neodstranil zamýšlený dopad stávky stran vytvoření nátlaku na zaměstnavatele. Nadto nakonec došlo ke sjednání nové kolektivní smlouvy. Klíčová otázka před Nejvyšším soudem se přitom omezovala na výklad dotčených práv a povinností podle pracovní smlouvy v kontextu konkrétního typu selektivní stávky. I pokud by jeho závěry měly dopad na možnost odborů podnikat stávkové akce, ve světle dané úzké otázky se nejednalo o situaci, která by vystavovala jejich členy skutečnému nebo bezprostřednímu riziku újmy nebo tomu, že zůstanou bezbranní proti budoucím pokusům o snížení mzdy nebo zhoršení jiných pracovních podmínek (UNISON proti Spojenému království, č. 53574/99, rozhodnutí ze dne 10. ledna 2002).

Soud dále zvážil souhrn opatření přijatých státem k zajištění odborové svobody (Demir a Baykara proti Turecku, č. 34503/97, rozsudek velkého senátu ze dne 12. listopadu 2008, § 144). S ohledem na právní předpisy, praxi a obecné zásady stanovené Nejvyšším soudem konstatoval, že odborová svoboda byla obecně zajištěna. Zdůraznil také, že jeho úkolem není nahradit rozhodnutí vnitrostátních soudů, ale přezkoumat, zda rozhodnutí spadá ještě do prostoru pro uvážení, který mají státy při výkladu Úmluvy.

Vzhledem ke specifickému předmětu a kontextu dané věci a podrobnému odůvodnění Nejvyššího soudu a s přihlédnutím k celkové situaci dospěl Soud k závěru, že vnitrostátní orgány ve snaze nalézt spravedlivou rovnováhu mezi pracovními právy stěžovatelky jako členky odborů a právy zaměstnavatele na organizování a řízení práce zaměstnanců zůstaly v rámci širokého prostoru pro uvážení, který je zde třeba vnitrostátním orgánům poskytnout.

Soud proto neshledal, že by došlo k porušení článku 11 Úmluvy.

Opatrovnictví

Rozsudek ze dne 10. prosince 2024 ve věci č. 39848/19 - M. T. S a M. J. S. proti Portugalsku

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně shledal, že v případě druhé stěžovatelky trpící Alzheimerovou chorobou došlo k porušení jejích práv chráněných článkem 8 Úmluvy, když vnitrostátní soudy, aniž by ji vyslechly nebo jinak zajistily ochranu jejích práv, jmenovaly v rozporu s jejím dříve vysloveným přáním jejím opatrovníkem jejího nejstaršího syna a nikoli její nejmladší dceru.

Stížnost podanou první stěžovatelkou, její dcerou, prohlásil Soud za nepřijatelnou.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelky jsou dcera a matka. Druhá stěžovatelka, která je narozená v roce 1921, má kromě první stěžovatelky ještě další tři děti a je vdovou. Věc se týká řízení o omezení svéprávnosti a opatrovnického řízení, které první stěžovatelka zahájila ve vztahu ke své matce, druhé stěžovatelce, u lisabonského soudu a na jehož konci byl jejím opatrovníkem jmenován J., nejstarší syn druhé stěžovatelky. V roce 2012 udělila v nemocnici v Lisabonu druhá stěžovatelka první stěžovatelce plnou moc, kterou ji s výhledem na budoucí progresi Alzheimerovy choroby, která jí byla diagnostikována, zmocnila ke správě svých bankovních účtů a k jednání svým jménem se všemi soukromými osobami i veřejnými orgány. Téhož dne v téže nemocnici v samostatném notářsky ověřeném dokumentu prohlásila, že je schopna žít sama a samostatně a že pokud by tuto samostatnost nebo schopnost rozhodovat ztratila, nepřeje si, aby se k ní některé z jejích dětí nastěhovalo. Rovněž uvedla, že

si přeje, aby první stěžovatelka byla odpovědná za veškerá rozhodnutí o lékařské péči, kterou by mohla potřebovat, a za správu jejích osobních záležitostí a bankovních účtů.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY V PŘÍPADĚ DRUHÉ STĚŽOVATELKY

První stěžovatelka namítala jménem své matky, že došlo k porušení jejího práva chráněného článkem 6 Úmluvy, když byl v občanskoprávním řízení ustanoven matčíným opatrovníkem její nejstarší syn. Vytýkala vnitrostátním soudům, že matku nevyslechly a nezohlednily její vlastní volbu opatrovníka, kterou uvedla v notářském zápise. Rovněž jménem matky namítala, že jmenování nejstaršího syna jejím opatrovníkem porušilo její právo na respektování soukromého a rodinného života zaručené článkem 8 Úmluvy. Soud konstatoval, že námitky vznesené první stěžovatelkou jménem její matky bude posuzovat výlučně na poli článku 8.

a) K přijatelnosti

K námitce vlády, že první stěžovatelka nebyla oprávněna podat k Soudu stížnost jménem druhé stěžovatelky, Soud podotkl, že pravidla, kterými se řídí procesní způsobilost podat stížnost k Soudu, se nemusí nutně shodovat s pravidly vnitrostátními ([Calvi a C. G. proti Itálii](#), č. 46412/21, rozsudek ze dne 6. července 2023, § 65). Kromě toho může třetí osoba za výjimečných okolností jednat jménem zranitelné osoby, pokud existuje riziko, že tato bude zbavena účinné ochrany, a za předpokladu, že stěžovatel a oběť porušení Úmluvy nejsou v situaci střetu zájmů ([Lambert a ostatní proti Francii](#), č. 46043/14 rozsudek velkého senátu ze dne 5. června 2015, § 102). Soud připouští, že stížnosti podané jednotlivci jménem oběti tvrzeného porušení článků 2, 3 a 8 Úmluvy mohou být prohlášeny za přijatelné, i když nebyla předložena žádná plná moc; v takových situacích věnuje pozornost faktorům zranitelnosti, které mohou obětí bránit, aby se obrátily na Soud, a vazbám mezi obětí a osobou, která podává stížnost ([H. H. F. a ostatní proti Francii](#), č. 24384/19, rozsudek velkého senátu ze dne 14. září 2022, § 149).

V projednávané věci Soud konstatoval, že existovaly výjimečné okolnosti umožňující dceři podat jménem své matky stížnost týkající se řízení, které vedlo ke jmenování jejího bratra matčíným opatrovníkem. Matka totiž nebyla schopna podat stížnost vzhledem ke svému

zdravotnímu stavu sama a nedalo se očekávat, že by tak místo ní učinil její syn. Soud konstatoval, že nevidí žádný střet zájmů mezi stěžovatelkami. První stěžovatelka je zjevně osobou, které jde především o zdraví a blaho své matky. Ta navíc v době, kdy byla ještě při smyslech, udělila notářským zápisem sepsaným za přítomnosti svých lékařů plnou moc první stěžovatelce, aby ji před orgány veřejné moci zastupovala.

b) K odůvodněnosti

První stěžovatelka nezpochybňovala omezení svéprávnosti druhé stěžovatelky ani nutnost, aby jí byl nápomocen opatrovník. Její námitky se týkaly výhradně rozhodovacího procesu, konkrétně toho, že její matka nebyla vyslechnuta a že volba, kterou vyjádřila notářským zápisem ohledně svého opatrovníka, nebyla vnitrostátními soudy respektována.

Strany se shodly, že omezení svéprávnosti a ustanovení J. opatrovníkem druhé stěžovatelky představovaly zásah do jejích práv na respektování soukromého života. Shodovaly se, že k tomuto zásahu došlo na základě zákona a že sledoval legitimní cíl, a to ochranu práv druhé stěžovatelky, jejíž zdravotní stav se zhoršoval ([M. K. proti Lucembursku](#), č. 51746/18, rozsudek ze dne 18. května 2021, § 61). Vyvstává však otázka, zda rozhodovací proces chránil zájmy druhé stěžovatelky a zda byl

doprovázen dostatečnými zárukami ve smyslu druhého odstavce článku 8 Úmluvy.

Soud konstatoval, že řízení o částečném omezení svéprávnosti a opatrovnícké řízení zahájila v roce 2015 první stěžovatelka. Povšiml si, že druhá stěžovatelka nebyla v řízení předvolána, jelikož pověřený soudní úředník měl za to, že není schopna porozumět obsahu předvolání. V souladu s tehdejším zněním občanského soudního řádu jí byl proto ustanoven procesní opatrovník. Ten byl však v soudním řízení pasivní. Ze spisu nevypývá, že by procesním opatrovníkem byl ustanoven právník nebo že by byl druhé stěžovatelce ustanoven advokát. Za těchto okolností měl zastupování stěžovatelky zajistit státní zástupce.

Soud si povšiml, že druhá stěžovatelka neměla možnost do řízení zasáhnout. Konstatoval, že její psychiatrické vyšetření proběhlo bez toho, aby při něm byla zastoupena opatrovníkem, advokátem nebo zástupcem státního zastupitelství. Opatrovnické řízení bylo vedeno bez jejího vědomí. Soud podotkl, že v rozhodné době bylo slyšení osoby, o níž se vede opatrovnícké

řízení, nutné pouze pokud byl vznesen tento požadavek, což však její procesní opatrovník neučinil. Stávající právní úprava přijatá v roce 2018 již vyžaduje slyšení této osoby za všech okolností. V projednávané věci tak vnitrostátní soudy rozhodovaly pouze na základě předložených dokumentů bez konání ústního jednání.

Soud zopakoval, že i kdyby bylo připuštěno, že druhá stěžovatelka již nebyla schopna vyjádřit svůj názor na omezení svéprávnosti a označit osobu, kterou si přeje jmenovat opatrovníkem, bylo úkolem soudu, aby si po přímém kontaktu s ní vytvořil vlastní názor na její duševní způsobilost ([Shtukaturov proti Rusku](#), č. 44009/05, rozsudek ze dne 27. března 2008, § 72, 73 a 91). Druhá stěžovatelka měla být proto v řízení vyslechnuta v přítomnosti státního zástupce. Soud shrnul, že bylo na soudech, aby učinily vlastní zjištění ohledně duševní způsobilosti stěžovatelky a jejího přání, aby jí byla první stěžovatelka ustanovena opatrovnící ([X a Y proti Chorvatsku](#), č. 5193/09, rozsudek ze dne 3. listopadu 2011, § 86).

Soud dále s odkazem na čl. 12 odst. 4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a zásadu č. 9 Doporučení č. R (99)4 Výboru ministrů Rady Evropy uvedl, že vnitrostátní soudy měly podrobněji posoudit prohlášení učiněné v roce 2012 druhou stěžovatelkou notářským zápisem. Druhá stěžovatelka v něm uvedla, že si přeje, aby se o ni a o správu jejího majetku starala její nejmladší dcera. Dle Soudu se toto prohlášení v podstatě rovnalo volbě opatrovnice. Soud konstatoval, že za daných okolností by bylo relevantní vyslechnout v souladu s občanským soudním řádem alespoň notáře, který listinu sepsal, a lékaře přítomné jejímu sepsání, aby bylo možné zjistit okolnosti jejího vzniku.

Soud tak dospěl k závěru, že rozhodovací proces vedoucí k omezení svéprávnosti a jmenování opatrovníka nesplňoval požadavky Úmluvy, jelikož nebyl doprovázen dostatečnými zárukami k ochraně zájmů druhé stěžovatelky a k zabránění zneužití. Ani nové rozhodnutí po zavedení právní úpravy spočívající v ustanovení doprovázející osoby, kdy byla první stěžovatelka jmenována spoluopatrovnící, avšak její bratr J. měl i nadále spravovat řadu záležitostí života své matky, neodstranil zjištěné nedostatky.

Vzhledem k absenci záruk úměrných závažnosti zásahu a dotčeným zájmům ([Cința proti Rumunsku](#), č. 3891/19, rozsudek ze dne 18. února 2020, § 57) Soud konstatoval, že stát v projednávané věci překročil svůj

prostor pro uvážení. Ve vztahu k druhé stěžovatelce tedy došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1, ČLÁNKU 8 A ČLÁNKU 14 ÚMLUVY V PŘÍPADĚ PRVNÍ STĚŽOVATELKY

a) K tvrzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Postavení první stěžovatelky ve vnitrostátním řízení nebylo podle Soudu srovnatelné s postavením druhé stěžovatelky. O druhé stěžovatelce se totiž v řízení o omezení svéprávnosti rozhodovalo, zatímco první stěžovatelka v něm byla toliko navrhovatelkou. Soud tak shledal tuto námitku neslučitelnou s Úmluvou *rationae personae*.

b) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud konstatoval, že i když první stěžovatelka nebyla určena matčinou opatrovnící, a později doprovázející osobou své matky, nikdy jí nebylo bráněno v kontaktu s matkou ani v péči o ni. Navíc byla jmenována její spoluopatrovnící a po omezení svéprávnosti své matky nadále plnila povinnosti, které jí vůči ní náležely. Jediné oprávnění, které jí nakonec chybělo, se týkalo správy bankovních účtů své matky s výjimkou běžného účtu. Soud tak naznal, že námitka první stěžovatelky na poli článku 8 je *ratione materiae* neslučitelná s ustanoveními Úmluvy.

c) K tvrzenému porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8

Jelikož Soud výše naznal, že článek 8 není v případě první stěžovatelky na projednávanou věc použitelný, shledal, že na věc nelze aplikovat ani článek 14. I kdyby však byla sporná otázka posouzena jako spadající pod článek 8 a článek 14 byl použitelný, Soud měl za to, že námitka by byla i tak nepřijatelná. Přednostní postavení nejstaršího sourozence při ustanovení opatrovníka podle tehdejší právní úpravy nebylo absolutní a umožňovalo výjimky ve prospěch vhodnější osoby. Námitka první stěžovatelky na poli článků 14 a 8 Úmluvy tak byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Vlastnické právo

Rozsudek ze dne 21. listopadu 2024 ve věci č. 5627/22 – Dopravní rozvojové středisko ČR a.s. proti České republice

Výbor páté sekce Soudu odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatelka namítala porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě kvůli tomu, že vnitrostátní orgány bez náhrady omezily výkon jejího vlastnického práva k pozemku, který získala ve veřejné dražbě, určením, že přes něj vede veřejně přístupná účelová komunikace, jíž je vlastník povinen strpět.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 2002 nabyla stěžovatelka v opakované veřejné dražbě od státního podniku v likvidaci několik pozemků v Praze. Podle dražební vyhlášky neměly být pozemky zatíženy žádnými závazky. Pozemek, který je předmětem stížnosti, byl znalcem oceněn na více než 9

mil. Kč; stěžovatelka jej vydražila za 490 tisíc Kč. Dotyčný pozemek má rozlohu 5 873 m². Vede přes něj komunikace, která je jasně viditelná na satelitních snímcích. Stěžovatelka požádala v říjnu 2016 úřad městské části o posouzení charakteru této komunikace pro účely žádosti o povolení pozemek oplotit. Úřad shledal, že komunikace o délce 18 metrů a šířce 5,7 metru, existující minimálně od 70. let minulého století, je veřejně přístupnou účelovou komunikací, a proto nemůže být oplocena. V této souvislosti uvedl, že na sousední pozemky neexistují alternativní přístupy a že právní předchůdce stěžovatelky s veřejným užíváním komunikace konkludentně souhlasil, neboť tento stav desítky let toleroval. Toto rozhodnutí potvrdil i nadřízený správní orgán. Stěžovatelka podala proti městské části žalobu. Tvrdila, že nikdy nesouhlasila s užíváním pozemku jako účelové komunikace a že za nucené omezení vlastnického práva jí má být poskytnuta náhrada. Soud prvního stupně žalobu zamítl ze stejných důvodů jako správní orgány. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Odmítl její argumentaci s poukazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 9. ledna 2008, sp. zn. II. ÚS 268/06, podle něhož omezení vlastnického práva v podobě veřejného přístupu k pozemkům nelze převést na nového vlastníka, který získal pozemky od veřejnoprávní korporace v restituci. Městský soud nepovažoval za srovnatelné nabytí vlastnictví v rámci restituce a ve veřejné dražbě.

Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka namítala, že uložením povinnosti strpět bez náhrady veřejné užívání účelové komunikace vedoucí přes její pozemek došlo k porušení jejího práva na ochranu majetku.

Soud připustil, že rozhodnutím o určení, že komunikace je veřejně přístupnou účelovou komunikací, došlo k zásahu do vlastnického práva stěžovatelky v podobě kontroly užívání majetku podle čl. 1 odst. 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Za této situace zkoumal, zda byl zásah v souladu s tímto článkem – tedy zda byl v souladu se zákonem, zda sledoval obecný zájem a zda byla dosažena „spravedlivá rovnováha“ mezi obecným zájmem a vlastnickým právem stěžovatelky (*Vistiņš a Perepjolkins proti Lotyšsku*, č. 71243/01, rozsudek velkého senátu ze dne 25. října 2012, § 93–94).

K zásahu došlo na základě ustanovení § 7 odst. 1 a § 19 odst. 1 zákona č. 13/1997 o pozemních komunikacích, v tehdy platném znění, které stanoví podmínky pro vznik veřejně přístupné účelové komunikace. Stěžovatelka nezpochybnila dostupnost, jasnost a

předvídatelnost těchto ustanovení, takže ani Soud se kvalitou právního základu blíže nezabýval. Spokojil se s tím, že zásah měl oporu v zákoně.

Omezení majetkových práv stěžovatelky bylo zákonem důsledkem aplikace shora uvedených ustanovení tak, jak je vykládá vnitrostátní judikatura. Zásah sledoval oprávněný obecný zájem, konkrétně ochranu vlastníků sousedních pozemků. Vnitrostátní soudy měly za prokázané, že přes pozemek stěžovatelky vedla komunikace minimálně od 70. let a že byla jediným způsobem, jak zajistit přístup vlastníků sousedních pozemků k jejich nemovitostem. Právní předchůdce stěžovatelky proti tomu nic nenamítal a využívání komunikace toleroval. Jím udělený konkludentní souhlas přešel na stěžovatelku jako novou nabyvatelku pozemku. Soud v této souvislosti vyzdvihl svou subsidiární úlohu. Nepřísluší mu zabývat se možnými skutkovými nebo právními omyly, jichž se mohly dopustit vnitrostátní soudy. Jejich zjištěními a závěry je naopak vázán, ledaže by byly zjevně nerozumné nebo svévolné. Nic takového však Soud neshledal, a to ani pokud jde o postoj

vnitrostátních soudů, že je důvodné přistupovat odlišně k nabytí nemovité věci v rámci dražby a restituce.

Co se týče spravedlivé rovnováhy, Soud zohlednil, že stěžovatelka koupila pozemek pro podnikatelské účely v roce 2002. V té době již komunikace sloužila svému účelu dlouhá desetiletí. Vnitrostátní rozhodnutí tento stav pouze deklaratorně a s účinky *ex tunc* potvrdila. Stěžovatelka měla před dražbou prokázat zvláštní péči a obstarat si širší penzum informací o charakteru dané komunikace, včetně kontaktování místního úřadu (srov. *Marina Aucanada Group S.L. proti Španělsku*, č. 7567/19, rozsudek ze dne 8. listopadu 2022, § 50–53). Soud rovněž přihlédl k tomu, že cena, za kterou stěžovatelka nemovitost v dražbě nabyla, byla pouze zlomkem její hodnoty stanovené znalcem. Podobně plocha, kterou komunikace zabírá, je minimální vzhledem k celkové rozloze pozemku. Soud proto neshledal, že by stěžovatelka musela nést nadměrné nebo nepřiměřené břemeno.

Stěžovatelka byla v řízení zastoupena advokátem a jejími argumenty se řádně zabývaly soudy na třech

stupních soudní soustavy, včetně Ústavního soudu. Nic tak nenasvědčovalo tomu, že by jí byla odeprána přiměřená příležitost hájit svou věc při respektování všech záruk spravedlivého procesu.

Vzhledem k výše uvedeným úvahám Soud odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou.

Rozsudek ze dne 8. listopadu 2024 ve věci č. 18037/19 a 33175/22 – Rybářství Třeboň a.s. a Rybářství Třeboň Hld. a.s. proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení majetkových práv stěžovatelek podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, třebaže jim byly po více než 20 letech bez náhrady odňaty rybníky a přílehlé pozemky. Jejich privatizace v 90. letech byla totiž od počátku neplatná pro rozpor s tzv. blokačním ustanovením, jehož smyslem bylo do přijetí zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi zamezit převodům původně církevního majetku do soukromých rukou.

umožnil restituci části komunistickým režimem protiprávně zabaveného majetku. Povinným byl stát, nikoli osoby soukromého práva. Avšak církve mohly podle ZMVC žalovat třetí osoby, na které byl majetek převeden v rozporu s blokačním ustanovením. Ve vztahu k předmětným pozemkům takto v roce 2015 postupovaly římskokatolické farnosti v Novosedlech a Lutově. Soudy prohlásily privatizaci od počátku za neplatnou. Stěžovatelky si podle nich musely být vědomy, že jde o zkonfiskované církevní pozemky. Soudy tak určily, že jejich vlastníkem je stát. V navazujícím řízení podle ZMVC byly pozemky církvi navraceny.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Soud se úvodem z vlastní iniciativy zabýval otázkou, jestli je namítané ustanovení použitelné. Vnitrostátní soudy totiž shledaly, že privatizace byla od počátku neplatná, což ve skutečnosti znamená, že stěžovatelky nikdy pozemky nevlastnily. Vzhledem k tomu, že se

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnosti se týkaly nemovitostí (rybníků a přílehlých pozemků) v Novosedlech nad Nežárkou a Lutově. Pozemky stát v roce 1949 bez náhrady odebral církvi. Od té doby je spravoval státní podnik Státní rybářství Třeboň. V roce 1992 byl přijat zákon o privatizaci. Ustanovení § 3 odst. 1 zákona vylučovalo z privatizace majetek, který po 25. únoru 1948 přešel na stát z vlastnictví církvi („blokační ustanovení“). V roce 1992 Fond národního majetku ČR („FNM“) založil druhou stěžovatelku. Do jejího základního kapitálu zahrnul i sporné pozemky, ačkoli u nich bylo uvedeno, že dříve patřily církvi. Privatizační projekt vypracovalo vedení státního podniku v čele s J. H. Ten se stal zároveň členem představenstva druhé stěžovatelky. Zápis o předání a převzetí majetku dotyčný podepsal za tři subjekty – státní podnik, který pozemky převáděl, FNM i druhou stěžovatelku. Projekt schválilo tehdejší Ministerstvo pro správu a privatizaci národního majetku. Podle šetření Nejvyššího kontrolního úřadu („NKÚ“) z přelomu let 1994 a 1995 neměl být projekt schválen, jelikož zahrnoval majetek, který nemohl být podle zákona privatizován. Jeho hodnota byla nejméně 349 mil. Kč. V roce 2007 byla druhá stěžovatelka rozdělena a odštěpením vznikla první stěžovatelka. Přešly na ní pozemky v Novosedlech nad Nežárkou. V roce 2013 nabyl účinnosti zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi („ZMVC“), který

dlouhé roky za vlastníky považovaly a státní orgány s nimi tak i zacházely, dle Soudu se mohou dovolávat „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 (srov. [Gashi proti Chorvatsku](#), č. 32457/05, rozsudek ze dne 13. prosince 2007, § 38).

Stěžovatelky byly zbaveny majetku v důsledku přijetí ZMVC a řízení, které zahájily farnosti v Novosedlech a Lutově. Výsledkem řízení bylo, že o pozemky přišly. Dle Soudu tedy došlo k zásahu do jejich vlastnictví způsobem, který se rovnal „zbavení majetku“ ve smyslu druhé věty uvedeného článku ([Pincová a Pinc proti České republice](#), č. 36548/97, rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, § 45).

V projednávané věci byl zásah proveden na základě ZMVC, který umožnil církvím domáhat se určení vlastnictví státu k majetku, který jim původně patřil a byl převeden ze státu na třetí osoby. Stěžovatelky neargumentovaly nedostatečnou kvalitou ZMVC. Dle Soudu tak byl požadavek zákonnosti splněn.

Obecný cíl restitučního zákonodárství při přechodu z totalitního na demokratické státní zřízení, tedy

zmírnění následků některých majetkových křivd, sleduje důležitý cíl, který je ve veřejném zájmu (*Velíkovi a ostatní proti Bulharsku*, č. 43278/98 a 8 dalších, rozsudek ze dne 15. března 2007, § 170). Do širokého prostoru pro uvážení státu spadá i rozhodnutí umožnit restituentům domáhat se vydání majetku po soukromých osobách (*Pincová a Pinc proti České republice*, cit. výše, § 51). Tak tomu bylo v případě ZMVC, jehož účelem bylo napravit některé majetkové křivdy spáchané komunistickým režimem. Za tímto účelem zákon opravňoval církev k podávání žalob na určení vlastnictví státu k příslušnému majetku, jenž byl původně majetkem církve a přešel do soukromých rukou v rozporu s ustanovením o blokadě. V případě úspěchu by se oprávněná církev mohla posléze domáhat jeho restituce. Dle Soudu tak ZMVC usiloval o obnovení spravedlnosti a respektu k zásadám právního státu.

Zásah do práva k majetku musí konečně nastolit „spravedlivou rovnováhu“ mezi veřejným zájmem společnosti jako celku a právy jednotlivce. Zejména musí existovat rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo. V tomto ohledu Soud přiznává státu široký prostor pro uvážení. Tato rovnováha je narušena, pokud osoba musela nést nepřiměřené individuální břemeno. Při tomto hodnocení Soud bere v potaz konkrétní okolnosti případu, včetně podmínek, za kterých byl majetek nabyt, zda se

stěžovateli dostalo odškodnění a také jeho osobní a sociální situaci.

Soud odlišil projednávanou věc od zdánlivě podobných případů, jimiž se zabýval v minulosti (např. *Pincová a Pinc proti České republice*, cit. výše; *Zvolský a Zvolská proti České republice*, č. 46129/99, rozsudek ze dne 12. listopadu 2002). Na rozdíl od nich totiž stěžovatelky nabyly předmětné pozemky až po pádu komunistického režimu, v roce 1992, resp. 2007 v případě první stěžovatelky.

Vnitrostátní soudy založily své závěry o neplatnosti nabytí vlastnického práva stěžovatelkami na dvou hlavních důvodech. *Zaprvé*, privatizace proběhla zjevně v rozporu s blokačním ustanovením, a tedy neplatně. *Zadruhé*, stěžovatelky nenabýly majetek v dobré víře; nemohly tedy vlastnické právo nabýt ani vydržením, neboť to předpokládá oprávněnou držbu. Zvláštní důraz soudy kladly na skutečnost, že bývalý státní podnik i druhá stěžovatelka, za které jednal J. H., musely vědět, že do privatizačního projektu zahrnuly pozemky patřící původně církvi, aniž by zkoumaly, jak a kdy přešly do vlastnictví státu. Privatizace byla navíc pochybná i kvůli působení J. H., který podepsal převod a nabytí pozemků za bývalý státní podnik, FNM i za druhou stěžovatelku. Vnitrostátní soudy vycházely také z kontrolních závěrů NKÚ, který na neplatnost privatizace upozornil už v roce 1995. Je sice pravda, že privatizace byla schválena příslušným ministerstvem. Ale

vzhledem k tomu, že si stěžovatelky musely být vědomy nesrovnalostí, k nimž při privatizaci došlo, nelze považovat závěry vnitrostátních soudů za nerozumné. Soud si byl vědom, že mezi přijetím zákona o privatizaci a ZMVC uplynuly dvě desetiletí. Za podstatné považoval, že již v roce 1992 zákonodárce vyloučil historický majetek církví z okruhu privatizovaného majetku. Účelem blokačního ustanovení bylo zabránit převodu tohoto majetku do soukromých rukou, dokud nebude přijat ZMVC. Stěžovatelky tak nikdy nemohly mít legitimní očekávání, že zůstanou vlastníky dotčených pozemků. V projednávané věci tedy vzaly soudy v úvahu všechny relevantní skutečnosti a závěry, ke kterým dospěly, nelze dle Soudu považovat za nerozumné ani zjevně svévolné (*OA O Neftyanaya Kompaniya Yukos proti Rusku*, č. 14902/04, rozsudek ze dne 20. září 2011, § 589). Kromě toho stěžovatelky nebyly zbaveny majetku v důsledku vyvlastnění – situace, ve které by poskytnutí náhrady bylo zásadní pro posouzení přiměřenosti zásahu – ale v důsledku prohlášení neplatnosti privatizace a nabytí majetku ve zlé víře. Soud v této souvislosti vyzdvihl, že důsledky prohlášení transakce za neplatnou

od samého počátku zahrnují povinnost vrátit dotčený majetek výměnou za zaplacenou kupní cenu. Stěžovatelky však získaly dotčené pozemky bezúplatně, takže jim není co vracet. Neposkytly ani žádné důkazy o tom, že do dotčených pozemků během let investovaly. I když jistě musely mít určité výdaje s jejich údržbou, ty byly vykompenzovány tím, že půdu vlastnily více než 20 let, přičemž nemají povinnost navracet její plody a užitky. Dle Soudu tak výjimečně nebylo třeba ani zkoumat, zda stěžovatelky mohly získat odškodnění, kdyby zahájily řízení, na které odkazovala vláda. I bez něho lze totiž učinit závěr, že nenesly nadměrné individuální břemeno, a tedy že nebyla narušena spravedlivá rovnováha mezi kolidujícími zájmy. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě nedošlo.

Sexuální násilí

Rozsudek ze dne 12. prosince 2024 ve věci č. 10145/22 – Y proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem. Příslušné orgány se náležitě nezabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi případu relevantními pro posouzení otázky, zda stěžovatelka s jednáním dotyčného skutečně souhlasila, a to zejména aspekty související s její zvláštní zranitelností a odkázaností na podezřelého. Dále pochybily v tom, že tvrzené jednání neposuzovaly komplexně, v celém jeho trvání, ale pouze ve světle pozdějších aktů, kdy stěžovatelka na projev své vůle už rezignovala.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V dubnu 2015 podala sestra stěžovatelky trestní oznámení, v němž uvedla, že stěžovatelka byla v letech 2002–2014, tj. ve věku 17 až 30 let, sexuálně zneužívána římskokatolickým knězem. Policejní orgán provedl vyšetřování, v jehož rámci vyslechl dotyčného kněze, stěžovatelku, její rodinné příslušníky a terapeutku, a také několik dalších kněží a církevních hodnostářů včetně biskupa. Zajistil rovněž jiné důkazy, včetně korespondence mezi stěžovatelkou a knězem, a nařídil vyhotovení psychiatrického a psychologického posudku stěžovatelky.

V prosinci 2015 vydal policejní orgán usnesení o odložení věci, dle něhož jednání podezřelého nenaplnilo skutkovou podstatu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, jelikož poškozená sice vnímala intimní styky s ním jako nepříjemné, ale dobrovolně je strpěla výměnou za hmotné a finanční zabezpečení sebe a své rodiny. Toto usnesení bylo zrušeno obvodním státním zastupitelstvím, které označilo prověřování policejním

orgánem za nedostatečné a nařídilo mu, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

V návaznosti na to policejní orgán nařídil vypracování doplnění znaleckého posudku. Dle tohoto doplnění nebyla u stěžovatelky zjištěna posttraumatická stresová porucha ani žádná duševní porucha, v jejímž důsledku by byla významně manipulovatelná druhou osobou. V lednu 2017 vydal policejní orgán druhé usnesení o odložení věci, kde opět dospěl k závěru, že nedošlo k naplnění skutkové podstaty znásilnění, neboť stěžovatelka po dobu 12 let nikomu nic neřekla, fyzicky se stykům nebránila a raději je strpěla výměnou za zajištění sebe a své rodiny, což bylo její dobrovolné rozhodnutí.

Toto usnesení bylo znovu zrušeno obvodním státním zastupitelstvím, které uvedlo, že policejní orgán celé prověřování vedl jen ohledně trestného činu znásilnění, aniž by uvažoval, zda nebyla naplněna skutková podstata jiného trestného činu.

V červenci 2017 vydal policejní orgán třetí usnesení o odložení věci, v němž z obdobných důvodů jako

v předchozích dvou usneseních shledal, že nedošlo ani k naplnění skutkové podstaty sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Proti tomuto usnesení už stěžovatelka stížnost nepodala.

V listopadu 2020 vznesla stěžovatelka podnět k městskému státnímu zastupitelství k výkonu dohledu nad činností obvodního státního zastupitelství. Městské státní zastupitelství v dopise z ledna 2021 konstatovalo, že názory policejního orgánu o dobrovolném rozhodnutí stěžovatelky nejsou odůvodněné. V dané věci mohl být spáchán trestný čin sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, a to ve smyslu zneužití jak náboženské závislosti stěžovatelky na podezřelém, tak jeho postavení církevní a duchovní autority. U tohoto trestného činu nicméně už uplynula pětiletá promlčecí doba.

Ústavní stížnost stěžovatelky proti tomuto vyrozumění Ústavní soud odmítl v říjnu 2021. Shledal, že městské státní zastupitelství se v rámci výkonu dohledu řádně vypořádalo s námitkami stěžovatelky; určité zadostiučinění bylo přitom stěžovatelce poskytnuto tím, že v jeho

vyrozumění bylo zjištěno pochybení policejního orgánu.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 3 A 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala porušení článků 3 a 8 Úmluvy v důsledku příliš zužujícího výkladu právní úpravy a neúčinného vyšetřování sexuálního zneužívání, jehož měla být obětí. Soud její námitky posuzoval na polí obou namítaných ustanovení společně.

a) K vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

Vláda vznesla námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s poukazem na to, že stěžovatelka nepodala stížnost proti usnesení policejního orgánu o odložení věci z července 2017. I pokud by tato stížnost byla zamítnuta, stěžovatelka mohla podat podnět k výkonu dohledu nejbližšího státního zastupitelství, a v případě neúspěchu pak ústavní stížnost. V mezidobí navíc došlo k vývoji judikatury Nejvyššího soudu, který ve dvou rozsudcích ze září 2017 podřadil pod trestný čin sexuálního nátlaku i situace typově podobné případu stěžovatelky (věc sp. zn. 8 Tdo 783/2017 se týkala jednání atletického trenéra vůči jeho světenkyni v době před i po jejím dosažení zletilosti a věc sp. zn. 6 Tdo 450/2017 jednání kněze vůči věřícím zletilým ženám).

Soud nicméně zdůraznil, že požadavek vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, tak jak jej zakotvuje článek 35 Úmluvy, nevyžaduje využití takového prostředku, jehož účinnost se prokáže až ve světle pozdějšího judikturního vývoje (*Ciobanu proti Rumunsku*, č. 29053/95, rozhodnutí ze dne 20. dubna 1999). V projednávané věci vláda netvrdí, že vnitrostátní právní úprava nebo judikatura – v podobě, v jaké existovaly v době vydání policejního usnesení v červenci 2017 – skýtaly stěžovateli účinný prostředek nápravy proti odložení její věci. Soud proto námitku vlády zamítl.

b) Obecné zásady

Soud připomněl, že ze zákazu špatného zacházení zakotveného v článku 3 Úmluvy a z práva na respektování soukromého života dle článku 8 plyne pozitivní závazek státu kriminalizovat a účinně stíhat všechny nekonsenzuální sexuální akty, včetně těch, kde oběť nekladla fyzický odpor (*M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003, § 149–152). Navíc z těchto ustanovení lze vyvodit i procesní povinnost příslušných vnitrostátních orgánů, aby v případě, že je vzneseno hájitelné tvrzení o uvedeném jednání, provedly účinné vyšetřování, které je způsobilé objasnit skutkový stav a identifikovat odpovědné osoby, aby tak v očích veřejnosti nevzniklo zdání, že stát toleruje nezákonné jednání (*J. L. proti Itálii*, č. 5671/16, rozsudek ze dne 27. května 2021, § 118).

c) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci je potřeba určit, zda příslušné orgány postupovaly v souladu se svým pozitivním závazkem plynoucím z článků 3 a 8 Úmluvy, aby stěžovatelce zajistily účinnou ochranu před tvrzenými nekonsenzuálními sexuálními akty. Soud dospěl k závěru, že tyto orgány náležitě nevyšetřily všechny relevantní skutkové okolnosti dané věci. Zejména se dostatečně nezabývaly otázkou, zda a případně do jaké míry se stěžovatelka nacházela v situaci zvláštní zranitelnosti a odkázanosti na podezřelého. Nevěnovaly pozornost ani tomu, jak se vztah mezi stěžovatelkou a knězem vyvíjel v čase, jelikož posuzovaly první sexuální akty mezi nimi, u nichž stěžovatelka dle svého tvrzení vyjádřila jasný nesouhlas, ve světle pozdějších aktů, kdy stěžovatelka na projev své vůle už rezignovala. Rovněž náležitě nevzaly v potaz její psychický stav, pokusy o sebevraždu, hmotnou nouzi ani další okolnosti nasvědčující tomu, že stěžovatelka se nacházela ve stavu zvláštní zranitelnosti.

V této souvislosti příslušné orgány nezohlednily ani nejnovější judikaturu Nejvyššího soudu k trestným činům

znásilnění a sexuálního nátlaku, jak byly od roku 2010 vymezeny novým trestním zákoníkem. Ta od roku 2014 připouštěla, že není nezbytné, aby oběť znásilnění kladla fyzický či verbální odpor, a že od něj může upustit z důvodu vyčerpání, strachu, beznadějnosti či psychologického bloku. Taktéž objasnila pojem „závislosti“, který je charakteristickým znakem sexuálního nátlaku, a označuje stav, v němž se určitá osoba nemůže svobodně rozhodovat a pachatelé podlehnou, protože je na něj v některém směru odkázána. Přitom je zřejmé, že podstata projednávaného případu spočívala právě v tomto typu otázek a že městské státní zastupitelství shledalo, že v tomto ohledu bylo vyšetřování nedostatečné.

Ve světle uvedeného Soud shledal, že stát stěžovatelce neposkytl přiměřenou ochranu, a tím porušil svůj pozitivní závazek kriminalizovat a účinně stíhat všechny nekonsenzuální sexuální akty, který se na něj vztahoval nejpozději od roku 2003, kdy Soud přijal rozsudek ve věci *M. C. proti Bulharsku*. Došlo tedy k porušení článků 3 a 8 Úmluvy.

Zároveň Soud zdůraznil, že jeho rolí není vyslovit se k otázce trestní odpovědnosti podezřelého (srov. *M. C. proti Bulharsku*, cit. výše, § 168), a jeho verdikt tedy nelze chápat jako stanovisko k vině dotčeného kněze, ani jako výzvu k obnově řízení v dané věci.

Rozsudek ze dne 3. prosince 2024 ve věci č. 28935/21 - M. Š. D. proti Rumunsku

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že státní orgány nedostály pozitivním závazkům vyplývajícím z práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy, když nepřijaly adekvátní právní rámec, který by stěžovatelce umožnil účinně se bránit proti kybernásilí spočívajícímu ve veřejném sdílení jejích intimních fotografií ze strany bývalého partnera, a neprovedly rychlé a účinné vyšetřování.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka se v létě 2016, kdy byla jako osmnáctiletá přijata ke studiu na univerzitě, seznámila přes internet s dvacetiletým V. C. A. Po nějaké době si kromě zpráv začali vyměňovat i intimní fotografie a vznikl mezi nimi krátký vztah, jenž skončil v polovině října 2016. Následně vytvořil V. C. A. několik falešných profilů na sociální síti a jejich prostřednictvím pak zaslal intimní

fotografie stěžovatelky jejím blízkým a kamarádům. Po stěžovatelčině neúspěšném pokusu mu v činnosti zabránit zveřejnil navíc její fotografie i na stránkách nabízejících sexuální služby společně s jejím jménem a telefonním číslem. Stěžovatelku pak kontaktovalo mnoho neznámých osob se zájmem o sexuální služby. Její intimní fotografie zveřejňoval až do konce listopadu téhož roku.

Koncem října 2016 stěžovatelka podala trestní oznámení. K podání vysvětlení se však oba dostavili až v srpnu 2018. Vyšetřující policista stěžovatelku před výsledkem opakovaně kontaktoval a hrozil, že pokud nebude spolupracovat, vyšetřování ukončí. Odrážoval ji také od najmutí právního zástupce. Navíc musela podávat vysvětlení v přítomnosti V. C. A., i když policistu výslovně žádala, aby předešel takové situaci, protože z něj má stále strach.

V listopadu 2019 stěžovatelka podala stížnost okresnímu soudu týkající se nepřiměřené délky trestního řízení. Ten shledal v řízení průtahy a nařídil jeho ukončení do čtyř měsíců. Okresní soud ve věci samé rozhodl v červenci 2020. Ztotožnil se s názory státního zastupitelství o splnění podmínek k ukončení trestního stíhání V. C. A. Podle odůvodnění soudu jeho jednání nepředstavovalo trestný čin, jelikož mu stěžovatelka poslala své intimní fotografie dobrovolně. Zaměření jejich vztahu na vyhrocenou sexualitu byla především stěžovatelčina

vina, jelikož ona zasílala V. C. A. fotografie v „necudných pózách“; rovněž na rozdíl od V. C. A. nespolečně pracovala s policií při vyšetřování.

Po sérii dalších neúspěšných stížností a výzev podala stěžovatelka v listopadu 2020 mimořádný opravný prostředek. Okresní soud v únoru 2021 předchozí rozhodnutí zrušil a věc vrátil státnímu zastupitelství k obnově vyšetřování. Ohradil se proti dřívějšímu názoru státního zastupitelství a dodal, že nedostupnost stěžovatelky v první fázi vyšetřování byla omluvitelná a způsobena především tím, že byla neustále obtěžována příchodními hovory neznámých čísel od osob poptávajících sexuální služby. Doplnil, že chování V. C. A. motivovala touha po pomstě a jde o společensky nebezpečnou osobu.

Státní zastupitelství však v lednu 2022 znovu vyšetřování uzavřelo s odůvodněním, že další pokračování by porušilo princip *ne bis in idem*. Věc se následně opět ocitla před okresním soudem, který v červenci 2022 shledal, že státní zastupitelství si přisvojilo pravomoci soudu a odmítlo se řídit jeho instrukcemi. Ohradil se

také proti namítanému porušení principu *ne bis in idem*. Přesto ale musel vyšetřování ukončit, jelikož promlčecí lhůta uplynula již v listopadu 2021.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Dle stěžovatelky státní orgány selhaly v ochraně jejího práva na soukromý život dle článku 8 Úmluvy ve vztahu k činům V. C. A., tedy publikaci intimních fotografií na platformách nabízejících sexuální služby společně s jejími osobními údaji a šíření blízkým i veřejnosti skrze sociální síť. Namítala, že vnitrostátní orgány špatně vložily rumunskou právní úpravu a že vyšetřování bylo neúčinné.

a) Obecné zásady

Soud zdůraznil, že „soukromý život“ kromě psychické a fyzické integrity osoby zahrnuje i aspekty její identity jako jméno, podoba a právo na kontrolu použití svého obrazu (*López Ribalda a další proti Španělsku*, č. 1874/13 a 8567/13, rozsudek velkého senátu ze dne 17. října 2019, § 87–89). Mezi pozitivní závazky státu

podle článku 8 Úmluvy patří i závazek přijmout opatření, která zajistí respektování práva na soukromý život i mezi jednotlivci; ve vztahu k ohrožení těch nejintimnějších aspektů soukromého života je prostor států pro uvážení zúžen (Söderman proti Švédsku, č. 5786/08, rozsudek velkého senátu ze dne 12. listopadu 2013, § 78–79).

V případech obtěžování a kybernásilí vůči ženám a dětem existuje značné riziko zásahu do fyzické i psychické integrity z důvodu jejich větší zranitelnosti (K. U. proti Finsku, č. 2872/02, rozsudek ze dne 2. prosince 2008, § 41). Soud kybernásilí považuje za jednu z forem komplexního fenoménu domácího násilí. Důraz na aktivní postup státu při ochraně obětí kladou mezinárodní nástroje i konzistentní judikatura Soudu. Mezi pozitivní závazky státu v této oblasti patří a) povinnost zavést a v praxi uplatňovat přiměřený právní rámec chránící proti násilí od soukromých osob, b) povinnost přijmout vhodná opatření k předcházení bezprostředního rizika, o němž vnitrostátní orgány věděly nebo měly vědět a c) povinnost provést účinné vyšetřování násilných činů (Kurt proti Rakousku, č. 62903/15, rozsudek velkého senátu ze dne 15. června 2021, § 164). U kybernásilí, které v obětech vyvolává úzkost a strach, je civilní náhrada nedostatečná a vyžaduje se trestněprávní reakce [Volodina proti Rusku (č. 2), č. 40419/19, rozsudek ze dne 14. září 2021, § 57].

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Dle Soudu lze na projednávanou věc nahlížet jako na online obtěžování ve smyslu ustálené judikatury. Činy V. C. A. motivovala touha po pomstě s cílem očernit, ponížit a znevážit stěžovatelku veřejně i před rodinou. Mohly stěžovatelce způsobit psychické trauma, újmu a emoční nestabilitu a vyvolat v ní pocity úzkosti a strachu. Byly natolik závažné, že ze strany státních orgánů vyžadovaly účinné trestněprávní vyšetřování, jež nemohlo suplovat pouze civilní řízení, jak navrhovaly státní orgány.

(i) Právní rámec

Soud přihlédl ke skutečnosti, že v době projednávaných činů byla vnitrostátní praxe nejednotná ve výkladu předmětných ustanovení trestního zákoníku a tím i otázky, zda nakládání V. C. A. s fotografiemi stěžovatelky bylo v souladu s právem. Novela z roku 2023, která podle vlády zajistila účinnou ochranu obětem „revenge porn“, však s ohledem na čas jejího přijetí neměla pro projednávaný případ žádný význam. Předmětná ustanovení trestního zákoníku v té době tak neposkytovala stěžovatelce účinnou trestněprávní ochranu proti činům jejího bývalého partnera.

(ii) Vyšetřování

Aby bylo trestní vyšetřování účinné, musí být rychlé a důkladné. Státní orgány však zahájily vyšetřování až více než šest měsíců po podání trestního oznámení. Vyšetřování vedly proti neznámému pachateli, přestože stěžovatelka poskytla jasné důkazy o jeho identitě. Státní orgány poprvé vyslechly V. C. A. až rok a osm měsíců po podání trestního oznámení. V průběhu řízení státní orgány nezajistily potřebné důkazy a neposkytly stěžovatelce ochranu před obtěžováním ze strany V. C. A., který nehodlal své jednání ukončit.

Soud se ztotožnil s pozdějším názorem okresního soudu, že stěžovatelčina nespolupráce s vyšetřujícími orgány byla vysvětlitelná okolnostmi mimo její kontrolu, zejména obtěžováním neznámými čísly, úzkostí a emoční nestabilitou způsobenou předmětnými událostmi. Nemohla jí tedy být přičtena k tíži. Navíc vyšetřující policista stěžovatelce předestíral, že její věc nemá šanci na úspěch a nemá smysl v ní pokračovat. V průběhu dalších fází řízení docházelo k průtahům, které následně potvrdil i okresní soud. Její stížnosti zůstaly bez jakýchkoliv hmatatelných výsledků. Pasivita orgánů se změnila až po medializaci případu a veřejném

protestu. Soud shledal další dílčí pochybení orgánů v tom, jak byla věc přidělována jednotlivým vyšetřujícím orgánům, v její trestněprávní kvalifikaci, a nakonec i v promlčení.

Způsob, jakým se státní orgány vypořádaly s vyšetřováním, dle Soudu ukazuje na (i) nedostatek nestrannosti státního zastupitelství, (ii) jeho opovržení vůči stěžovatelce spočívající v nazývání jejích póz na fotografiích „necudných“ a vztahu s V. C. A. jako posunutého do „vyhroceně sexuální“ podoby, což mělo za následek její reviktimizaci, přičemž dle Soudu tyto úvahy neměly relevanci pro posouzení případné trestní odpovědnosti podezřelého, a (iii) zjevnou absenci či nízkou úroveň odborného tréninku pro zacházení s oběťmi kybernásilí a předcházení jejich sekundární viktimizaci.

Soud shledal jako obzvláště znepokojivé také to, že státní zastupitelství nerespektovalo pokyn okresního soudu, ačkoli k tomu bylo právně zavázáno. Následně promlčení trestního stíhání Soud označil za zjevné pochybení státních orgánů, které si musely být vědomy konkrétního data, kdy promlčecí doba uplyne, a přesto

v řízení nepostupovaly bez zbytečných průtahů. Vnitrostátní orgány dostatečně nezohlednily dotčené veřejné zájmy, ignorovaly nebezpečnou povahu činů V. C. A. a psychologickou újmu stěžovatelky. Jejich postup vyvolal pochybnosti o schopnosti právního mechanismu nastavit na ochranu obětí jako je stěžovatelka dostatečné odstrašující účinky, což pachatelům umožňuje uniknout odpovědnosti. Soud proto uzavřel, že došlo k porušení pozitivního závazku státu podle článku 8 Úmluvy.

Domácí násilí

Rozsudek ze dne 12. prosince 2024 ve věci č. 11829/16 – Hasmik Khachatr proti Arménii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 3 Úmluvy v případě týkajícím se domácího násilí spáchaného na stěžovatelce. Vnitrostátní orgány jednak nepřijaly právní rámec kriminalizující domácí násilí a poskytující náležitá opatření na ochranu před ním, jednak neadekvátně reagovaly na oznámení domácího násilí. Porušení článku 3 Soud konstatoval i kvůli uložení mírnějšího trestu pachatelů, obzvláště s ohledem na uplatněnou amnestii, a nemožnosti přiznat

stěžovatelce na základě vnitrostátního práva náhradu nemajetkové újmy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka byla v průběhu května a června 2013 napadena svým manželem S. H. V důsledku těchto napadení utrpěla řadu zranění, včetně otřesu mozku, zlomeniny nosu a dalších poranění. Po posledním napadení byla ošetřena v nemocnici a následně se rozhodla podat proti svému manželovi trestní oznámení. Během trestního řízení stěžovatelka několikrát tvrdila, a to jak před vyšetřujícími, tak poté i soudními orgány, že jí S. H. vyhrožoval, a žádala přitom o poskytnutí ochrany. Také v průběhu trvání vyšetřování nahlásila na policii další incident, kdy ji měl manžel uhodit. S. H. byl následně obžalován ze spáchání trestného činu spočívajícího v naplnění kvalifikované skutkové podstaty týrání osoby „jinak závislé“ na pachateli. Dle závěru arménských soudů však jednání S. H. naplňovalo pouze znaky základní skutkové podstaty. Soudy odsoudily S. H. k trestu odnětí svobody v délce jednoho roku a šesti měsíců, výkon trestu však byl kvůli amnestii zcela protnut. Stěžovatelka také proti S. H. uplatnila nárok na náhradu nemajetkové újmy, ten jí však vnitrostátní soudy nepřiznaly.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány nepřijaly žádná opatření na její ochranu před dalším domácím násilím v průběhu trestního řízení proti S. H. a neuložily mu přiměřený trest za závažné násilné činy spáchané vůči ní. Dále namítala, že neměla k dispozici žádné právní prostředky, kterými by se mohla domáhat náhrady nemajetkové újmy utrpěné v důsledku násilí, kterého se na ní S. H. dopustil.

a) Obecné zásady

Soud připomenul, že z článku 3 Úmluvy plynou vnitrostátním orgánům pozitivní závazky zahrnující zaprvé, povinnost zavést právní rámec ochrany; zadruhé, za určitých přesně vymezených okolností povinnost neprodleně reagovat na oznámení o domácím násilí a přijmout operativní opatření na ochranu konkrétních osob před rizikem špatného zacházení; a zatřetí, povinnost provést účinné vyšetřování hájitelných tvrzení týkajících se každého případu takového zacházení.

Zásada účinnosti přitom vyžaduje, aby vnitrostátní soudní orgány nenechaly způsobené fyzické nebo psychické utrpení nepotrestané (*Tunikova a ostatní proti Rusku*, č. 55974/16 a 3 další, rozsudek ze dne 14. prosince 2021, § 78 a 114).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

1. Dosažení potřebného prahu závažnosti

Soud se nejprve zabíral otázkou, zdali byl dosažen potřebný práh závažnosti, aby mohla stížnost spadat pod článek 3 Úmluvy. Konstatoval, že nejenže jednání, kterému byla stěžovatelka vystavena ze strany S. H. před zahájením trestního stíhání, naplňovalo potřebný stupeň závažnosti, ale naplňovalo jej i zacházení, kterému byla vystavena v průběhu trestního řízení. Již v dřívější judikatuře Soud konstatoval, že strach z dalšího napadení může být dostatečně závažný, aby způsobil oběti domácího násilí utrpení a úzkost, které mohou dosáhnout minimálního prahu pro uplatnění článku 3 Úmluvy (*Volodina proti Rusku*, č. 41261/17, rozsudek ze dne 9. července 2019, § 75). V předmětném případě přitom Soud neměl pochyby o tom, že jednání S. H. v průběhu

trestního řízení ve stěžovatelce po delší dobu takový strach vyvolávalo. Pocity úzkosti a bezmoci stěžovatelky navíc ještě musely být umocněny lhostejným přístupem vnitrostátních orgánů, které jí neposkytly žádnou ochranu.

2. Povinnost stanovit právní rámec

Soud se zaměřil na povinnost stanovení právního rámce ve dvou ohledech. Nejprve se zabýval otázkou, zda bylo vnitrostátní právo způsobilé zajistit, aby domácí násilí namítané stěžovatelkou bylo stíháno a potrestáno, a následně posoudil, zda vnitrostátní právní rámec poskytoval dostatečná opatření na ochranu stěžovatelky.

Povinnosti státu v kontextu ochrany před domácím násilím zahrnují jeho kriminalizaci prostřednictvím účinných, přiměřených a odrazujících sankcí. Tuto povinnost přitom mohou splnit různá legislativní řešení v oblasti trestního práva za podmínky zachování účinnosti ochrany před domácím násilím ([Tunikova a ostatní proti Rusku](#), cit. výše, § 86). V předmětné době však arménská právní úprava nedefinovala domácí násilí v podobě samostatné základní ani kvalifikované skutkové podstaty, a tedy nijak nerozlišovala mezi domácím násilím a jinými formami násilí. Ani kvalifikovaná skutková podstata trestného činu „týrání“ spočívající v jeho spáchání na osobě „jinak závislé“ na pachateli

nebyla dle Soudu postačující, jelikož pojem osoby „jinak závislé“ považoval za příliš vágní a ponechávající neomezený prostor pro výklad, který zcela opomíjel prvek domácího násilí v daném případě.

S ohledem na opatření na ochranu před domácím násilím Soud připomněl, že vnitrostátní právní rámec má být schopen poskytnout ochranu před násilnými činy osob v každém konkrétním případě (tamtéž, § 95). Daná opatření na ochranu osob, která se jevila jako směřující spíše na ochranu svědků, přitom zjevně nebyla rovnocenná ani srovnatelná s opatřeními vyžadovanými v kontextu ochrany před domácím násilím.

Vzhledem k výše uvedenému tak Soud v obou ohledech konstatoval, že arménská právní úprava platná v předmětné době nesplňovala požadavky plynoucí z článku 3 Úmluvy.

3. Povinnost reagovat na oznámení domácího násilí

Soud připomenul závěry rozsudku ve věci [Tunikova a ostatní proti Rusku](#) (cit. výše, § 104), v němž vyjasnil rozsah pozitivní povinnosti státu předcházet riziku opakování domácího násilí. Vnitrostátní orgány mají zaprvé, neprodleně reagovat na oznámení domácího násilí a projednat je se zvláštní pečlivostí; zadruhé, provést autonomní, proaktivní a komplexní posouzení rizika zacházení, které je v rozporu s článkem 3; zatřetí, co nejrychleji přijmout preventivní a ochranná opatření

úměrná riziku, jakmile je takové riziko pro oběť domácího násilí zjištěno.

S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka jak v průběhu přípravného řízení, tak v řízení před vnitrostátním soudem několikrát upozorňovala na to, že jí S. H. vyhrožoval, Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány věděly, nebo alespoň měly vědět, o riziku opakování násilí vůči ní. Zůstaly však zcela pasivní a nepřijaly žádná opatření k zabránění dalšímu násilí vůči její osobě. To bylo způsobeno především nedostatečným právním rámcem; vnitrostátní orgány však také nesplnily svou povinnost přijmout opatření k ochraně stěžovatelky před dalším násilím ani v rámci existujícího právního rámce. Soud shrnul, že stěžovatelka věrohodně tvrdila, že jí S. H. vyhrožoval, a oznámila také další případ napadení. Vnitrostátní orgány však řádně neposoudily riziko opakování násilí, a proto nepřijaly žádná přiměřená preventivní a ochranná opatření. V důsledku toho jí odepřely účinnou ochranu před násilím.

4. Procesní závazek týkající se uložené trestní sankce

Soud připomenul, že neexistuje absolutní povinnost, aby všechna trestní stíhání vedla k odsouzení nebo k určitému trestu, vnitrostátní soudy by však za žádných okolností neměly nechat závažné útoky na tělesnou a duševní integritu nepotrestané, nebo potrestané příliš mírnými sankcemi. Soud se v tomto ohledu zaměřuje na otázku, zda a do jaké míry vnitrostátní soudy podrobily případ pečlivému přezkumu ([Sabalić proti Chorvatsku](#), č. 50231/13, rozsudek ze dne 14. ledna 2021, § 97).

V předmětném případě Soud poukázal na skutečnost, že S. H. byl původně obžalován z trestného činu týrání osoby „jinak závislé“, tedy na základě závažnější, kvalifikované skutkové podstaty. Vnitrostátní soudy však změnily tuto kvalifikaci a S. H. odsoudily na základě mírnější, základní skutkové podstaty s nižší trestní sazbou. Rozhodnutí odůvodnily tím, že S. H. a stěžovatelka nežili v předchozích dvou letech ve společné domácnosti ani manželským životem a S. H. stěžovatelku finančně nezaopatřoval. Výkon trestu odnětí svobody v délce jednoho a půl roku mu byl nakonec vzhledem k uplatnění amnestie prominut. Soud konstatoval, že ke změně právní kvalifikace a následnému uložení

mírnějšího trestu však vnitrostátní soudy nepřistoupily po pečlivém posouzení relevantních okolností. Mimo jiné nezohlednily, že se stěžovatelka a S. H. nikdy nerozvedli, stěžovatelka a jejich společné děti žily v domě rodičů S. H. a byly finančně zabezpečovány jeho matkou, S. H. označoval stěžovatelku za svou manželku a násilné činy, z nichž byl obviněn, souvisely s čistě rodinnými záležitostmi. Navíc uplatněním amnestie došlo k úplnému odstranění odrazujícího účinku trestněprávního rámce. Dle Soudu může takový přístup vnitrostátních soudů svědčit o určité shovívavosti při trestání násilí na ženách. Měl za to, že způsob, jakým byly v daném případě uplatněny trestněprávní mechanismy, byl natolik nedostatečný, že představoval porušení článku 3 Úmluvy.

5. Náhrada nemajetkové újmy

V předmětném případě se Soud poprvé zabýval otázkou, zda podle článku 3 Úmluvy existuje pozitivní závazek umožnit oběti domácího násilí požadovat od pachatele náhradu nemajetkové újmy. Nepovažoval přitom za rozhodující, že v tomto ohledu článek 3 mlčí, přičemž článek 2 Úmluvy tento závazek také výslovně nezmiňuje, a přesto je vykládán takovým způsobem, že obdobnou povinnost obsahuje (Vanyo Todorov, č. 31434/15, rozsudek ze dne 21. července 2020, § 56–67).

Dle Soudu by měl být článek 3 vykládán v podstatě stejným způsobem jako článek 2 Úmluvy i pokud jde o možnost požadovat náhradu nemajetkové újmy od pachatele domácího násilí. Výklad závazků vyplývajících z článků 2 a 3 Úmluvy se totiž tradičně řídí podobnými (ne-li identickými) zásadami. Soud dále poukázal na psychologický aspekt špatného zacházení, kterému jsou vystaveny oběti domácího násilí, přičemž naznal, že musí vykládat ustanovení Úmluvy tak, aby práva, která zaručují, byla praktická a účinná. Navíc možnost obětí domácího násilí domáhat se od pachatele náhrady nemajetkové újmy by byla jedním ze způsobů, jak zajistit, aby reakce států na domácí násilí zohledňovala plný rozsah újmy, kterou utrpěly. Soud tedy dovodil, že článek 3 ukládá státům povinnost umožnit obětem domácího násilí požadovat náhradu nemajetkové újmy od jeho pachatelů, a to přímo nebo nepřímo prostřednictvím dotčeného státu. Tento závěr navíc podpořil i odkazem na příslušné mezinárodní dokumenty [zejména Doporučení Rec(2002)5 o ochraně žen proti násilí a Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí] a rozvíjející se konsenzus v tomto ohledu.

Soud následně přistoupil k posouzení, zda tuto povinnost žalovaný stát splnil. Poukázal na skutečnost, že vnitrostátní právo s výjimkou zvláštních případů týkajících se pomlouvačných nebo urážlivých veřejných

prohlášení neumožňovalo osobám požadovat náhradu nemajetkové újmy od jednotlivců. Soud tedy shledal, že takové bezpodmínečné zákonné omezení, které bránilo stěžovatelce v získání vymahatelného rozhodnutí o náhradě nemajetkové újmy od S. H., porušilo článek 3 Úmluvy.

Soud tudíž vzhledem k výše uvedenému rozhodl, že k porušení článku 3 Úmluvy došlo.

Osoby s postižením

Rozsudek ze dne 10. října 2024 ve věci č. 31970/20 – Validity Foundation jménem T. J. proti Maďarsku

Senát první sekce Soudu rozhodl jednomyslně o přijatelnosti stížnosti podané nevládní organizací jménem ženy s těžkým mentálním postižením, která prakticky celý život strávila v ústavních zařízeních a zemřela krátce po převozu do nemocnice, třebaže měla státem

ustanoveného opatrovníka. Senát dále jednomyslně rozhodl o porušení článku 2 Úmluvy jak v hmotněprávní, tak v procesní složce, a to vzhledem k dlouhodobě nevyhovujícím podmínkám v zařízení sociálních služeb a k následnému nedostatečnému prošetření úmrtí ženy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

T. J., žena s těžkým mentálním postižením narozená v roce 1973, byla od dětství umístěna v různých státních institucích. Jako její opatrovnice nejdříve jednala její matka, posléze jí byla ustanovena opatrovnice státem. Opatrovnice nebyla o léčbě T. J. informována, s T. J. nebyla schopna komunikovat a nikdy nebyla kontaktována ohledně pomoci či stížností. Ve prospěch T. J. sama aktivně nezasahovala.

Podle pečovatelky byla T. J. až do roku 2015 schopna samostatně chodit a jíst, používala běžnou postel, a i když nemluvila, dokázala se dorozumět s ostatními rezidenty zařízení sociální péče. Opakovaně byla

hospitalizována s bakteriální pneumonií a byla pod silnou medikací (sedativa a antipsychotika).

V roce 2017 navštívil zařízení monitorovací tým organizace Validity Foundation, který zjistil, že T. J. je dlouhodobě připoutána k posteli, vyhublá, má otevřenou ránu na čele, monokl a nereaguje. Organizace následně zveřejnila závěry z této návštěvy, v níž popsala nadměrné a nezákonné používání omezovacích prostředků, nedostatečné vytápění, podvýživu a fyzické zanedbání, včetně svědectví o násilí mezi personálem a rezidenty. V témže měsíci provedlo v zařízení kontrolu také Ministerstvo pro lidské zdroje, které zjistilo, že zařízení je pro rezidenty nevyhovující a nebezpečné, a že závažné poddimenzování personálu, jak pečovatelského, tak zdravotnického, vedlo k nedostatkům v péči. Zprávu o podmínkách v tomto zařízení vydal ve stejném období také Komisař pro základní práva, který podmínky označil za ponižující a v rozporu s právem na lidskou důstojnost a rovné zacházení.

Po zveřejnění závěrů z této návštěvy se nevládní organizace Validity Foundation pokusila od zařízení získat kontakt na opatrovníky tam umístěných osob, aby jim mohla poskytnout právní a další pomoc. Zařízení odmítlo tyto informace vydat a učinilo tak až v roce 2022, a to po rozhodnutí soudu z února 2020.

Nevládní organizace podala v roce 2017 trestní oznámení, ve kterém poukázala na podmínky panující v daném sociálním zařízení. Ve vztahu k paní T. J. uvedla, že je neustále připoutána a podvyživená. V květnu 2018 organizace trestní oznámení rozšířila s tím, že v důsledku profesního pochybení zaměstnanců došlo k úmrtí několika rezidentů. V lednu 2019 bylo trestní oznámení dále rozšířeno o úmrtí T. J., ke kterému došlo v srpnu 2018 v nemocnici, kam byla převezena s bakteriální pneumonií. Organizace namítala, že podmínky péče o T. J. mohly k její smrti přispět. Policie vyšetřování zastavila s tím, že úmrtí byla důsledkem zdravotního stavu rezidentů, nikoliv pochybení personálu. I poté, co bylo vyšetřování ke stížnosti Validity Foundation znovu otevřeno, znalec konstatoval, že příčinou úmrtí T. J. byla bakteriální pneumonie. Vyšetřování bylo tedy opět zastaveno, neboť nebyla zjištěna souvislost mezi smrtí a použitím omezovacích prostředků.

V prosinci 2017 podala organizace proti zařízení, jehož zřizovateli a nadřízeným státním orgánům také kolektivní stížnost. Vnitrostátní soud v únoru 2024 konstatoval, že nadřízené státní orgány nesplnily svou povinnost dohlížet na zařízení, čímž došlo k porušení práv rezidentů, jelikož v zařízení panovaly nelidské a ponižující podmínky.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Organizace namítala, že paní T. J. zemřela v důsledku dlouhodobého zanedbávání a nedostatečné péče v zařízení, ve kterém byla umístěna. Dále namítala, že se vyšetřování nezabývalo otázkou, zda smrt paní T. J. byla způsobena nevyhovujícími podmínkami v tomto zařízení.

a) K přijatelnosti – locus standi Validity Foundation

Soud se předně zabýval otázkou aktivní legitimace nevládní organizace k podání stížnosti jménem T. J. Organizace samotná nebyla obětí porušení práva, ani neměla od zesnulé T. J., ani od její opatrovnice či příbuzných, plnou moc k zastupování před Soudem. Soud připomněl, že za mimořádných okolností lze umožnit nevládní organizaci *de facto* zastupovat přímost oběť tvrzeného porušení práva. Je však třeba posoudit tyto aspekty: povahu tvrzeného porušení práva; zranitelnost oběti; zda měla oběť opatrovníka či blízkého příbuzného, který mohl podat stížnost k Soudu; a

zda existoval vztah mezi organizací a obětí či zda nevládní organizace zastupovala oběť ve vnitrostátním řízení (Centre for Legal Resources jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 104–111).

V případě Validity Foundation Soud zohlednil, že paní T. J. byla zvláště zranitelnou osobou odkázanou celý život na státní instituce; že se nevládní organizace snažila získat kontakt na opatrovnici paní T. J. s úmyslem získat plnou moc; a že následně organizace podala trestní oznámení na zařízení sociálních služeb, kde mj. navrhovala prošetření podmínek v zařízení a příčin smrti paní T. J. Přestože paní T. J. měla opatrovnici i žijící příbuzné, tito neprojeví zájem hájit její práva. Soud zdůraznil, že opatrovnice jmenovaná státem nebyla informována o léčbě ani o zdravotním stavu T. J., a nebyla schopna ani ochotna její práva účinně hájit. Toto selhání bylo podle Soudu projevem systémového problému v opatrovnickém systému. Soud proto zohlednil výjimečné okolnosti věci a umožnil organizaci paní T. J. u Soudu zastupovat.

b) K odůvodnění

1. Hmotněprávní složka

Soud úvodem připomněl, že státy mají povinnost přijmout takový právní rámec, který zajistí, že soukromé i veřejné nemocnice přijmou vhodná opatření k ochraně života pacientů. To platí zejména v případech, kdy je schopnost pacientů postarat se o sebe omezena ([Centre for Legal Resources](#) jménem [Valentin Câmpeanu](#), cit. výše, § 130). Státy mají za určitých okolností také pozitivní závazek přijmout praktická preventivní opatření k ochraně jednotlivce před ostatními i před sebou samotným ([Nencheva a ostatní proti Bulharsku](#), č. 48609/06, rozsudek ze dne 18. června 2013, § 108).

V případě paní T. J. Soud poukázal na tři zásadní okolnosti. *Zprvé*, paní T. J. byla prakticky celý život v péči státních institucí, které zajišťovaly její základní životní potřeby. Její dlouhodobá institucionalizace vedla ke ztrátě kontaktu s vnějším světem, a tedy k ještě větší odkázanosti. Její propuštění ze zařízení proto bylo prakticky nemožné. *Zadruhé*, paní T. J. byla jako osoba s mentálním postižením ve zvlášť zranitelném postavení. *Zatřetí*, jelikož ji stát nepovažoval za způsobilou k právním úkonům, a proto jí ustanovil opatrovníci, vláda nepředložila žádné důkazy o tom, že by opatrovnice byla informována o situaci či léčbě paní T. J., nebo že by byla do rozhodování o její péči zapojena. Neexistují důkazy

ani o tom, že by byla samotná T. J. někdy informována o péči, která jí byla poskytována, nebo že by jí byla umožněna asistence, aby těmto informacím porozuměla. To dle Soudu ukazuje vážné nedostatky ve fungování opatrovníckého systému ve vztahu ke zranitelným osobám pobývajícím v zařízeních sociální péče, které byly v praxi ponechány bez účinné právní pomoci či ochrany.

V důsledku této výlučné kontroly nad T. J. měl stát podle Soudu povinnost chránit její život a zdraví, včetně prevence zhoršování zdravotního stavu způsobeného dlouhodobým zanedbáváním. Soud navíc zohlednil, že vnitrostátní orgány byly dlouhodobě informovány o závažných systémových nedostatcích v zařízení sociální péče, kde T. J. pobývala, včetně nedostatečného počtu personálu, nedostatečné lékařské a terapeutické péče, nevyhovujících hygienických podmínek, podvýživy, nadměrného používání omezovacích prostředků a zvýšeného počtu úmrtí v roce 2017. Soud také poukázal na to, že tyto problémy byly opakovaně předmětem zpráv Ministerstva pro lidské zdroje, Komisaře pro základní práva i mezinárodních orgánů. Přesto vláda neprokázala, že by orgány přijaly účinná opatření ke zlepšení situace, a není doloženo, že by vedení zařízení upozorňovalo na tyto problémy nadřízené orgány.

Podle pitvy byla přímou příčinou úmrtí paní T. J. bakteriální pneumonie. Dlouhodobé zanedbávání,

podvýživa, nevhodná léčba, opakované používání fyzických omezení (včetně přivazování k posteli) a absence individuálně přizpůsobené terapeutické péče však podle Soudu zásadně přispěly ke zhoršení jejího zdravotního stavu a předčasnému úmrtí. Takové zacházení je neslučitelné s lidskou důstojností a osoby s postižením jsou v takových podmínkách ještě zranitelnější, protože se samy nemohou bránit ([L. R. proti Severní Makedonii](#), č. 38067/15, rozsudek ze dne 23. ledna 2020, § 80).

Soud proto uzavřel, že vláda nezohlednila špatné zacházení s paní T. J., která byla ve výlučné péči státu, ani neprokázala, že vnitrostátní orgány zajistily potřebný standard ochrany, který by jim umožnil zabránit zhoršení zdravotního stavu a předčasné smrti paní T. J.

K porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce proto došlo.

2. Procesní složka

Procesní složka povinnosti státu chránit právo na život zahrnuje existenci účinného nezávislého soudního

systému zajišťujícího dostupnost právních prostředků, které jsou schopny rychle zjistit skutkový stav, pohnat k odpovědnosti viníky a poskytnout oběti odpovídající odškodnění. Tato povinnost nutně nevyžaduje poskytnutí trestněprávního prostředku nápravy v každém případě ([Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu](#), cit. výše, § 132–133).

Validity Foundation v trestním oznámení na neznámého pachatele poukazovala na podmínky v zařízení sociální péče, kde T. J. pobývala. Upozornila na závažné nedostatky – podvýživu, používání fyzických omezení a absenci řádné péče. Po její smrti navíc namítala, že k úmrtí T. J. došlo v důsledku těchto podmínek. Orgány činné v trestním řízení oznámení odmítly. Vůbec se přitom nevypořádaly s otázkou možné nedostatečné péče a nevyhovujících podmínek v zařízení sociální péče, ani neprošetřily úroveň a kvalitu poskytované léčby. Obdobně neprošetřily, zda některé z těchto nedostatků mohly přispět k úmrtí T. J., zda došlo k trestnému činu, případně kdo byl za tento čin odpovědný. Soud se také pozastavil nad tím, že se vyšetřování soustředilo výhradně na přímou příčinu smrti (bakteriální

pneumonii), ale zcela ignorovalo systémové nedostatky v péči a opakované zprávy vnitrostátních i mezinárodních institucí o nevyhovujících podmínkách v zařízení. Vyšetřování také nebylo podrobeno veřejné kontrole, jelikož Validity Foundation nebyla informována o jeho průběhu.

Soud připomněl, že jeho úkolem není rozhodovat o individuální trestní odpovědnosti, ale posoudit, zda stát splnil svou povinnost účinně chránit právo na život a zajistit odpovědnost státních orgánů v případě úmrtí osoby nacházející se pod jejich kontrolou (*Leparskienė proti Litvě*, č. 4860/02, rozsudek ze dne 7. července 2009, § 52; *Nachova a ostatní proti Bulharsku*, č. 43577/98 a 43579/98, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2005, § 110). V dané věci nebyla podle Soudu reakce vnitrostátních orgánů na závažná obvinění z porušování práv dostatečná, a nebyla tak v souladu s procesní povinností státu podle článku 2 Úmluvy.

K porušení článku 2 Úmluvy v jeho procesní složce proto došlo.

Rozsudek ze dne 19. listopadu 2024 ve věci č. 39468/17 – Clipea a Grosu proti Moldavsku

Senát druhé sekce Soudu poměrem šesti hlasů proti jednomu dospěl k závěru, že stát náležitě nevyšetřil tvrzené špatné zacházení se stěžovateli v psychiatrické nemocnici, čímž porušil článek 3 Úmluvy. Vnitrostátní orgány dle Soudu pochybily, když výpovědi stěžovatelů označily za nevěrohodné toliko s odkazem na jejich mentální postižení, aniž by tvrzené špatné zacházení jinak prošetřily. Stejným poměrem hlasů Soud shledal, že materiální podmínky v nemocnici porušily článek 3 Úmluvy. Dále Soud z důvodu nedostatku důkazů jednomyslně rozhodl, že tvrzené špatné zacházení ze strany personálu a ostatních pacientů neporušilo hmotněprávní složku článku 3 Úmluvy. Nakonec Soud poměrem šesti hlasů proti jednomu konstatoval, že stát stěžovatele diskriminoval z důvodu jejich mentálního postižení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli jsou dvě osoby s mentálním postižením, které několikrát podstoupily léčbu v psychiatrické nemocnici. Během těchto pobytů mělo docházet k diskriminaci prvního stěžovatele z důvodu jeho mentálního postižení. V nemocnici také údajně panovaly nelidské podmínky, především co se týče hygieny, přístupu na

čerstvý vzduch a používání síly proti stěžovatelům, kteří měli být napadáni personálem nemocnice. Matka prvního stěžovatele proto podala stížnost k Radě pro rovnost a pro prevenci a eliminaci diskriminace („Rada“). Rada vyslechla několik svědků, včetně druhého stěžovatele, lékařů a jiných pacientů. Přístup do nemocnice jí umožněn nebyl. Rada vydala rozhodnutí o pochybení nemocnice a věc předala k šetření státnímu zástupci z důvodu možného spáchání trestného činu.

Státní zástupce zahájil vyšetřování o měsíc později. Po dalších třech měsících vyslechl stěžovatele a lékaře z příslušné nemocnice. Nařídil rovněž psychiatrické vyšetření stěžovatelů, kterému se však odmítli podrobit, jelikož mělo být provedeno lékaři z prošetřované nemocnice. Státní zástupce následně řízení zastavil z důvodu nedostatku důkazů a nesouhlasu stěžovatelů podrobit se vyšetření. Právní zástupkyně stěžovatelů se o tomto rozhodnutí dozvěděla až v návaznosti na svůj dotaz ohledně stavu řízení. Proti rozhodnutí vznesla stížnost k nadřízenému státnímu zástupci, který rovněž neshledal žádné důkazy o spáchání trestného činu a konstatoval, že údajné oběti byly osobami s omezenou

svéprávností, které nebyly vždy schopny plně a správně chápat situaci. Stěžovatelé předložili věc soudu, který rozhodnutí státního zastupitelství potvrdil. Byli však úspěšní u soudu odvolacího.

Státní zástupce poté v obnoveném trestním řízení opět vyslechl stěžovatele a vedoucí příslušných nemocničních oddělení. Nemocnici také navštívil, žádné pochybení ale neshledal. Řízení proto zastavil. Právní zástupkyně stěžovatelů ve stížnosti k nadřízenému státnímu zastupitelství mimo jiné uvedla, že ani ona, ani její klienti nebyli přizváni k účasti na návštěvě státního zástupce v nemocnici. Namítala, že kvalifikování výpovědí stěžovatelů jako nevěrohodných z důvodu jejich diagnózy je formou zneužívání a diskriminace. Rozhodnutí o zastavení řízení potvrdilo jak nadřízené státní zastupitelství, tak soudy ve dvou instancích.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že jejich léčba probíhala v nelidských a ponižujících podmínkách, že personál

nemocnice toleroval špatné zacházení s prvním stěžovatelem ze strany ostatních pacientů a že vyšetřování tohoto špatného zacházení nebylo účinné.

a) Obecné zásady

Má-li být špatné zacházení považováno za zakázané ve smyslu článku 3 Úmluvy, musí dle konstantní judikatury Soudu dosáhnout minimálního stupně závažnosti. Posouzení této intenzity závisí na okolnostech případu, jako je délka trvání špatného zacházení, jeho fyzické a psychické následky a v některých případech též pohlaví, věk a zdravotní stav oběti. Při posuzování důkazů Soud obvykle uplatňuje standard „nade vši rozumnou pochybnost“. Takový důkaz může vyplývat ze souběhu dostatečně silných, jasných a vzájemně se potvrzujících nepřímých důkazů nebo obdobných nevyvrácených skutkových domněnek (*Akopyan proti Ukrajině*, č. 12317/06, rozsudek ze dne 5. června 2014, § 103).

Soud při posuzování, zda bylo dosaženo hranice závažnosti pro použití článku 3 Úmluvy, bere v úvahu i další faktory, zejména: a) účel špatného zacházení, spolu se záměrem či motivací; absence úmyslu ponížit nebo degradovat oběť ovšem automaticky neznamená, že se nejedná o ponižující zacházení zakázané článkem 3 Úmluvy; b) kontext špatného zacházení; c) zranitelnost oběti (*Khlaifia a ostatní proti Itálii*, č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 160).

Státy mají jednak negativní povinnost zdržet se působení vážné újmy osobám ve své jurisdikci (*Hristozov a ostatní proti Bulharsku*, č. 47039/11 a 358/12, rozsudek ze dne 13. listopadu 2012, § 111), jednak pozitivní povinnosti, spočívající ve (a) vytvoření legislativního a regulatorního rámce ochrany; (b) za určitých okolností přijetí operativních opatření k ochraně konkrétních osob; (c) účinném vyšetření tvrzení o špatném zacházení. (*X a ostatní proti Bulharsku*, č. 22457/16, rozsudek velkého senátu ze dne 2. února 2021, § 178–179).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud poznamenal, že stěžovatelé byli hospitalizováni dobrovolně. Rozlišení mezi dobrovolnou a nedobrovolnou hospitalizací je přitom důležité pro posouzení rozsahu povinností státu podle Úmluvy. Dobrovolná hospitalizace sice stát nezavazuje povinnosti chránit osoby ve zranitelném postavení, Soud nicméně zastává názor, že v případě nedobrovolně hospitalizovaných pacientů může uplatnit přísnější standard přezkumu.

Stěžovatelé sice nebyli do zařízení umístěni na základě soudního rozhodnutí, nic ale nenasvědčuje tomu, že by udělili svobodný a informovaný souhlas s léčbou, případně zda plně rozuměli své situaci tak, aby mohli vyjádřit skutečně informovaný souhlas. Stěžovatelům byly dále zakázány procházky, první stěžovatel byl dle svých tvrzení vázán k posteli, byla proti němu použita

síla i sedativa. Nemocnice byla navíc uzavřeného charakteru, kam nebyl umožněn vstup ani státnímu kontrolnímu orgánu. Soud proto dospěl k závěru, že i přes dobrovolnou hospitalizaci stěžovatelů existovaly takové prvky donucení, že lze jejich následný pobyt a léčbu považovat za fakticky nedobrovolnou.

1. Vyšetřování námitek prvního stěžovatele

První stěžovatel ve své stížnosti Radě tvrdil, že byl napaden jinými pacienty, a když se proti nim bránil, byl personálem na mnoho hodin znehybněn. Rovněž uvedl, že při svém posledním pobytu v nemocnici byl zbit personálem nemocnice.

Státní zastupitelství sice zahájilo vyšetřování, to však až více než měsíc poté. Stěžovatelé byli vyslechnuti až o tři měsíce později. Tyto prodlevy dle Soudu nejsou slučitelné s požadavkem na rychlost vyšetřování (*Trocin proti Moldavsku*, č. 23847/19, rozsudek ze dne 16. března 2021, § 58).

Soud vzal v potaz také to, že v první fázi vyšetřování, která trvala jeden rok, byli vyslechnuti pouze

stěžovatelé a lékaři nemocnice. Jediným dalším opatřením bylo nařízení psychiatrického a psychologického vyšetření stěžovatelů lékaři z téže nemocnice, proti které stěžovatelé vznesli stížnosti, což oba odmítli. Stěžovatelé byli také nedostatečně informováni o průběhu vyšetřování, včetně prováděných úkonů či ukončení vyšetřování, a jejich právní zástupkyně si musela o informace opakovaně žádat.

Výše uvedené skutečnosti Soudu postačovaly k závěru, že způsob, jakým bylo vedeno vyšetřování tvrzeného špatného zacházení, byl v rozporu s požadavky článku 3 Úmluvy.

2. Namítané nelidské a ponižující materiální podmínky v nemocnici

Stěžovatelé byli zpravidla hospitalizováni tři až čtyři týdny. Po tuto dobu nemohli na čerstvý vzduch ani se osprchovat v odpovídajících hygienických podmínkách. Soud považoval za znepokojivé, že personál neměl povinnost pomáhat pacientům s udržováním osobní hygieny, a to ani osobám s mentálním postižením, které bylo důvodem jejich hospitalizace.

Vláda namítala, že nikdo by se dobrovolně nevrátil do zařízení s nelidskými podmínkami. V této souvislosti Soud odkázal na své zjištění, že ačkoli byla hospitalizace stěžovatelů formálně vzato dobrovolná, nelze mít za to, že se svobodně rozhodli v léčbě pokračovat. Vláda totiž neprokázala, že by si osoba v případě nouze mohla reálně zvolit, do jakého zařízení ji sanitka odveze. Dotčená klinika byla také jediným obdobným zařízením ve městě.

Soud konstatoval, že absence pobytu na čerstvém vzduchu a špatné hygienické podmínky ve spojení se zvláštní zranitelností stěžovatelů překračovaly minimální práh závažnosti pro použitelnost článku 3 Úmluvy. Soud proto co se týče materiálních podmínek, za nichž byli stěžovatelé léčeni, konstatoval porušení článku 3 Úmluvy.

Soudní spis však neobsahoval dostatečné důkazy – mimo jiné kvůli nedostatkům ve vedení tohoto vyšetřování – aby bylo možné učinit jednoznačný závěr, že byl první stěžovatel vystaven špatnému zacházení ze strany personálu a jiných pacientů. S ohledem na absenci důkazů *prima facie*, které by přenesly důkazní břemeno na vládu, Soud uzavřel, že v tomto ohledu nedošlo k porušení hmotněprávní složky článku 3 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 3

Stěžovatelé namítali, že byli vystaveni nelidskému a ponižujícímu zacházení z důvodu svého mentálního postižení.

a) Obecné zásady

Aby mohla být vznesena otázka na poli článku 14 Úmluvy, musí existovat rozdílné zacházení s osobami ve srovnatelné situaci. Takové rozdílné zacházení je diskriminační, pokud nemá objektivní a rozumné zdůvodnění (*D. H. a ostatní proti České republice*, č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007, § 175). Jakmile stěžovatel prokáže, že k rozdílnému zacházení došlo, musí stát prokázat jeho odůvodněnost (tamtéž, § 177).

Soud dále připomíná, že pokud se omezení základních práv týká osoby patřící k obzvláště zranitelné skupině společnosti, která byla v minulosti vystavena diskriminaci, prostor pro uvážení státu je výrazně užší a stát musí předložit velmi vážné důvody pro daná omezení (*Cînta proti Rumunsku*, č. 3891/19, rozsudek ze dne 18. února 2020, § 41).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud nejprve osvětlil, z jakého důvodu je nutné zkoumat námitku diskriminace samostatně a nelze ji tudíž

podřadit pod námitku na poli článku 3 Úmluvy (*Y a ostatní proti Bulharsku*, č. 9077/18, rozsudek ze dne 22. března 2022, § 120). Námitka diskriminace je totiž založena na širším tvrzení, že toto selhání nebylo ojedinělé, jelikož bylo způsobeno stereotypy moldavských orgánů vůči osobám s mentálním postižením.

Soud konstatoval, že orgány činné v trestním řízení se opíraly o diagnózu stěžovatelů, aby odůvodnily zastavení trestního řízení. Dle Soudu právě toto zdůvodnění odhalilo rozdílné zacházení se stěžovateli a ostatními tvrzenými oběťmi nelidského a ponižujícího zacházení (*T. H. proti Bulharsku*, č. 46519/20, rozsudek ze dne 11. dubna 2023, § 109).

Soud shrnul, že první fáze vyšetřování spočívala ve výsledku stěžovatelů a vedoucích nemocničních oddělení. Státní zástupce vyřešil rozpory mezi verzemi obou stran tak, že se opřel o mentální postižení stěžovatelů, které jim údajně bránilo plně pochopit okolnosti jejich hospitalizace. Tím zpochybnil věrohodnost jejich výpovědí. Jejich odmítnutí podstoupit psychiatrické a

psychologické vyšetření k potvrzení nebo vyvrácení tohoto závěru bylo důvodem pro zastavení vyšetřování.

Podle Soudu neexistoval objektivní a rozumný důvod pro zamítnutí stížnosti stěžovatelů na základě jejich postižení. Nadto nebyly provedeny jiné vyšetřovací úkony než výslech strany, která měla na zastavení řízení největší zájem. Soud uvedl, že pokud dojde ke špatnému zacházení, mentální postižení oběti nemůže tuto objektivní skutečnost změnit. Ačkoli takové postižení může ovlivnit vnímání reality a způsobit, že si dotyčná osoba nesprávně vyloží určité události jako špatné zacházení, pakliže existuje *prima facie* důvodné podezření, že k nelidskému zacházení mohlo dojít, odmítnutí stížnosti musí být založeno na objektivním posouzení všech důkazů získaných v rámci účinného vyšetřování. Skutečnost, že si na špatné zacházení stěžuje osoba s mentálním postižením, není důvodem pro to, aby se vyšetřování soustředilo na posouzení, zda dotyčná osoba plně chápe svou situaci, a nikoli na ověřování faktů. Postup orgánů v projednávané věci, spolu s obecnými výhradami vyslovenými v této oblasti na ad-resu Moldavska Výborem OSN pro práva osob se

zdravotním postižením (CRPD), jasně ukazují, že se v případě stěžovatelů nejednalo o izolované selhání, ale o projev diskriminačního přístupu k osobám s mentálním postižením.

V projednávané věci tedy došlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 3 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Derenčinovič ve svém nesouhlasném stanovisku uvedl, že Soud měl stížnost prohlásit za nepřijatelnou, jelikož popisované skutečnosti nedosáhly minimální úrovně závažnosti vyžadované článkem 3 Úmluvy. Soudce zpochybňuje závěr většiny, že dobrovolná hospitalizace stěžovatelů se stala *de facto* nedobrovolnou. Argumentuje, že tento názor není podpořen skutkovými okolnostmi případu ani závěry Soudu.

Spravedlivý proces

Rozsudek ze dne 26. listopadu 2024 ve věci č. 1618/18 – Souroullas Kay a Zannettos proti Kypru

Senát třetí sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy v souvislosti s odsouzením

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že řízení vůči nim nebylo spravedlivé, jelikož byli odsouzeni výlučně na základě výpovědi spolupachatele, který výměnou za tuto výpověď obdržel beztrestnost.

a) Obecné zásady

Soud připomněl hlavní zásady v této oblasti, které shrnul ve věci *Xenofontos a ostatní proti Kypru* (č. 74339/16 a 2 další, rozsudek ze dne 25. října 2022). Úmluva využití usvědčující výpovědi spolupachatele nezakazuje, avšak za jistých okolností může v důsledku tohoto postupu dojít k narušení celkové spravedlivosti řízení, jelikož taková výpověď může být z povahy věci učiněna čistě za účelem získání beztrestnosti nebo snížení trestu, případně z důvodů osobní msty (tamtéž, § 76–78). Při zkoumání toho, zda využití usvědčující výpovědi spolupachatele narušilo spravedlivost řízení jako celku, Soud zohledňuje zejména následující kritéria: 1) zda byla identita svědka obhajobě známá, 2) zda

stěžovatelů, které bylo v rozhodující míře založeno na výpovědi spolupachatele, jenž následně nebyl stíhán.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Policie v rámci vyšetřování podezřelého převodu pozemků prohledala prostory soukromé společnosti a zatkla jistého N. L. Ten následně vyšetřovatelům slíbil, že až bude propuštěn, poskytne písemné prohlášení o předmětných událostech. V tomto prohlášení pak přiznal spoluúčast na vyšetřované činnosti a za další pachatele označil mj. oba stěžovatele. V řízení před prvostupňovým soudem stěžovatelé popřeli svou vinu. Obžaloba se opírala zejména o výpověď N. L. Právní zastupci obhajoby vyslyšali N. L. po dobu pěti dnů. Po výslechu N. L. v řízení proti stěžovatelům bylo trestní řízení proti němu zastaveno. Prvostupňový soud odsoudil prvního stěžovatele za legalizaci výnosů z trestné činnosti a druhého za vydírání; oběma uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v délce několika let. Odvolací soud tento verdikt potvrdil: třebaže souhlasil s námitkou stěžovatelů, že jejich odsouzení bylo založeno primárně na výpovědi N. L., shledal, že prvostupňový soud postupoval správně, když tuto výpověď vyhodnotil jako hodnověrnou, i když se jednalo o spolupachatele stěžovatelů.

obhajoba věděla o existenci dohody mezi svědkem a státním zastupitelstvím, 3) zda tuto dohodu přezkoumal soud, 4) zda soud vzal v potaz, jaké z této dohody pro svědka plynou výhody, 5) zda byla tato dohoda zmíněna v rámci hlavního líčení, 6) zda byla obhajobě poskytnuta možnost zpochybnit výpověď svědka a důkazy předložené obžalobou, 7) zda si byl soud vědom nástrah spojených se založením skutkových závěrů na výpovědi spolupachatele, 8) zda soud přistupoval k této výpovědi obezřetně, 9) zda soud podrobně vysvětlil, proč shledal uvedenou výpověď za hodnověrnou, 10) zda v dané věci existovaly objektivní důkazy, které potvrzovaly verzi předloženou spolupachatelem, 11) zda závěry nalézacího soudu ohledně spolupachatele přezkoumal odvolací soud, resp. zda se touto otázkou zabývaly všechny dotčené vnitrostátní soudy (tamtéž, § 79).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci Soud poukázal především na to, že mezi svědkem a státním zastupitelstvím nebyla uzavřena žádná dohoda: N. L. se doznal a vypověděl proti

stěžovatelům dobrovolně. Rozhodnutí státního zastupitelství zastavit trestní řízení vůči němu bylo projevem diskrečního oprávnění, nikoliv naplněním slibu. Dále, stěžovatelé znali totožnost N. L., obsah jeho výpovědi i skutečnost, že získal beztrestnost. Na hlavním líčení byla stěžovatelům poskytnuta možnost klást otázky jak N. L., tak zástupcům obžaloby, a to ve velkém rozsahu. Prvostupňový soud si byl plně vědom rizik spojených s využitím výpovědi spolupachatele, postupoval v tomto směru obezřetně a podrobně vysvětlil, proč uvěřil N. L. Odvolací soud následně postup prvostupňového soudu v tomto směru přezkoumal, a tudíž se zabýval otázkou založení odsouzení na výpovědi spolupachatele.

Co se týče existence dalších důkazů usvědčujících stěžovatele, Soud poznamenal, že třebaže prvostupňový soud připustil, že výpověď N. L. byla pro odsouzení stěžovatelů rozhodující, vzal v potaz i výpovědi tří dalších svědků, které podporovaly tvrzení N. L. Odvolací soud dále shledal, že výpověď N. L. byla potvrzena i důkazy o finančních transakcích, které vyhodnotil jako nezpochybnitelné. Dle Soudu tedy lze říct, že vnitrostátní soudy se opíraly o důkazy, které potvrzovaly výpověď N. L. Tyto důkazy sice není možné označit za zcela objektivní, jelikož vnitrostátní soudy poukázaly na to, že uvedení tři svědci mohli svými výpovědi sledovat i vlastní cíle, avšak vzhledem k výše zmíněným

procesním zárukám tato pochybnost není dostatečná na to, aby narušila celkovou spravedlivost řízení. V této souvislosti Soud zejména poukázal na to, že stěžovatelé mohli ve značném rozsahu klást otázky N. L. v řízení před prvostupňovým soudem, přičemž tento soud se detailně zabýval námitkou koluze mezi svědkem a obžalobou, pečlivě přezkoumal výpověď N. L. a vysvětlil důvody, proč tuto výpověď vyhodnotil jako důvěryhodnou.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že založení odsouzení stěžovatelů v rozhodující míře na výpovědi jejich spolupachatele nenarušilo spravedlivost řízení jako celku. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudci Serghides a Zünd ve svém společném nesouhlasném stanovisku uvedli, že dle jejich názoru by se celková spravedlivost řízení neměla posuzovat čistě aritmeticky podle toho, kolik z kritérií stanovených v rozsudku Xenofontos bylo v dané věci naplněno; jednotlivá kritéria mohou mít totiž odlišnou důležitost. V projednávané věci dle nich řízení jako celek nelze hodnotit jako spravedlivé. Poukázali např. na to, že mělo být na obžalobě, aby prokázala, že svědku nepřišla výměnou za jeho výpověď beztrestnost. Soudce Serghides pak ve svém samostatném nesouhlasném stanovisku oponoval současnému přístupu v judikatuře

Soudu, dle něhož se spravedlivost řízení hodnotí vždy v širší perspektivě, tj. z hlediska řízení jako celku. Podle jeho názoru ale existují situace, kde jeden konkrétní aspekt na poli článku 6 Úmluvy může být natolik rozhodující, že pokud není naplněn, řízení nelze hodnotit jako spravedlivé – bez ohledu na naplnění ostatních aspektů. K tomu dle něj došlo i v projednávané věci: pochybení spočívající v založení odsouzení stěžovatelů na výpovědi spolupachatele, který následně získal beztrestnost, je natolik zásadní, že ho nelze vyvážit žádnými dalšími zárukami, a k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

Rozsudek ze dne 5. listopadu 2024 ve věci č. 37324/16 – Miron proti Rumunsku

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o neporušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož samosoudkyně v trestním řízení sice opětovně nevyslechla některé svědky, kteří již byli vyslechnuti jiným samosoudcem

dříve, než případ převzala, avšak vyslechla klíčovou svědkyni, opírala se o řadu klíčových listinných důkazů a měla k dispozici i zvukové záznamy dříve podaných výpovědí.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 2012 byla stěžovatelka obžalována, spolu se čtyřmi dalšími osobami, z padělání podpisu svého nadřízeného a zneužití pravomoci. Samosoudce, kterému věc napadla na prvním stupni, provedl výslech stěžovatelky i dalších obžalovaných a několika svědků. Poté došlo ke změně samosoudce, který provedl výslech dalšího svědka, a následně byla věc přiřazena opět jiné samosoudkyni, M. M. O., která řízení na prvním stupni uzavřela, přičemž vyslechla ještě tři další svědky (včetně dvou již dříve odsouzených spoluobviněných stěžovatelky). Celkově tedy v rámci první instance vedli hlavní líčení tři různí samosoudci. Poté, co bylo jednání dvakrát odročeno, aby mohla stěžovatelka upřesnit své důkazní návrhy, navrhla provedení nových listinných důkazů a výslech dvou nových svědků. Žádné návrhy týkající se opětovného vyslechnutí před soudem již

vyslechnutých svědků stěžovatelka nevynesla. Samosoudkyně M. M. O. o každém z návrhů stěžovatelky odůvodněně rozhodla a po dokončení dokazování vynesla odsuzující rozsudek. Odvolací soud poté znovu přímo vyslechl jak stěžovatelku, tak jejího obhájce a jednu spoluobviněnou. Ta uvedla, že setrvává na své výpovědi. Další spoluobviněná využila i před odvolacím soudem svého práva nevypovídat.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že trestní řízení proti ní bylo nespravedlivé, protože vnitrostátní soudy nerespektovaly zásadu bezprostřednosti, neboť samosoudkyně M. M. O., která vynesla odsuzující rozsudek, nevyslechla přímo všechny svědky, kteří svědčili proti stěžovateli.

a) Obecné zásady

Soud připomněl, že důležitým aspektem spravedlnosti trestního řízení je možnost obviněného být konfrontován se svědky v přítomnosti soudce, který má ve věci rozhodnout. Na základě zásady bezprostřednosti tak musí v trestní věci rozhodovat soudci, kteří byli přítomni celému řízení a procesu shromažďování důkazů (*Cutean proti Rumunsku* č. 53150/12, rozsudek ze dne 2. prosince 2014, § 61). To však neznamená, že složení

soudu nemůže být v průběhu řízení změněno (*P. K. proti Finsku*, č. 37442/97, rozhodnutí ze dne 9. července 2002). Mohou nastat zcela zjevné administrativní nebo procesní události, které znemožní, aby se soudce nadále účastnil projednávání věci. V takovém případě je třeba přijmout opatření, která zajistí, aby soudci, kteří převezmou projednávání věci, plně porozuměli důkazům a argumentům, např. tím, že jim budou poskytnuty přepisy jednání, u nichž není pochyb o věrohodnosti svědků, nebo že bude uspořádáno nové jednání, na němž budou soudu v novém složení předloženy příslušné argumenty nebo jehož se zúčastní důležití svědci (*Cutean proti Rumunsku*, cit. výše, § 61; *Škaro proti Chorvatsku*, č. 6962/13, rozsudek ze dne 6. prosince 2016, § 24). Vady prvoinstančního řízení navíc může za určitých okolností napravit i vyšší soud (*Chernika proti Ukrajině*, č. 53791/11, rozsudek ze dne 12. března 2020, § 51–53, 76).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud postupně přezkoumal, do jaké míry samosoudkyně M. M. O., která vynesla rozsudek odsuzující stěžovatelku v prvním stupni, přímo vyslechla spoluobviněné stěžovatelky a svědky, dále do jaké míry stěžovatelka zpochybnila jejich věrohodnost, a konečně, jaká opatření v tomto ohledu M. M. O. přijala ve vztahu k procesnímu postojí stěžovatelky. Zároveň Soud zkoumal i opatření, která v tomto směru přijal odvolací soud.

Soud konstatoval, že z odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů je zřejmé, že v případě hrály klíčovou roli zejména listinné důkazy, doplněné o svědecké výpovědi, kde obzvláště důležitou roli sehrála již dříve odsouzená spoluobviněná stěžovatelky a zároveň její bývalá podřízená N. G. Tu samosoudkyně M. M. O. sama vyslechla. Stěžovatelku a jejího obhájce pak přímo vyslechl odvolací soud. Role ostatních svědků, kteří nebyli vyslechnuti ani samosoudkyní M. M. O., ani následně odvolacím soudem, byla v odůvodnění odsuzujících rozsudků velmi omezená. Stěžovatelka navíc nijak nezpochybnila věrohodnost těchto znovu nevyslechnutých svědků, ani jinak možnost jejich opakovaného výslechu před samosoudkyní M. M. O. nezmínila, a to přestože M. M. O. dvakrát odročila jednání, aby stěžovatelce umožnila upřesnit její důkazní návrhy. V odvolání pak sice stěžovatelka vznesla námitku týkající se zásady bezprostřednosti, neupřesnila však, které svědky měla M. M. O. opakovaně vyslechnout, ani nepožádala, a to ani podpůrně, aby některé svědky znovu vyslechl přímo odvolací soud.

Soud tedy uzavřel, že procesní jednání stěžovatelky, která měla několik možností požádat o nový výslech svědků, kteří již byli vyslechnuti v řízení před převzetím případu samosoudkyní M. M. O., nesvědčí o tom, že by skutečně zpochybnila jejich věrohodnost. Vnitrostátní soudy navíc z vlastní iniciativy vyslechly přímo spoluobviněnou a zvláště důležitou svědkyni N. G. Za těchto okolností bylo použití záznamů výpovědí ostatních svědků soudy při jejich rozhodování slučitelné s požadavky práva na spravedlivý proces a nenarušilo podstatu tohoto práva. Soud navíc poznamenal, že dodatečnou záruku mohla v tomto případě představovat i dostupnost zvukového záznamu vedle písemného záznamu těchto dalších svědeckv.

K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

Rozsudek ze dne

21. listopadu 2024 ve věci č. 50707/21

– Kadlec proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatel namítal porušení čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy kvůli tomu, že v trestním řízení proti němu vnitrostátní soudy nepředvolaly jím navrženého svědka, přestože použily facebookovou a e-mailovou konverzaci s tímto svědkem jako důkaz. Dle Soudu to nevedlo k celkové nespravedlivosti řízení, a to vzhledem k dostatečným vyvažujícím faktorům a použití konverzace pouze jako podpůrného důkazu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl shledán vinným ze spáchání daňového trestného činu v důsledku zatajení příjmu ve výši přesahující 1 milion eur, který obdržel na svůj účet u švýcarské banky. Stěžovatel se proti rozhodnutí odvolal s odkazem na nové důkazy, jež měly prokázat, že se jednalo o půjčku, kterou splatil. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k novému projednání.

Soud prvního stupně po přezkoumání nových důkazů dospěl k závěru, že jsou padělané a že stěžovatelova verze událostí není důvěryhodná. Ve svém rozhodnutí

mimo jiné poukázal na výpověď nového klíčového svědka, který tvrzení stěžovatele vyvrátil.

Stěžovatel rovněž navrhl předvolání dalšího svědka, který měl jeho verzi událostí potvrdit. Soud prvního stupně ve snaze předvolat tohoto svědka zjistil, že se přestěhoval do USA. Jelikož soud neměl k dispozici jeho novou adresu, kontaktoval ho prostřednictvím Facebooku a e-mailu. Konverzaci, ve kterých svědek popřel tvrzení stěžovatele, soud následně použil jako podpůrné důkazy v neprospěch stěžovatele. Ze spisu vyplývá, že se soud nepokusil svědka předvolat, neboť s ohledem na odmítnutí svědka spolupracovat bez finanční kompenzace předpokládal, že by to nebylo účelné. Soud rovněž konstatoval, že s ohledem na ostatní usvědčující důkazy není nutné svědka vyslechnout.

Soud prvního stupně tak stěžovatele uznal vinným a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody a peněžitý trest. Stěžovatel následně nebyl úspěšný se svým odvoláním, dovoláním ani ústavní stížností.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 3 PÍSM. D) ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že soudy připuštěním důkazu facebookovou a e-mailovou konverzací s potenciálním svědkem, aniž by ověřily jeho identitu nebo jej řádně předvolaly, porušily jeho právo na spravedlivý proces, konkrétně právo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě.

a) Obecné zásady

Soud odkázal na shrnutí obecných zásad, týkajících se slučitelnosti řízení, v němž byla jako důkaz použita výpověď učiněná svědkem, který nebyl přítomen a vyslechnut v hlavním líčení, s čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy, v rozsudcích *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011, § 118–147, a *Schatschaschwili proti Německu*, č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 100–131.

Soud zde použil třístupňový test, jehož hlavním účelem je posouzení celkové spravedlivosti trestního řízení.

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud vyjádřil pochybnosti nad tím, zda vnitrostátní soud vynaložil veškeré přiměřené úsilí k zajištění účasti svědka (*Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, cit. výše, § 119–120; *Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 121–122). Poukázal přitom na možnost využít formální mechanismus pro předvolání svědků, případně výslech prostřednictvím mezinárodní právní pomoci. Přestože absence závažného důvodu pro nepřítomnost svědka je dle Soudu zásadní skutečností, kterou je nutno vzít v potaz při posuzování celkové spravedlivosti řízení, nemůže být sama o sobě rozhodující pro učinění závěru o nespravedlivosti procesu.

Soud upozornil, že celkovou spravedlivost řízení je třeba posuzovat také s ohledem na roli, kterou dané důkazy hrály, a na použité vyvažující faktory. Přitom platí, že čím důležitější důkaz je, tím větší váhu musí mít vyvažující faktory, aby mohlo být řízení jako celek považováno za spravedlivé (*Manucharyan proti Arménii*,

č. 35688/11, rozsudek ze dne 24. listopadu 2016, § 48).

Soud poukázal na to, že vnitrostátní soudy vycházely z rozsáhlých důkazů, které by i bez použití facebookové a e-mailové konverzace s potenciálním svědkem byly k usvědčení stěžovatele dostatečné. Tento důkaz tak měl pouze omezený dopad a byl jen jedním z mnoha podpůrných důkazů (*mutatis mutandis* [Sitnevskiy a Chaykovskiy proti Ukrajině](#), č. 48016/06 a 7817/07, rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, § 125). Vnitrostátní soudy si přitom jeho nižší důkazní váhy byly vědomy, když soud prvního stupně jej považoval pouze za listinný a podpůrný důkaz, zatímco odvolací soud jej za důkaz nepovažoval vůbec.

Soud rovněž zdůraznil, že v řízení existovaly různé vyvažující faktory. Stěžovatel měl možnost dotčené důkazy zpochybnit, předložit argumenty na svou obhajobu a účinně se účastnit řízení.

Soud proto dospěl k závěru, že s ohledem na řízení jako celek byla spravedlivost trestního řízení zachována, a stížnost proto odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Konfiskace majetku

Rozsudek ze dne 19. prosince 2024 ve věci č. 47284/16 a 84604/17 – [Episcopo a Bassani proti Itálii](#)

Senát první sekce Soudu jednomyslně prohlásil námitku na poli článku 7 Úmluvy za neslučitelnou *ratione materiae*, neboť konfiskace podezřelého majetku stěžovatelů, třebaže vůči nim bylo trestní řízení zastaveno kvůli promlčení, neměla povahu trestu. Právo prvního stěžovatele na konzistentní judikaturu nebylo porušeno, protože vnitrostátní právo obsahovalo mechanismus sjednocování soudní praxe, který se nakonec ukázal jako účinný. Poměrem pěti hlasů ke dvěma senát shledal porušení *presumpce nevinoty* podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy, jelikož konfiskace byla založena na názoru, že první stěžovatel spáchal trestný čin. Stejným poměrem hlasů konstatoval porušení majetkových práv druhého stěžovatele, protože konfiskace domnělého výnosu trestné činnosti po zastavení trestního řízení z důvodu promlčení trestnosti činu nebyla s ohledem na tehdejší soudní praxi předvídatelná.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

První stěžovatel byl obviněn z trestného činu podvodu, kterého se měl dopustit při podání žádosti o dotaci na stavbu hotelového komplexu. V žádosti uvedl nepravdivé údaje a předložil k nim doklady neodpovídající skutečnosti. Soud prvního stupně uznal stěžovatele vinným. Odvolací soud kvůli promlčení trestní řízení zastavil. Nařídil však zabavit přímý výnos trestné činnosti, který tvořila stavba postavená z neoprávněně získaných finančních prostředků v hodnotě 840 000 eur.

Druhý stěžovatel byl spolu s dalšími osobami obviněn z účasti na organizované zločinecké skupině krátcí daně. Vyšetřující soudce nařídil zajistit stěžovatelovy prostředky na dvou bankovních účtech ve výši 32 410 eur. Stěžovatel byl později uznán vinným z trestného činu, za což mu byl mimo jiné uložen trest propadnutí zajištěného majetku. Odvolací soud řízení zastavil z důvodu promlčení trestnosti činu. Rozhodnutí o konfiskaci však ponechal v platnosti, jelikož šlo o zabavení přímého výnosu z trestné činnosti.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 7 ÚMLUVY

Stěžovatelé tvrdili, že konfiskace výnosů trestné činnosti poté, co bylo řízení proti nim zastaveno kvůli promlčení, nebyla předvídatelná, jak vyžaduje článek 7 Úmluvy.

a) Obecné zásady

Pojem „trest“ v článku 7 Úmluvy má autonomní význam. Výchozím bodem pro posouzení existence trestu je, zda je předmětné opatření uloženo po odsouzení za „trestný čin“. Další faktory, které lze vzít v úvahu, jsou povaha a účel opatření, jeho klasifikace podle vnitrostátního práva, postupy spojené s nařízením a prováděním takového opatření a jeho závažnost ([G.I.E.M. S.r.l. a ostatní proti Itálii](#), č. 1828/06 a 2 další, rozsudek velkého senátu ze dne 28. června 2018, § 211). Závažnost opatření není sama o sobě rozhodující; i mnohá preventivní opatření netrestní povahy mají citelné dopady na dotčené osoby ([Rola proti Slovinsku](#), č. 12096/14 a 39335/16, rozsudek ze dne 4. června 2019, § 66).

b) Použití těchto zásad

Pokud jde o první kritérium, zda byla konfiskace uložena po odsouzení za trestný čin, stěžovatelé nakonec kvůli promlčení odsouzení nebyli. V souladu s vnitrostátním právem však přesto mohly být domnělé výnosy trestné činnosti zkonfiskovány, a to za předpokladu, že bylo v předchozím řízení alespoň soudem prvního stupně spolehlivě prokázáno, že jsou ilegálního původu. Pokud jde o povahu a účel tohoto opatření, konfiskace se týkala majetku, který byl považován za přímý výnos trestné činnosti. Podle Soudu měla prvky srovnatelné s navrácením bezdůvodného obohacení podle občanského práva. Opatření směřovalo vůči podezřelému majetku, nikoli vůči stěžovatelům. Těm nehrozilo zbavení svobody ani jako náhradní trest, což je významná charakteristika netrestních sankcí. O spíše trestní povaze opatření naopak svědčil fakt, že konfiskaci bylo možné nařídit jen po určení trestní odpovědnosti v řízení před soudem prvního stupně. Tento prvek ale nebyl rozhodující. Určující význam Soud přikládal skutečnosti, že se konfiskace týkala majetku, o němž bylo zjištěno, že má původ v protiprávní činnosti. Primárním účelem opatření bylo tedy odčerpat nelegální zisky, tj. účel preventivní (*Todorov a ostatní proti Bulharsku*, č. 50705/11 a 6 dalších, rozsudek ze dne 13. července 2021, § 304). Pokud jde o postupy pro ukládání a vymáhání konfiskačních opatření, tato opatření

ukládají trestní soudy. Ani tato skutečnost nemohla zvrátit závěr o netrestní povaze opatření, neboť je běžné, že trestní soudy přijímají i rozhodnutí, jež nemají represivní povahu. Konečně, pokud jde o závažnost opatření, i když konfiskace může postihnout majetek značné hodnoty, vztahuje se pouze na majetek pocházející z trestné činnosti. S ohledem na všechny relevantní faktory dospěl Soud k závěru, že konfiskace nebyly sankcí ve smyslu článku 7 Úmluvy, a proto námitky stěžovatelů odmítl jako neslučitelné *ratione materiae*.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

První stěžovatel upozornil na nekonzistentní soudní praxi v otázce přípustnosti konfiskace výnosů trestné činnosti po promlčení trestnosti činu, kterou považoval za rozpornou se zásadou právní jistoty chráněnou v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

a) Obecné zásady

Zásada právní jistoty je jedním ze základních aspektů právního státu (*Brumărescu proti Rumunsku*, č. 28342/95, rozsudek velkého senátu ze dne 23. ledna 2001, § 61). Existence protichůdných soudních rozhodnutí může vytvořit stav právní nejistoty, který snižuje důvěru veřejnosti v soudní systém. Požadavky právní jistoty a ochrany legitimní důvěry veřejnosti však neukládají právo na konzistentní judikaturu. Vývoj judikatury není sám o sobě v rozporu s řádným výkonem

spravedlnosti. Možnost vydání protichůdných soudních rozhodnutí je nedílnou vlastností každého soudního systému. K rozdílnému rozhodování může docházet i u téhož soudu, včetně nejvyšších soudů. Samo o sobě to ještě neznamená porušení Úmluvy. Úlohou nejvyšších soudů je takové konflikty vyřešit. Kritéria, kterými se potom řídí posuzování Soudu, spočívají ve zjištění, a) zda v judikatuře nejvyššího soudu existují hluboké a dlouhodobé rozpory, b) zda vnitrostátní právo stanoví mechanismus pro překonání těchto nesrovnalostí a c) zda byl tento mechanismus použit a s jakým výsledkem (*Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Turecku*, č. 13279/05, rozsudek ze dne 20. října 2011, § 51–57).

b) Použití těchto zásad

Analýza příslušné vnitrostátní praxe odhalila existenci rozdílů v judikatuře nejvyššího soudu k otázce, zda lze konfiskaci nařídit i přes zánik trestnosti činu z důvodu promlčení. Tato problematika byla řešena rozsudkem pléna v roce 1993, podle něhož nelze konfiskaci uplatnit. Tento výklad znovu potvrdilo plénum v roce 2008. Navzdory tomu byla tato otázka od roku 2009

předmětem rozdílných názorů jednotlivých senátů. Podle některých z nich mohla být konfiskace přípustná, pokud byl v předchozím řízení, byť nepravomocně prokázán nezákonný původ majetku. Tato dvoukolejnost judikatury trvala až do roku 2015, kdy plénum nejvyššího soudu potvrdilo, že konfiskace může být uplatněna i přes zánik trestnosti činu. V projednávané věci tedy vydal soud poslední instance řadu rozsudků, které v průběhu více než šesti let dospěly k diametrálně odlišným závěrům. Tyto rozsudky, které se týkaly otázky již dříve řešené, nelze považovat za koherentně se vyvíjející judikaturu. Pokud jde o to, zda byl tento rozpor hluboký a dlouhodobý, vzal Soud v úvahu délku trvání nesrovnalostí v judikatuře, jejich rozsah a potenciální počet dotčených případů. V projednávané věci trvala nejistota více než šest let a týkala se potenciálně velkého množství osob. Vzhledem k těmto okolnostem měl Soud za to, že v judikatuře nejvyššího soudu existovaly „hluboké a dlouhotrvající rozpory“.

Podle italského soudního systému bylo jejich vyřešení úkolem pro plénum tohoto soudu. Jím podaný výklad však nebyl až do novely zákona účinné od roku 2017

pro jednotlivé senáty soudu formálně závazný. Teprve po událostech projednávané věci bylo stanoveno, že nesouhlasí-li senát s právním názorem pléna a chce-li se odchýlit, musí věc postoupit plénu k rozhodnutí. Tento mechanismus byl již v minulosti ve stejné věci použit dvakrát, což vedlo k výše uvedeným rozsudkům, které ukončily trvající rozpory v judikatuře. Soud zdůraznil význam vývoje judikatury. Ani vznik nové odchylky v judikatuře po opětovném rozhodování o téže otázce v plénu soudu neporušuje bez dalšího zásadu právní jistoty, pokud rozhodnutí pléna vyřešilo znovu se objevivší odlišné právní názory. I v této věci byla klíčová otázka znovu předložena plénu, které rozsudkem z roku 2015 ukončilo období nejistoty. Po tomto datu již byla soudní praxe konzistentní. Dle Soudu je přirozené, že dosažení jednotnosti při uplatňování práva může trvat. Období kolidující judikatury lze tolerovat, aniž by byla narušena právní jistota, jestliže se vnitrostátní mechanismus pro sjednocování judikatury ukáže nakonec – podobně jako v projednávané věci – účinným. Zatímco rozsudek odvolacího soudu byl vydán v době, kdy rozpory v judikatuře přetrvávaly, konečný rozsudek byl vydán nejvyšším soudem po sjednocení této judikatury. Z toho vyplývá, že mechanismus pro harmonizaci judikatury nejenže existoval, ale v případě prvního stěžovatele byl také účinně využit. K porušení zásady právní jistoty podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 2 ÚMLUVY

První stěžovatel dále tvrdil, že byl obecnými soudy v podstatě uznán vinným, ačkoli trestní řízení proti němu bylo zastaveno z důvodu promlčení.

a) Obecné zásady

Podle čl. 6 odst. 2 musí být na každého pohlíženo jako na nevinného, dokud nebyla zákonným způsobem prokázána jeho vina. Trestní soudci by při rozhodování o vině neměli vycházet z předem vytvořené představy, že obžalovaný trestný čin spáchal (*Barberà, Messegue a Jabardo proti Španělsku*, č. 10590/83, rozsudek pléna ze dne 6. prosince 1988, § 77). Presumpce neviny má však i další aspekt, ve kterém má chránit jednotlivce, kteří byli zproštěni obžaloby, nebo vůči nim bylo trestní řízení zastaveno, aby s nimi nebylo zacházeno, jako by byli uznáni vinnými z trestného činu. I když tyto zásady Soud formuloval ve vztahu k prohlášením učiněným v rámci navazujících řízení, byly použity také na prohlášení uvedená v řízení, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením [*Pasquini proti San Marinu* (č. 2), č. 23349/17, rozsudek ze dne 20. října 2010, § 48–49 a 55]. V případech týkajících se presumpce neviny má zásadní význam jazyk, který používá osoba s rozhodovací pravomocí. Zohlednit je třeba povahu a kontext daného řízení, ve kterém byla napadená prohlášení učiněna. Soud musí určit jejich pravý smysl. V závislosti na

okolnostech může i použití nešťastného jazyka odporovat čl. 6 odst. 2 Úmluvy (*Englert proti Německu*, č. 10282/83, rozsudek ze dne 25. srpna 1987, § 39 a 41).

b) Použití těchto zásad

První stěžovatel si nestěžoval na konkrétní výroky či jazyk v odůvodnění rozhodnutí. Tvrdil, že konfiskace jeho majetku nutně vycházela z názoru, že se trestného činu dopustil, ačkoli nebyl odsouzen. Ochrana poskytovaná čl. 6 odst. 2 v jeho druhém aspektu by podle názoru Soudu neměla být vykládána tím způsobem, že by bránila vnitrostátním soudům, aby se zabývaly stejnými skutečnostmi, o kterých bylo rozhodnuto v trestním řízení, za účelem konfiskace majetku nezákonného původu, to však za předpokladu, že zároveň nepřičtou trestní odpovědnost dotčené osobě (*Nealon a Hallam proti Spojenému království*, č. 32483/19 a 35049/19, rozsudek velkého senátu ze dne 11. června 2024, § 168–169). Soud proto zkoumal, zda rozsudky vnitrostátních soudů přičítly stěžovateli trestní odpovědnost. Podle vnitrostátního práva bylo podmínkou konfiskace odsouzení. Podle výkladu vnitrostátních soudů

byl však tento požadavek splněn i tehdy, když trestnost činu zanikla promlčením, nicméně dotčený byl dříve uznán trestně odpovědným soudem prvního stupně. Odvolací soud v souladu s tím konstatoval, že první stěžovatel byl odsouzen v prvním stupni. Proto měl požadavek „odsouzení“ za splněný a nařídil konfiskaci jeho majetku. Dle Soudu byl tento výklad a jeho uplatnění jasnou deklarací, že odvolací soud na prvního stěžovatele pohlíží jako na vinného. Jeho rozhodnutí tedy odráželo názor, že stěžovatel je vinen z předmětného trestného činu a že nebyl zastavení řízení, byl by odsouzen. Ve vztahu k prvnímu stěžovateli tedy došlo k porušení presumpce neviny podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Druhý stěžovatel namítal, že konfiskace postrádala předvídatelný právní základ a že byla nepřiměřená, čímž došlo k porušení jeho majetkových práv podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

a) Obecné zásady

Jakýkoli zásah veřejného orgánu do práva na pokojné užívání majetku musí být zákonný. Zásada legality předpokládá určitou kvalitu použitelných ustanovení vnitrostátního práva. Právní rámec, o který se zásah do práv opírá, musí být při své aplikaci dostatečně dostupný, jasný a předvídatelný. Navíc musí poskytovat určitou míru ochrany před svévolnými zásahy. Není-li příslušné ustanovení dostatečně jasné a předvídatelné, mohou vnitrostátní soudy tento stav napravit výkladem (*Vijatović proti Chorvatsku*, č. 50200/13, rozsudek ze dne 16. února 2016, § 54). Nekonzistentní soudní výklad je však faktorem, který může přispívat k nepředvídatelným důsledkům nebo svévoli, a zbavit tak jednotlivce účinné ochrany jeho práv v rozporu s požadavkem zákonnosti.

b) Použití těchto zásad

Námítka druhého stěžovatele se týkala nekonzistentní judikatury, o které Soud již uvedl, že existovala mezi roky 2009 a 2015. Dle Soudu bylo nutné určit relevantní okamžik, ke kterému má být vztažena otázka, zda byla soudní praxe předvídatelná. Tím bylo vydání příkazu ke konfiskaci. V projednávaném případě byl tedy klíčový květen 2008. V té době ustálená judikatura zastávala stanovisko, že ke konfiskaci nelze přistoupit, přestal-li být čin trestný z důvodu promlčení. Teprve později se

v soudní praxi objevil také názor, že ke konfiskaci lze přistoupit i bez pravomocného odsouzení, jestliže byla trestní odpovědnost dovozena soudem prvního stupně. V rozhodné době tedy konfiskace majetku stěžovatele nebyla předvídatelným důsledkem zastavení trestního řízení z důvodu promlčení. V souladu s tím došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Souhlasné stanovisko k rozsudku připojil soudce Serghides. V něm podrobněji zdůvodnil, proč považoval za správné konstatování porušení presumpce neviny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Stát nemá právo ukládat sankce za trestní jednání, pokud řízení neskončilo pravomocným odsouzením.

K rozsudku připojil částečně nesouhlasné stanovisko soudce Wojtyczek, který naopak nesouhlasil s výrokem o porušení tohoto ustanovení. Presumpce neviny se vztahuje pouze na řízení směřující k uložení trestu, nikoli na preventivní opatření v podobě odčerpání výnosů trestné činnosti. S tímto názorem se ztotožnil i soudce Sabato, který se domníval, že tato otázka by měla být předložena velkému senátu. Zkritizoval přístup většiny obávaje se, že by mohl vážně ohrozit stávající praxi při odčerpávání podezřelého majetku, což je důležitý nástroj v boji s organizovaným zločinem.

Cizinecké právo

Rozsudek ze dne 10. prosince 2024 ve věci č. 4470/21 – Martinez Alvarado proti Nizozemsku

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že zamítnutím žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu v Nizozemsku za účelem sloučení rodiny vnitrostátní orgány porušily právo stěžovatele na respektování rodinného života podle článku 8 úmluvy, když nesprávně posoudily otázku existence rodinného života mezi ním – dospělým mužem s mentálním postižením původem z Peru – a jeho sestrami, které již léta oprávněně pobývají v Nizozemsku a na jejichž péči a podporu je stěžovatel po smrti rodičů odkázán.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel, státní příslušník Peru, se narodil s mentálním postižením (IQ 65) a jeho kognitivní schopnosti odpovídají úrovni osmiletého dítěte. Nikdy nežil samostatně a po smrti rodičů (matka zemřela v roce 2010,

otec v roce 2014) neměl v Peru nikoho, kdo by se o něj postaral. Bratr stěžovatele je fotbalovým rozhodčím, jehož práce mu nedovoluje se o stěžovatele nepřetržitě starat. Jeho čtyři sestry dlouhodobě žijí v Nizozemsku, kde jedna z nich (J.) od roku 2015 převzala stěžovatele do své péče, přičemž na této péči a finanční podpoře se podílejí všechny sestry.

V roce 2017 stěžovatel v Nizozemsku požádal o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem sloučení rodiny. Uvedl, že je zcela závislý na každodenní péči svých sester, protože má vážné obtíže v komunikaci, soběstačnosti a orientaci. V Peru podle něj chybí vhodná podpora pro osoby s jeho postižením a jeho bratr, který tam zůstává, mu péči nemůže zajistit. Poukazoval na to, že nepociťuje vazby ke konkrétní zemi, ale pouze ke své rodině, která je pro něj „domovem“.

Vnitrostátní orgány žádost zamítly s odůvodněním, že mezi stěžovatelem a jeho sestrami neexistuje rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Za rozhodné období považovaly dobu před smrtí otce, kdy o něj sestry přímo nepečovaly. Soudy v řízení rozhodovaly

opakovaně, konečné rozhodnutí vydala Státní rada v září 2020.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že zamítnutí jeho žádosti o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny představovalo porušení jeho práva na respektování rodinného života zaručeného článkem 8 Úmluvy.

A. K PŘIJATELNOSTI

a) Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že existence „rodinného života“ je zásadně otázkou skutkovou, jež závisí na existenci úzkých rodinných vazeb. Pojem „rodina“ podle článku 8 Úmluvy může zahrnovat i *de facto* „rodinné vazby“ (Paradiso a Campanelli proti Itálii, č. 25358/12, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 140). Rodinný život se však obvykle omezuje na jádro rodiny (Slivenko proti Lotyšsku, č. 48321/99, rozsudek velkého senátu ze dne 9. října 2003, § 94 a 97). O rodinný život

se přitom nebude jednat mezi rodiči a dospělými dětmi nebo mezi dospělými sourozenci, pokud neprokáží „další prvky závislosti, které přesahují běžné citové vazby“ (Senchishak proti Finsku, č. 5049/12, rozsudek ze dne 18. listopadu 2014, § 55). Tento výklad vychází z kontextu slučování rodin (S. a S. proti Spojenému království, č. 10375/83, rozhodnutí Komise ze dne 10. prosince 1984). Soud jej však následoval i v kontextech jiných. V souvislosti s vyhoštěním dlouhodobě usazených migrantů Soud učinil výjimku ve vztahu k mladým dospělým, kteří stále žili se svými rodiči a dosud nezaložili vlastní rodinu (Posudek týkající se procesního postavení a práv biologického rodiče v řízení o osvojení, č. P16-2022-001, posudek velkého senátu ze dne 13. dubna 2023, § 50). V této konkrétní situaci se „závislost“ předpokládá (Savran proti Dánsku, č. 57467/15, rozsudek velkého senátu ze dne 7. prosince 2021, § 174).

Z judikatury Soudu plyne, že odpověď na otázku, zda existují „další prvky závislosti“ závisí na individuálních okolnostech případu. Posouzení existence „rodinného života“ na základě „dalších prvků závislosti odlišných od

běžných citových vazeb“ bude často výsledkem kombinace různých prvků. Soud takovou závislost shledal v případech, kdy dospělé osoby měly dostatečně závažné tělesné či duševní postižení nebo onemocnění, a potřebovaly proto stálou péči a podporu ostatních členů rodiny (např. *Emonet a ostatní proti Švýcarsku*, č. 39051/03, rozsudek ze dne 13. prosince 2007, § 37). V jiných případech Soud naopak zdravotní stav za dostatečně závažný buď nepovažoval, nebo – i kdyby dostatečně závažný byl – by sám o sobě neodůvodňoval závěr o existenci závislosti, a tedy i „rodinného života“ ve smyslu článku 8 Úmluvy (např. *Savran proti Dánsku*, cit. výše, § 177–178, týkající se stěžovatele, který sice trpěl velmi závažnou paranoidní schizofrenií, avšak ani ta jej neučinila nezpůsobilým do té míry, že by byl nucen spoléhat se v každodenním životě na péči a podporu své rodiny).

Soud dále uvedl, že svou roli při analýze „dalších prvků závislosti“ může hrát i finanční závislost (tamtéž, § 178). Ta může být vzhledem k okolnostem věci poskytována i na dálku (*Senchishak proti Finsku*, cit. výše, § 57). Tato skutečnost však nespochybňuje existenci vztahu závislosti (*I. M. proti Švýcarsku*, č. 23887/16, rozsudek ze dne 9. dubna 2019, § 62). Sama o sobě nicméně pro vytvoření dalších vazeb závislosti – a tedy i rodinného života mezi dospělými členy rodiny – nepostačuje.

Při analýze „dalších prvků závislosti“ může být významná taktéž trvající existence podstatné vazby se zemí původu (*Nessa a ostatní proti Finsku*, č. 31862/02, rozhodnutí ze dne 6. května 2003, § 2) či přítomnost rodinných příslušníků, kteří mohou poskytnou péči, nebo jiné reálné alternativy v zemi původu nebo v místě, kde osoba vyžadující péči a podporu žije (*Senchishak proti Finsku*, cit. výše, § 57).

Otázku, zda vztah mezi dospělými rodinnými příslušníky představuje „rodinný život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy, je podle Soudu v souvislosti se sloučením rodiny třeba posoudit na základě všech skutečností, jež nastaly před datem, kdy rozhodnutí o žádosti o sloučení rodiny nabylo právní moci (*T. C. E. proti Německu*, č. 58681/12, rozsudek ze dne 1. března 2018, § 55). Výjimku představují situace, kdy je jeden z rodinných příslušníků v době podání žádosti o sloučení rodiny nezletilý. V nich Soud posuzuje otázku existence „rodinného života“ k okamžiku podání žádosti, aby se předešlo tomu, že dítě během řízení dovrší zletilosti a tím ztratí ochranu (*El Ghatet proti Švýcarsku*, č. 56971/10, rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, § 51).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci se stěžovatelova námitka týkající se zamítnutí žádosti o sloučení rodiny vztahovala k době, kdy již dosáhl zletilosti. Bylo proto ve světle

judikatury Soudu nutné zjistit, zda vztah mezi ním a jeho dospělými sestrami představoval rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Soud v této souvislosti označil za nespornou skutečnost, že o stěžovatele vždy pečovali blízcí rodinní příslušníci – původně jeho rodiče, které po jejich smrti nahradily jeho sestry. Stěžovatel žije od roku 2015 se svou sestrou J. v Nizozemsku. Na péči o něj se přitom podílejí všechny čtyři sestry. Totéž se týká i finanční podpory. V době, kdy zamítavé rozhodnutí o stěžovatelově žádosti o sloučení rodiny nabylo právní moci, o něj pečovaly více než pět a půl roku. To představuje významné okolnosti pro posouzení, zda vztah mezi stěžovatelem a jeho sestrami představuje „rodinný život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy. Skutečnost, že rodinné vazby vznikly nebo se rozvinuly v době, kdy nebyl upraven imigrační status jednoho z rodinných příslušníků, je přitom prvkem, který je třeba zohlednit až ve fázi vyvažování podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Na existenci, či naopak neexistenci „rodinného života“ však nemá vliv (*Jeunesse proti Nizozemsku*, č. 12738/10, rozsudek velkého senátu ze dne 3. října 2014, § 108). Soud proto neviděl důvod, pro nějž se vnitrostátní

orgány zaměřovaly primárně na posouzení vazeb mezi stěžovatelem a jeho sestrami před smrtí jejich rodičů.

Při posuzování žádosti o sloučení rodiny může být relevantní také přítomnost rodinných příslušníků, kteří mohou poskytnout péči nebo jiné reálné alternativy v zemi původu nebo v místě, kde osoba vyžadující péči a podporu žije. Jelikož je však existenci rodinného života nutné posuzovat případ od případu, liší se význam, který je třeba tomuto prvku přisoudit. Pro závěr o existenci „rodinného života“ proto nelze vždy a za všech okolností vyžadovat „výlučnou závislost“ tak, jako to učinily vnitrostátní orgány. V případě stěžovatele nebylo sporné, že jeho postižení je natolik závažné, že je v každodenním životě závislý na péči druhých, přičemž tuto péči mu vždy poskytovali jeho nejbližší rodinní příslušníci. Soud považoval za velmi významnou i skutečnost, že většinu jeho světa tvoří nejbližší okruh příbuzných a že pro jiné osoby bylo jeho vyjadřování často nesrozumitelné. Dále vzal v potaz, že stěžovatelův bratr – jediný zbývající člen rodiny žijící v Peru – každodenní péči o stěžovatele nebyl schopen zajistit. Zároveň se nepodařilo zjistit, zda jsou v zemi původu reálně

dostupné jiné alternativy péče, kdy vláda nedokázala přesvědčivě vyvrátit tvrzení stěžovatele o jejich nedostupnosti.

Soud proto shledal, že stěžovatelovo zdravotní postižení jej činilo nezpůsobilým do té míry, že byl nucen spoléhat se v každodenním životě na péči a podporu svých sester, a uzavřel, že byla prokázána existence „dalších prvků závislosti odlišných od běžných citových vazeb“. Vztah mezi stěžovatelem a jeho sestrami proto představoval „rodinný život“ podle článku 8 Úmluvy, jenž tak byl v této věci použitelný *ratione materiae*. Stížnost stěžovatele proto shledal za přijatelnou.

B. K ODŮVODNĚNOSTI

Soud připomněl, že v případech sloučení rodiny se nejedná o to, zda došlo k zásahu, ale zda stát splnil svůj pozitivní závazek umožnit stěžovateli pobývat na svém území. Hranice mezi pozitivními a negativními závazky státu podle článku 8 Úmluvy nelze přesně vymezit a použitelné zásady jsou podobné. Vždy je třeba nastolit spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy jednotlivce a společnosti jako celku. Stát má přitom určitý prostor pro uvážení (*El Ghatet proti Švýcarsku*, cit. výše, § 43). Faktory, které je třeba v této souvislosti zohlednit, Soud vymezil v rozsudku ve věci *Jeunesse proti Nizozemsku* (cit. výše, § 107–109). Jelikož se v projednávané věci vnitrostátní orgány omezily na posouzení

použitelnosti článku 8 Úmluvy a nezabývaly se tak otázkou, zda zamítnutím žádosti o udělení dlouhodobého pobytu za účelem sloučení rodiny byla nastavena spravedlivá rovnováha mezi dotčenými zájmy v souladu s Úmluvou a judikaturou Soudu (*L. proti Nizozemsku*, č. 45582/99, rozsudek ze dne 1. června 2004, § 40–42), Soud shledal, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Vězeňství

Rozsudek ze dne 12. prosince 2024 ve věci č. 55792/20 a 2 dalších – Adamčo proti Slovensku (č. 2)

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal porušení zákazu ponižujícího zacházení podle článku 3 Úmluvy kvůli rutinním důkladným osobním prohlídkám stěžovatele ve věznici, aniž by k nim existoval konkrétní důvod. Týmž poměrem hlasů Soud konstatoval porušení práva stěžovatele na respektování soukromého života a korespondence podle článku 8 Úmluvy z důvodu kontroly obsahu jeho písemností s advokáty při jejich návštěvách ve věznici.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel vykonává v různých věznicích s vysokým stupněm zabezpečení trest odnětí svobody kvůli násilné a organizované trestné činnosti. Od roku 2008 se stěžovatel podrobil v souladu s vězeňskými předpisy přibližně 1 500 důkladným osobním prohlídkám v souvislosti s přijímáním návštěv ve věznici, včetně schůzek s advokáty, dále kvůli účasti na vyšetřovacích úkonech, jednáních u soudu či při přemístění do jiné věznice. Při prohlídkách se stěžovatel musel svléct do spodního prádla, podstoupit kontrolu ústní dutiny a podpaží, poté si sundat spodní prádlo, udělat dřep a strpět prohlídku těla pohledem. Od ledna do března 2019 docházelo rovněž ke kontrole jeho písemností s advokáty před a po jejich návštěvě ve věznici. Stěžovatel také při jednom ze soudních jednání požádal o přestávce o uvolnění ruky z pout připevněných k tělu poutacím opaskem, aby se mohl na toaletě vymočit. Stráž to ale odmítla, stěžovatel proto potřebu nevykonal. Proti prohlídkám, kontrolám písemností, resp. neuvolnění

rukou stěžovatel neúspěšně brojil před vnitrostátními orgány.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení zákazu špatného zacházení jednak kvůli neuvolnění ruky, aby mohl vykonat potřebu, jednak kvůli rutinnímu provádění důkladných osobních prohlídek ve věznici.

a) K neuvolnění ruky z pout připevněných k tělu poutacím opaskem

Soud uvedl, že námitka stěžovatele nesměřovala proti samotnému používání donucovacího prostředku, ale proti tomu, že se při jedné příležitosti nemohl kvůli neuvolnění ruky z pout vymočit. Opatření tedy nesouviselo s použitím síly a stěžovatel netvrdil, že by v daný den trpěl zdravotními obtížemi. Nadto nic nenasvědčovalo tomu, že by neuvolnění ruky sledovalo jeho ponížení či pokoření, resp. mělo závažné fyzické či psychické následky. Nesloužilo ani jinému účelu nesouvisejícímu s bezpečností. Soud tak neshledal náznak, že by

stěžovatel byl vystaven zacházení neslučitelnému s článkem 3 Úmluvy. Odmítl tedy tuto námitku jako zjevně neopodstatněnou.

b) K rutinnímu provádění důkladných osobních prohlídek

K systematickému provádění důkladných osobních prohlídek Soud odkázal na obecné zásady vyplývající z jeho judikatury (*Roth proti Německu*, č. 6780/18, rozsudek ze dne 22. října 2020, § 64–69). Podotkl, že stěžovatel namítá zaprvé, praxi rutinního provádění prohlídek, aniž by k tomu existovaly přesvědčivé bezpečnostní důvody, zadruhé, nedostatky v příslušné legislativě, a zatřetí, délku doby, po níž musel uvedené prohlídky absolvovat.

Podle právní úpravy platné od roku 2018 se odsouzený musel nejprve svléknout do spodního prádla a strpět prohlídku ústní dutiny a podpaží. Následovala prohlídka jeho těla pohledem poté, co si sundal spodní prádlo. Byť předpisy neukládaly osobě povinnost udělat dřep, vláda nerozporovala tvrzení stěžovatele, že tato povinnost je součástí prohlídek. Zároveň se ale nezdá, že by zde zacházení obnášelo něco jiného než kontrolu pohledem. Stěžovatel také nezmínil žádné zvláštní příkoří v souvislosti se způsobem provádění prohlídek.

Soud přesto připomněl, že důkladné osobní prohlídky již svou povahou představují invazivní a potenciálně

ponižující zacházení, které vyžaduje řádné zdůvodnění (*Milka proti Polsku*, č. 14322/12, rozsudek ze dne 15. září 2015, § 48). To v dané věci chybělo. Vláda obecně odkázala na preventivní a bezpečnostní účel prohlídek a dodržení předpisů, resp. na osobu stěžovatele, uložený trest a skutečnost, že se při soudním jednání nacházel v blízkosti civilní osoby. Takové neurčité zdůvodnění postrádá vazbu na konkrétní okolnosti, nadto soud vedl jednání v zabezpečených prostorách, v přítomnosti stráží, stěžovatel byl před a po skončení, resp. i během přestávky omezen v pohybu za pomoci pout s poutacím opaskem. Ani samotná násilná povaha trestné činnosti stěžovatele a (zahlašené) disciplinární prohršky ve věznici nepostačovaly; u stěžovatele nebyl nikdy nalezen nepovolený předmět, byť ve vězení strávil řadu let, byl eskortován k nespočetným jednáním a mnohokrát podroben prohlídkám. Vězeňské orgány tedy nevěnovaly pozornost chování stěžovatele po dobu výkonu trestu; jejich odpovědi naznačují, že předpisy vyžadovaly prohlídky v určitých situacích bez zohlednění okolností. Tomu odpovídá vyřízení stížnosti státním zástupcem, podle kterého již samotná obava, že vězeň může mít nedovolené předměty, odůvodňuje prohlídky, a závěr Ústavního soudu, že předchozí chování stěžovatele neposkytuje záruku stran budoucího chování. Pádný není podle Soudu ani poukaz na to, že stěžovatel byl v blízkosti svých advokátů. Tento argument předpokládá jejich nezákonné jednání a na styky

s nimi pohlíží stejně jako na kontakt s jakoukoli jinou osobou vzdor zvýšené odpovědnosti advokátů. Současně pobyt stěžovatele ve věznici a jeho pohyb mimo ni podléhaly řadě bezpečnostních opatření s cílem omezit riziko, že se mu dostane do rukou něco zakázaného. Kvůli podobě právní úpravy a způsobu, jakým vězeňské orgány vykonávaly pravomoc podle těchto pravidel, ale individuální okolnosti neměly žádný dopad na praxi prohlídek.

Dále Soud poznamenal, že až do roku 2017, resp. 2018 neexistovala zvláštní pravidla k osobním prohlídkám; orgány se spoléhaly na obecné zmocnění regulovat chování vězňů a provádět prohlídky osob a věcí. Ani novelizace z roku 2018 neobsahovala povinnost udělat dřep při prohlídce. Taková absence pravidel a v důsledku toho i neexistence záznamů o počtu prohlídek poskytují prostor pro nesrovnalosti a svévoli. Je ale nepochybné, že prohlídky byly u stěžovatele prováděny často a mnohokrát; zpravidla jak před, tak i po vzniku relevantní skutečnosti. Stěžovatel tedy byl po dlouhou dobu a vzdor komplexnímu souboru dalších bezpečnostních opatření systematicky podrobován

prohlídkám, aniž by k tomu existoval konkrétní důvod (*Van der Ven proti Nizozemsku*, č. 50901/99, rozsudek ze dne 4. února 2003, § 61–62). Stěžovatel se proto mohl cítit jako oběť svévole. Nadto se vnitrostátní orgány nezabývaly jeho argumenty v kontextu jeho individuální situace. Podle Soudu vedlo spojení těchto účinků k míře ponížení přesahující – nevyhnutelnou, a tudíž únosnou – míru, kterou prohlídky vězňů ze své podstaty zahrnují. Zároveň ale Soud neshledal, že by zacházení dosáhlo úrovně představující „nelidské“ zacházení.

Soud proto shledal, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal porušení práva na respektování soukromého života a korespondence, když v několika případech došlo ve věznici ke kontrole písemností před a po schůzkách s jeho advokáty.

Mezi stranami nebylo sporu, že kontroly zasáhly do práv stěžovatele, že zásah měl oporu v předpisech a

sledoval legitimní cíle předcházení nepokojům a zločinnosti a ochrany práv a svobod jiných. Soud se proto zaměřil na posouzení nezbytnosti opatření a odkázal na obecné zásady (*Michaud proti Francii*, č. 12323/11, rozsudek ze dne 6. prosince 2012, § 117–119). Připomněl, že výměna informací mezi advokátem a zadrženým klientem požívá privilegovaného postavení. Vězeňské orgány mohou otevřít dopis od advokáta, mají-li důvodné podezření, že obsahuje nedovolený předmět nezjistitelný běžnými prostředky detekce, za současného přijetí záruk, aby nemohly číst obsah – například otevření obálky v přítomnosti vězně. Ke čtení pošty vězně zasláné advokátovi a od něj lze přistoupit jen výjimečně, mají-li orgány důvod předpokládat, že je výsada zneužívána, tj. že ohrožuje bezpečnost věznice nebo bezpečnost jiných osob nebo má jiný kriminální charakter. Co lze považovat za „rozumný důvod“, bude záviset na všech okolnostech, ale předpokládá to existenci poznatků, které by objektivního pozorovatele přesvědčily, že privilegovaná komunikace je zneužívána (*Laurent proti Francii*, č. 28798/13, rozsudek ze dne 24. května 2018, § 44).

V posuzované věci ředitel věznice vydal pokyn věnovat zvláštní pozornost kontrole korespondence stěžovatele. Ta se neomezovala na zjišťování přítomnosti zakázaných předmětů nebo látek, ale i zakázaných informací. To i přesto, že zákon výslovně vylučoval kontrolu

korespondence vězně s advokátem. Vláda sice tvrdila, že kontrola písemností podléhala pravidlům o prohlídce věcí, ale neobjasnila, jak by daná pravidla mohla být provedena v souladu s pokynem ředitele věznice a zároveň respektovat ochranu privilegované korespondence v situacích, kdy věci, které měly být prohlédnuty, obsahovaly takovou korespondenci. Soud konstatoval, že kontroly písemností týkajících se konzultací stěžovatele s advokáty zahrnovaly alespoň určitý stupeň kontroly jejich obsahu.

Stran existence „rozumného důvodu“ se domnívat, že písemnosti obsahovaly nějaký protiprávní prvek, Soud uvedl, že advokáti podléhali deontologickým pravidlům spojeným s profesí a neexistoval náznak o prohrěšku proti těmto pravidlům. Nadto konzultace probíhaly v místnosti vybavené kamerou a stěžovatele oddělovaly od advokátů mříže. To snižovalo pravděpodobnost, že by jejich interakce zahrnovala protiprávní jednání. Stěžovatel byl ve vězení v kontaktu s advokáty řadu let a nikdy u něj nebyly nalezeny zakázané předměty. Podle Soudu tak chyběl rozumný důvod, který by objektivního pozorovatele přesvědčil o tom, že písemnosti obsahovaly něco protiprávního nebo že privilegovaná komunikace byla jinak zneužita. Nadto vláda nezpochybnila tvrzení stěžovatele, že kontrola písemností probíhala společně s jeho osobní prohlídkou. Jeho možnosti zajistit, aby kontrola nevedla ke čtení obsahu písemností,

tím byly prakticky zmařeny. Současně vnitrostátní orgány zamítly všechny prostředky nápravy stěžovatele, aniž by se individuálně zabývaly jeho argumenty. Kontrolu písemností tedy nedoprovázely ani odpovídající záruky.

Vzhledem k výše uvedenému Soud konstatoval, že nahlížení do stěžovatelových písemností v souvislosti s jeho konzultacemi s advokáty nebylo nezbytné v demokratické společnosti ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Došlo proto i k porušení článku 8 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Serghides uplatnil k rozsudku částečně nesouhlasné stanovisko, podle kterého měl Soud jednak posuzovat neuvolnění ruky z pout prizmatem článku 8 Úmluvy, jednak se zabývat námitkami stěžovatele i ve vztahu k článku 13 Úmluvy, když porušení práv zakotvených v daných článcích se v podstatě dovolával i sám stěžovatel. Protože tak Soud neučinil, neposkytl stěžovateli účinnou ochranu, což může vést k odepření spravedlnosti.

Regulace zbraní

Rozsudek ze dne 3. prosince 2024 ve věci č. 57507/19 – Svrtan proti Chorvatsku

Senát druhé sekce soudu jednomyslně rozhodl o porušení hmotněprávní složky práva na život podle článku 2 Úmluvy, neboť státní orgány nepřijaly dostatečná opatření k ochraně veřejnosti před osobou, u níž existovalo důvodné podezření z nelegálního držení zbraní a násilného jednání, a která pak nešťastnou náhodou zastřelila syna stěžovatelů. Soud vzal v potaz obecný poválečný kontext a fenomén rozšířeného nezákonného držení zbraní v Chorvatsku v té době.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podali rodiče chlapce, který v říjnu 2003 jako dvanáctiletý přišel tragicky o život. Syn stěžovatelů se projížděl na kole po sousedství, když míjel dům, v němž v tu chvíli probíhala vyostřená hádka mezi S. K. a jeho bývalou manželkou. Ta ho toho dne navštívila v

doprovodu svého bratra. Během konfliktu S. K. vytáhl zbraň a začal na bratra své bývalé manželky střílet, čímž ho na místě usmrtil. Jeden z výstřelů zasáhl i syna stěžovatelů, který následně podlehl svým zraněním v nemocnici. Za tyto činy byl S. K. odsouzen k trestu odnětí svobody na dvacet let a stěžovatelé byli s nárokem na náhradu škody odkázáni do občanskoprávního řízení.

Ještě před incidentem policie opakovaně obdržela oznámení od občanů, podle nichž měl S. K. v držení neregistrované střelné zbraně, mimo jiné automatickou pušku, s níž měl střílet v okolí svého bydliště. Dle těchto oznámení měl také S. K. chodit ozbrojený ve stavu opilosti a vyhrožovat členům své rodiny smrtí.

Několik týdnů před tragickou událostí policie u S. K. provedla domovní prohlídku. Navzdory tomu, že z pozdějšího dokazování vyplynulo, že S. K. měl po celou dobu prohlídky pušku srolovanou v koberci v jedné z místností, policie žádné zbraně neobjevila, ani nezabavila jiné předměty. Několik dní po provedené domovní prohlídce dostaly policejní orgány od Odboru pro organizovaný zločin pokyn provést další kontroly ve vztahu k S. K., přičemž pokyn obsahoval i konkrétní informace o tom, kde v domě se zbraně mohou nacházet. Navzdory tomu však orgány další kroky nepodnikly.

V návaznosti na výše uvedená zjištění podali stěžovatelé občanskoprávní žalobu na náhradu škody nejen

proti S. K., ale rovněž proti státu, a to s argumentem, že právě v důsledku nedostatečně pečlivé domovní prohlídky a následné pasivity policie nebyla zabavena střelná zbraň, kterou později S. K. usmrtil jejich syna. Prvoinstanční soud vyhověl žalobě stěžovatelů v plném rozsahu. Soudy vyšších instancí však zrušily část rozsudku týkající se nároků proti státu a konstatovaly, že stěžovatelé neprokázali, že by při domovní prohlídce došlo k jakýmkoliv pochybením nebo opomenutím, a chybí tak příčinná souvislost mezi jednáním policistů a smrtí syna stěžovatelů. Ústavní soud odmítl stížnost stěžovatelů jako zjevně neopodstatněnou.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že vnitrostátní orgány v rozporu s článkem 2 Úmluvy nezabránilly smrti jejich syna, a to zejména tím, že během domovní prohlídky neobjevily nelegálně drženou pušku, která se později stala vražednou zbraní.

a) Obecné zásady

Soud v úvodu připomněl, že článek 2 Úmluvy ukládá státu nejen zdržet se úmyslného a nezákonného odnětí života, ale také přijmout vhodná opatření k ochraně životů osob, které spadají pod jeho jurisdikci (*Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, rozsudek

velkého senátu ze dne 28. října 1998, § 115). V rámci této pozitivní povinnosti je třeba rozlišovat mezi povinností přijmout operativní opatření na ochranu identifikovaného jednotlivce před jiným jednotlivcem (tamtéž) a mezi povinností poskytnout obecnou ochranu společnosti před potenciálními život ohrožujícími činy (*Bljakaj a ostatní proti Chorvatsku*, č. 74448/12, rozsudek ze dne 18. září 2014, § 111). Soud např. dříve shledal, že povinnost poskytnout obecnou ochranu vyvstala s ohledem na nebezpečí představované osobou, která se v minulosti dopouštěla násilí, nezákonně držela střelné zbraně a měla problémy s alkoholem, přičemž byla zjevně psychicky narušená a v den vraždy, kterou spáchala, byla pod kontrolou policie (tamtéž, § 121). Porušení článku 2 Úmluvy Soud rovněž shledal v případě, kdy policista, který mimo službu úmyslně zastřelil dva lidi, obdržel zbraň v rozporu s platnými vnitrostátními předpisy, přičemž nedošlo k řádnému posouzení jeho osobnosti s ohledem na jeho známou historii kázeňských přestupků (*Gorovenky a Bugara proti Ukrajině*, č. 36146/05, rozsudek dne 12. ledna 2012, § 39). Konečně ve věci *Kotilainen a ostatní proti Finsku* (č. 62439/12,

rozsudek ze dne 17. září 2020, § 75) Soud rozhodl, že vzhledem k vysoké míře inherentních rizik pro právo na život je používání střelných zbraní formou nebezpečné činnosti, která musí zahrnovat pozitivní závazek států přijmout a provést opatření určená k zajištění veřejné bezpečnosti.

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud na úvod podotknul, že právní rámec platný v Chorvatsku v rozhodné době byl vyhovující, neboť držení automatických zbraní fyzickou osobou bylo trestným činem. V dalším kroku se Soud zaměřil na pozitivní závazek státu přijmout preventivní operativní opatření. S odkazem na svou ustálenou judikaturu připomněl, že je třeba zvláštní obezřetnosti při revizi událostí optikou zpětného pohledu (*Kurt proti Rakousku*, č. 62903/15, rozsudek velkého senátu ze dne 15. června 2021, § 160) a uzavřel, že ve sledu rozhodných událostí nelze identifikovat žádnou fázi, ve které orgány věděly nebo měly vědět o skutečném a bezprostředním ohrožení života syna stěžovatelů. Vnitrostátním orgánům tak nelze vytýkat, že nesplnily svou povinnost přijmout

operativní opatření na ochranu identifikovatelného jednotlivce před jiným jednotlivcem, jako tomu bylo ve věci *Osman proti Spojenému království* (cit. výše).

Soud nicméně považoval za nutné dále přezkoumat, zda orgány v projednávané věci splnily svou povinnost při ochraně veřejné bezpečnosti, a to obzvláště s ohledem na specifický kontext situace v Chorvatsku v dané době. Tragický incident se totiž odehrál pouhých pět let po skončení války v této zemi, kdy soukromé osoby disponovaly velkým počtem nelegálně držných zbraní. Soud dále podotkl, že sice není jeho úkolem přebírat roli prvoinstančního soudu a nahrazovat posouzení skutkového stavu vnitrostátními soudy vlastním hodnocením (*Ražnatović proti Černé Hoře*, č. 14742/18, rozsudek ze dne 2. září 2021, § 39), ale na poli článku 2 Úmluvy musí uplatnit obzvláště důkladnou kontrolu, i když již proběhla vnitrostátní řízení a vyšetřování (*Şimşek a ostatní proti Turecku*, č. 35072/97 a 37194/97, rozsudek ze dne 26. července 2005, § 102).

Soud poukázal na to, že žádný ze tří policistů, kteří prováděli domovní prohlídku u S. K., si nepamatoval, že by rozvinuli koberec, kde byla schovaná puška. Dle Soudu je tedy obtížné pochopit, na základě jakých skutečností dospěly soudy vyšších instancí k závěru, že domovní prohlídka byla provedena důkladně. Z dikce jejich rozhodnutí plyne, že žaloba stěžovatelů proti státu byla zamítnuta, protože neprokázali, že v rámci prohlídky

došlo k nesprávnému postupu. Soud k tomu však uvedl, že nelze po stěžovateli požadovat, aby sami prokázali, k jakým pochybením nebo opomenutím při prohlídce došlo, neboť to by představovalo příliš vysoké, ne-li nemožné, důkazní břemeno. Soudům dále vytknul, že se omezily na zkoumání konkrétní pušky a jejího umístění během prohlídky, aniž by se zabývaly širšími okolnostmi případu a otázkou, zda policejní orgány podnikly dostatečná opatření na identifikaci a prevenci zneužití zbraní nelegálně držných S. K. Dle Soudu tyto orgány neučinily vše, co od nich bylo možné rozumně očekávat, aby zabránily ohrožení života vyplývajícímu z velmi závažných obvinění, že S. K. nelegálně drží zbraně v době, kdy to bylo v dané oblasti Chorvatska rozšířené. Vzhledem k tomu, že S. K. během domovní prohlídky odmítl spolupracovat s policií, a že vůči němu bylo podáno několik oznámení týkajících se nelegálního držení zbraní a závažných výhrůžek členům rodiny, jen stěží lze pochopit, proč se ho policie na tyto věci nezeptala, když se jednalo o podezření z trestných činů, které měly být stíhány z úřední povinnosti.

Soud konstatoval, že považuje za obzvláště závažné, že orgány zůstaly pasivní i poté, co několik dnů po domovní prohlídce obdržely zcela jasný pokyn Odboru pro organizovaný zločin, aby provedly další kontroly ve vztahu k S. K.: je obtížné pochopit, proč nebyly provedeny další prohlídky na místě, nebo proč neproběhl

žádný výsledek potenciálních svědků, nebo alespoň osob, které s S. K. žily a měly být terčem jeho hrozeb.

S ohledem na výše uvedené Soud dospěl k závěru, že za specifických okolností projednávaného případu a s ohledem na obecný poválečný kontext a fenomén rozšířeného nelegálního držení zbraní v Chorvatsku v rozhodné době, orgány neučinily vše, co bylo v jejich silách, aby zajistily veřejnou bezpečnost a v konečném důsledku i život syna stěžovatelů. Došlo tedy k porušení článku 2 Úmluvy.

Ochrana osobních údajů

Rozsudek ze dne 5. listopadu 2024 ve věci č. 52319/22 – Le Marrec proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že využití IP adresy stěžovatele při přihlášení na internetové stránky správy sociálního zabezpečení k určení jeho polohy, které v důsledku vedlo k odebrání jeho nároku na sociální dávky, nepředstavovalo nepřiměřený zásah do jeho práva na respektování soukromého života. Stížnost tak odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli byla přiznána základní sociální podpora. Počátkem roku 2019 se přihlásil na webové stránky správy sociálního zabezpečení („CAF“) na adrese caf.fr, které spravuje a hostuje Národní správa sociálního zabezpečení („CNAF“), aby aktualizoval svůj status příjemce dávek v sekci „Můj účet“. Při jeho přihlášení byla k určení jeho polohy prověřena IP adresa jeho počítače, která

byla na serveru hostujícím tyto stránky převedena na geografický ukazatel „Jiné země“ naznačující, že se nachází v zahraničí.

To vedlo k prověření stěžovatelova nároku na pobírání dávek. Stěžovatel CAF vysvětlil, že při přihlášení použil virtuální privátní síť (VPN), aby zakryl svou IP adresu, zatímco ve skutečnosti žil ve Francii. Inspektoři CAF následně zkontrolovali bankovní účet stěžovatele a zjistili, že již není oprávněn pobírat základní sociální podporu. Ředitel CAF proto dvěma rozhodnutími vydanými v červnu 2019 ukončil nárok stěžovatele na tuto dávku.

V říjnu 2020 správní soud zamítl stěžovatelovy žaloby proti těmto rozhodnutím. V červenci 2022 byla jeho kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že získáním a použitím jeho IP adresy ze strany CAF za účelem zjištění jeho polohy došlo k porušení jeho práva na soukromý život dle článku 8 Úmluvy.

a) Přijatelnost *ratione materiae*

Soud již v minulosti shledal, že informace o online aktivitách spadají pod pojem soukromí dle článku 8 Úmluvy od okamžiku, kdy jsou spojeny s identifikovanou nebo identifikovatelnou osobou (*Benedik proti Slovinsku*, č.

62357/14, rozhodnutí ze dne 24. dubna 2018, § 107–110). V projednávaném případě použití IP adresy maskované VPN, v kombinaci s identifikačním číslem příjemce dávek, vedlo k identifikaci stěžovatele a automatickému předání informace CAF, že se stěžovatel přihlásil ze zahraničí, byť se ve skutečnosti v dané době nacházel ve Francii. Soud proto považoval článek 8 Úmluvy za použitelný na zpracování IP adresy počítače stěžovatele.

b) Odůvodněnost

Shromažďování a použití IP adresy stěžovatele ze strany CAF představovalo dle Soudu zásah do jeho práva na respektování soukromého života. Takový zásah bude v souladu s požadavky článku 8 Úmluvy, pokud je učiněn na základě zákona, sleduje legitimní cíl a je nezbytný v demokratické společnosti k dosažení daného cíle.

1. Právní základ a sledovaný legitimní cíl

Obecné zásady týkající se zákonnosti zásahu do práv chráněných článkem 8 Úmluvy Soud shrnul ve věci *Benedik proti Slovinsku* (cit. výše, § 122). V projednávaném případě Soud shledal, že napadené opatření bylo založeno na kombinaci ustanovení obsažených v sociálním zákoníku, nařízení EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném

pohybu těchto údajů („GDPR“), zákoně o ochraně osobních údajů a pravidel upravujících provoz webových stránek caf.fr, která byla veřejně přístupná. Soud shledal, že tento právní rámec jako celek určoval rozsah a způsob shromažďování a používání IP adresy počítače ze strany CAF s dostatečnou přesností, a tím umožňoval stěžovateli regulovat své jednání, konkrétně učinit informované rozhodnutí o tom, zda se na webové stránky CAF přihlásí. Poukázal přitom na to, že uživatel teleslužby na internetových stránkách caf.fr měl povinnost přečíst si a přijmout podmínky používání této služby, které informují uživatele o rozsahu zpracování jeho osobních údajů. Soud měl proto za to, že stěžovatel byl o zpracování IP adresy svého počítače informován předem. Protože neměl k dispozici žádné důkazy, které by zpochybňovaly zákonnost napadeného opatření, Soud považoval zásah za „v souladu se zákonem“.

Co se týče legitimního cíle, tím bylo ověření nároku stěžovatele na sociální dávku a zajištění bezpečnosti webových stránek caf.fr a jejich využívání příjemci dávek. Z toho vyplývá, že napadené opatření sledovalo legitimní

cíl zajištění hospodářského blahobytu země a předcházení zločinnosti.

2. Přiměřenost zásahu

Soud nejprve odkázal na obecné zásady posuzování přiměřenosti zpracování osobních údajů, které shrnul v rozsudku ve věci *L. F. proti Francii* (č. 3866/20 a 9292/20, rozhodnutí ze dne 13. února 2024, § 26–29). Připomněl, že při posuzování přiměřenosti Soud přihlíží k zásadám ohledně zpracování osobních údajů uvedeným v Úmluvě Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů („Úmluva 108“), které byly převzaty v článku 5 GDPR, jakož i v zákoně o ochraně osobních údajů. Těmito zásadami jsou: „zákonnost, korektnost a transparentnost“ shromažďování; „minimalizace údajů“ – tedy že shromažďované a zpracované údaje by měly být přiměřené, relevantní a omezené na to, co je nezbytné pro účely, pro které jsou zpracovávány; a „přesnost“.

V projednávaném případě zpracovávaný údaj – IP adresa převedená na geografický ukazatel „Jiné země“ – nebyl citlivé povahy a netýkal se ani těch nejintimnějších, ani zvláště důležitých aspektů života nebo identity

jednotlivce. Kromě toho sám o sobě neposkytoval „zásadní a přesné informace“ o stěžovateli a neumožňoval sestavení podrobného profilu prostřednictvím vyčerpávajícího sledování jeho historie prohlížení. Naopak šlo o vágní, čistě geografickou informaci, která nevyžadovala zvýšenou ochranu. Na rozdíl od poskytovatelů elektronických komunikací CNAF systematicky neshromažďovala a neukládala údaje o přihlášení uživatelů internetu. Jelikož daný údaj nebyl citlivý, měl stát v tomto ohledu širší prostor pro uvážení.

Za druhé, daný údaj byl shromážděn zákonným, korektním a transparentním způsobem. Je pravda, že zpracování IP adresy mělo významné dopady na situaci stěžovatele, neboť vyvolalo prověření jeho situace, které nakonec vedlo k ukončení nároku na sociální dávky. Přesto však platí, že pokud chtěl stěžovatel čerpat dávky prostřednictvím online služby, nemohl rozumně očekávat, že při přihlášení na stránku „Můj účet“ na webu CAF zůstane jeho poloha neznámá pracovníkům tohoto veřejného poskytovatele služeb.

Za třetí, byla dodržena zásada minimalizace údajů, neboť CAF nezpracovala nic jiného než geografický ukazatel „Jiné země“, a to za účelem ověření místa pobytu stěžovatele jakožto příjemce sociálních dávek. Použití této informace bylo přísně omezeno na účel, pro který byla shromážděna: určit místo pobytu stěžovatele ve Francii za účelem sledování jeho situace a ověření jeho

nároku na sociální dávky. V důsledku toho bylo toto použití přísně nezbytné pro účel poskytování veřejné služby vyplacení sociálních dávek. Nebylo prokázáno žádné nesprávné, nadměrné ani zbytečné shromažďování či použití IP adresy.

Pokud jde o přesnost údajů, navzdory tomu, že se stěžovatel přihlásil z území Francie, použití VPN způsobilo, že byla jeho poloha nesprávně určena jako zahraniční, což bylo důsledkem jeho vlastního rozhodnutí nezveřejnit svou skutečnou adresu ve Francii. Tuto nepřesnost však následně mohl napravit tím, že CAF poskytl vysvětlení.

A konečně Soud podpůrně poukázal na to, že přístup k těmto údajům mělo jen omezené množství osob, konkrétně pouze pracovníci CAF.

c) Závěr

Soud dospěl k závěru, že shromažďování a použití IP adresy mělo zákonný základ, který odpovídal požadavkům Úmluvy. S přihlédnutím k prostoru pro uvážení, který mají orgány v oblasti boje proti zneužívání sociálních dávek, k cíli sledovanému zpracováním daných osobních údajů ze strany CAF a k souvisejícím zárukám podle vnitrostátního práva Soud shledal, že opatření mělo relevantní a do-statečné důvody a nepředstavovalo zjevně nepřiměřený zásah do práva stěžovatele na

respektování jeho soukromého života. Stížnost proto prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

V prvním čtvrtletí nového roku byly české vládě oznámeny dvě stížnosti. Stížnost *P. S. D.* podal Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí coby kolizní opatrovník v zájmu nezletilého dítěte. Její podstatou je právo dítěte, které má v rodném listu zapsaného jako otce manžela matky podle tzv. první domněnky otcovství, znát svůj biologický původ a mít možnost navázat kontakt s mužem, který o sobě tvrdí, že je biologickým otcem. Stížnost *Tožicková* se týká policejního zásahu proti novinářce, která neuposlechla její výzvu a pokračovala v natáčení průběhu protestu ekologických aktivistů v povrchovém lomu.

Rodinné právo

P. S. D. (č. 19260/24) – právo dítěte znát svůj biologický původ

Stížnost se týká práva nezletilého dítěte znát svůj biologický původ. Jménem dítěte ji podal Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který byl ve vnitrostátním řízení o určení příbuzenství ustanoven kolizním opatrovníkem nezletilého dítěte, stěžovatele. Nezletilý se narodil v roce 2020 v době, kdy byla matka sezdána, a proto byl na základě tzv. první domněnky otcovství zapsán do jeho rodného listu jako otec manžel matky. V roce 2021 podal K. K. návrh na určení příbuzenství a na přiznání práva se s nezletilým stýkat. V návrhu o sobě tvrdil, že je biologickým otcem dítěte. Soudy jeho žádost zamítly, aniž by přistoupily k provedení testu DNA. Konstatovaly, že prozatím není v zájmu dítěte zpochybňovat právní otcovství. Podle jejich názoru zájem putativního otce K. K. a zájem dítěte znát svůj původ nepřevážily nad rizikem narušení stabilního rodinného

zázemí, ve kterém dítě vyrůstá. Soudy zároveň uvedly, že dítě domnělého biologického otce nikdy nevidělo, nemá k němu žádný vztah, že žije ve Spojených státech a návrh podal více než rok po narození dítěte.

Soud bude stát předně před otázkou, zda je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí tam, kde vystupoval ve vnitrostátním řízení jako opatrovník *ad litem*, aktivně legitimován k podání stížnosti ve prospěch nezletilého ve smyslu článku 34 Úmluvy. Ve stížnosti je potom namítáno, že došlo k porušení práv nezletilého stěžovatele chráněných v článku 8 Úmluvy, jelikož mu nebylo umožněno zjistit, zda mezi ním a putativním otcem existuje příbuzenský vztah, a pokud ano, navázat s ním kontakt.

Stručné shrnutí stížností a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Činnost novinářů

Tožicková (č. 21512/23) – bránění činnosti novinářky policisty při dokumentování protestu

Stěžovatelka je novinářkou, kterou v roce 2020 příslušníci Policie ČR zajistili poté, co neuposlechla jejich výzvu k opuštění prostoru povrchového lomu Vršany. Stěžovatelka zde v rámci své novinářské činnosti zaznamenávala zákrok policie proti osobám, které se původně účastnily ohlášeného shromáždění, od kterého se ale odpojily, vnikly neoprávněně do lomu, kde proti nim policisté použili donucovací prostředky a tyto osoby zajistili. Protože stěžovatelka neuposlechla jejich výzvu, policisté ji zajistili a dále zakázali stěžovateli natáčet kvůli omezení na osobní svobodě. Policisté posléze přemístili stěžovatelku spolu s aktivisty mimo území lomu, vyžádali si její osobní údaje a následně ji propustili. Stěžovatelka proti výzvě, zajištění a zákazu pořizovat záznamy brojila podáním zásahové žaloby. Správní soudy

shledaly nezákonnými zásahy policistů spočívající ve výzvě a v zákazu pořizování záznamů, nikoli však v zajištění stěžovatelky s ohledem na povinnost každého podrobit se výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Ústavní soud se se závěry správních soudů ztotožnil a ústavní stížnost stěžovatelky odmítl pro neopodstatněnost.

Stěžovatelka namítá porušení práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy, protože kvůli postupu policistů nemohla pokračovat v dokumentování průběhu protestu v lomu.

Stručné shrnutí stížnosti a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Velký senát Soudu

V prvním čtvrtletí roku 2025 nepřijal velký senát žádný rozsudek a nedošlo ani ke vzdání se pravomoci senátu ve prospěch velkého senátu. V jednom případě však kolegium pěti soudců vyhovělo žádosti stěžovatele o postoupení věci velkému senátu.

žádost stěžovatele v březnu 2025. Tisková zpráva o postoupení věci je k dispozici [zde](#).

Ne bis in idem

Jesus Pinhal proti Portugalsku (č. 48047/15 a 2276/20)

Stížnost se týká souběhu tří řízení vedených proti stěžovateli ze strany trestních orgánů, komise pro cenné papíry a centrální banky, a to za porušování pravidel na kapitálových trzích v době, kdy byl stěžovatel viceprezidentem soukromé banky. Senát čtvrté sekce Soudu v rozsudku ze dne 8. října 2024 shledal jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 4 protokolu č. 7 k Úmluvě, který zakotvuje právo nebýt souzen nebo potrestán dvakrát. Věc byla velkému senátu postoupena na

Výkon rozsudků Soudu

Ve sledovaném období vláda předložila Výboru ministrů dvě zprávy o výkonu rozsudků Soudu. Výbor ministrů Rady Evropy uzavřel dohled nad výkonem jednoho rozsudku. Konalo se také 12. zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu.

Zprávy předložené Výboru ministrů

D. H. a ostatní proti České republice

V rozsudku ze dne 13. listopadu 2007 velký senát Soudu konstatoval, že nadměrným zařazováním romských žáků do škol pro lehce mentálně postižené došlo k porušení práva stěžovatelů, 18 romských žáků, na rovný přístup ke vzdělání.

V lednu 2025 předložila Česká republika Výboru ministrů průběžnou zprávu o výkonu rozsudku. V ní Výbor informovala o (i) postupu České republiky v implementaci Akčního plánu k výkonu rozsudku, který Výboru

předložila v prosinci 2023, jakož i o (ii) postupu v analýze důvodů nízké účasti romských dětí na předškolním vzdělávání a plánovaných dalších krocích k posílení jejich předškolní docházky. Zpráva je dostupná v českém jazyce [zde](#).

Z proti České republice

V rozsudku ze dne 20. června 2024 Soud shledal porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem, kdy se příslušné orgány náležitě nezabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi případu relevantními pro posouzení otázky, zda stěžovatelka s jednáním dotyčného skutečně souhlasila.

Ve zprávě, kterou vláda předložila v březnu 2025, Výbor ministrů informovala, že stěžovatelka požádala o obnovu řízení před Ústavním soudem. Ústavní soud jejímu návrhu dne 7. května 2025 vyhověl. Nález je k dispozici [zde](#). Vláda dále Výbor informovala o nové právní

úpravě trestných činů znásilnění a sexuálního nátlaku, jakož i o novější judikatuře Nejvyššího soudu, které by měly zajistit, že budou stíhány všechny sexuální činy bez souhlasu. Dále ve zprávě uvedla informace o šíření informovanosti o rozsudku mezi soudci a státními zástupci a o vypracování nové [tematické příručky](#) k sexuálnímu násilí, která byla v březnu zveřejněna na portálu Mezi-soudy. Zpráva pro Výbor ministrů je v plném anglickém znění k dispozici [zde](#).

Ukončení výkonu rozsudků a rozhodnutí

Zadeh proti České republice

V rozsudku ze dne 27. června 2024 Soud rozhodl o porušení práva stěžovatele na přiměřenou délku vazby ve smyslu čl. 5 odst. 3 Úmluvy, která trvala přibližně 2 roky a 3 měsíce. Dle Soudu sice existovaly silné důvody pro vzetí stěžovatele do vazby, ale její celková délka nebyla

ospravedlnitelná vzhledem k tomu, že šlo o nenásilnou trestnou činnost.

Ve zprávě o výkonu rozsudku vláda uvedla, že o rozsudku byly informovány všechny dotčené soudy a státní zastupitelství, včetně soudců a státních zástupců rozhodujících o vazebních věcech. Rozsudek byl zaslán i na všechny krajské a oba vrchní soudy s žádostí, aby jej dali na vědomí trestním soudcům v obvodu své působnosti. O rozsudku zástupci KVZ hovořili i na výročním semináři Justiční akademie pro trestní soudce a státní zástupce. O rozsudku tedy panuje v odborných kruzích široké povědomí. Jiná obecná opatření nejsou nezbytná, jelikož nic nenasvědčuje tomu, že by rozsudek poodhaloval nedostatky systémové povahy. Zpráva o výkonu rozsudku je k dispozici [zde](#).

Výbor ministrů Rady Evropy po zhodnocení zprávy dospěl k závěru, že přijatá opatření jsou dostatečná a [rezolucí](#) ze dne 30. dubna 2025 dohled nad výkonem rozsudku uzavřel.

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu

Na jednání, které proběhlo dne 15. května 2025, byly projednány tři rozsudky Soudu a tři rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva. Podklady k jednání jsou k dispozici [zde](#), podrobný zápis [zde](#).

Níže naleznete ve stručnosti závěry Kolegia k jednotlivým projednávaným rozsudkům a rozhodnutím.

V proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 7. prosince 2023 Soud rozhodl, že v souvislosti s úmrtím pacienta na psychiatrické klinice po použití taseru policií a podání medikace personálem nemocnice a při vyšetřování této události došlo k porušení hmotněprávní i procesní složky práva na život podle článku 2 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo dosažený pokrok v oblasti (i) sběru dat o přivolání bezpečnostních složek do zdravotnických zařízení, (ii) školení zdravotníků v deeskalaci a v bezpečném používání omezovacích prostředků, (iii) při tvorbě metodiky ke koordinaci postupu policistů a zdravotníků při společném zásahu, jakož i (iv)

v zavedení nového policejního výcviku pro zásahy vůči osobám v excitovaném deliriu. Pokud jde o prevenci koluze při vyšetřování policejních zásahů, které vyústily v úmrtí či vážné zranění, Kolegium uvítalo přijetí interní metodiky GIBS i opatření realizovaná Policií ČR spočívající v promptním informování GIBS o incidentech a navýšení počtu osobních kamer pro policisty v terénu. Shoda však nepanovala, zda jsou tato opatření dostatečná. V této souvislosti Kolegium vzalo na vědomí informaci, že Policie ČR případně přijme další opatření v závislosti na závěrech odborného výzkumu Policejní akademie, a informaci, že dostatečnost přijatých a plánovaných opatření v prosinci 2025 zhodnotí Výbor ministrů Rady Evropy.

Machalický proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 10. října 2024 Soud rozhodl, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci nevinu chráněné čl. 6 odst. 2 Úmluvy

Závěry Kolegia: Kolegium se shodlo, že pro výkon rozsudku je žádoucí novelizovat zákon o odpovědnosti státu za škodu a zahrnout do seznamu výluk z odškodnění i zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení. V této souvislosti podpořilo předložený návrh novelizace

ze strany legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti.

povědomí o rozsudku mezi soudci působícími v civilních senátech jednotlivých soudů.

Veselý proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 28. listopadu 2024 Soud shledal, že přiznáním nepřiměřeně nízkého odškodnění za škodu na zdraví způsobenou lékařským zákrokem provedeným *non lege artis*, dále sníženého o náhradu nákladů řízení žalované nemocnice, došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium dospělo k závěru, že výkon rozsudku nevyžaduje změnu právní úpravy: nevyhovující právní úprava náhrady škody za újmu na zdraví byla nahrazena novým občanským zákoníkem a stávající znění občanského soudního řádu umožňuje, aby soudy při rozhodování o nákladech řízení zohledňovaly povahu řízení, aby celková částka přiznaná poškozenému byla spravedlivá a přiměřená. K výkonu rozsudku postačí důsledné uplatňování zásad plynoucích z rozsudku při aplikaci stávající úpravy a pokračování v šíření

Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice

Rozhodnutí Výboru: dne 15. května 2018 Výbor shledal, že podmíněním právního uznání změny pohlaví podstoupením sterilizace Česká republika porušuje čl. 11 odst. 1 Evropské sociální charty.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí, že od 1. července 2025 bude úřední změna pohlaví za absence zákonné úpravy dočasně upravena metodickými pokyny Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva vnitra. Dle těchto pokynů bude úřední změna pohlaví možná na základě potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o stanovení diagnózy transsexualismu. Kolegium nicméně znovu vyzvalo zákonodárce, aby proces úřední změny pohlaví upravil důstojně a jasně na úrovni zákona, a to v souladu s judikaturou Ústavního soudu a ESI P To mi znamená, že úřední změnu pohlaví

ESLP. To mj. znamená, *zprv*, že úřední změnu pohlaví nelze podmínit takovým zákrokem či léčbou, které by s vysokou pravděpodobností mohly vést ke sterilitě, včetně hormonální léčby, a *zadruhé*, že řízení za účelem úřední změny pohlaví musí být rychlé, dostupné a transparentní.

FEANTSA proti České republice a ERTF proti České republice

Rozhodnutí Výboru: dne 2. července 2024 Výbor shledal, že Česká republika nedostatečně zajišťuje právo na přiměřené bydlení, a to jak samostatně podle článku 16 Evropské sociální charty, tak i ve spojení se zákazem diskriminace, jelikož zjištěné porušení neúměrně dopadá na Romy. Rozhodnutí FEANTSA navazuje na obdobné rozhodnutí ERTF ze dne 17. června 2016, v němž Výbor shledal porušení článků 11 a 16 Charty z důvodů nedostatečného naplňování práv Romů v oblasti zdravotní péče, vzdělání a bydlení.

Závěry Kolegia: Kolegium se shodlo, že přijetí zákona o podpoře bydlení a zákona o dávce státní sociální pomoci, je nezbytný, ale jen první krok k implementaci rozhodnutí. Vyzdvihlo potřebu zabývat se skutečným dopadem těchto zákonů na zranitelné skupiny osob včetně Romů, analýzou jejich slepých míst a identifikací

dalších opatření potřebných k nápravě shledaných porušení Charty. Kolegium dále podpořilo záměr vytvoření akčního plánu k výkonu rozhodnutí. Podpořilo též spolupráci MMR, MPSV a MSp na legislativním řešení včasného informování obcí při nařízení vystěhování a řešení problémů řetězení krátkodobých nájemních smluv k posílení záruk zranitelných skupin před nuceným vystěhováním. Kolegium v neposlední řadě vyzdvihlo důležitost participace odborné veřejnosti, včetně zástupců romské komunity, na procesu implementace rozhodnutí.

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://mezisoudy.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<https://mezisoudy.cz/zpravodaj-kvz>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: mezisoudy.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocnění
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@mzp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Petr Konůpka
Fotografie u Slova závěrem © Jana Martinková

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocnění pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Anna Beránková (NSS), Nikola Burdová (KVZ), Jakub Drahorád (KVZ), Eliška Hronová (KVZ), Vladimír Janoušek Pysk (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Jana Martinková (KVZ), Eva Petrová (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Ema Slováková (KVZ), Šimon Svoboda (ÚS), Martina Šiváková (KVZ), Jana Zápotocká (NS), Tereza Žuffová-Kunčová (KVZ).

Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

V prvním čtvrtletí roku 2025 Soud ve vztahu k **České republice** přijal jeden rozsudek a dvě rozhodnutí. Ve věci **Macharik proti České republice** shledal Soud porušení práva na respektování korespondence podle článku 8 Úmluvy z důvodu, že způsob, jakým vnitrostátní soudy vykládaly a aplikovaly zákonná ustanovení upravující **získání obsahu e-mailové komunikace** stěžovatelky pro účely jejího trestního stíhání, byl nesoudržný a předmětná právní úprava nebyla jednoznačná. Zásah do stěžovatelčiných práv tak nebyl „v souladu se zákonem“. Takto nezákonně získaný důkaz však neznamenal, že trestní řízení jako celek nebylo spravedlivé, a k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy proti nedošlo. Případ **Brož proti České republice se týkal zproštění výkonu funkce insolvenčního správce a Soud v něm dospěl k závěru, že jelikož ke zproštění došlo pouze v jednom řízení, stěžovatel** neutrpěl podstatnou újmu na právech, a to konkrétně právu na ústní slyšení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a na ochraně dobré pověsti podle článku 8 Úmluvy. Ve věci **Žalud proti České republice** Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost týkající se **náhrady za nucené omezení vlastnického práva** otce stěžovatele v důsledku regulace nájemného v 90. letech. Soud sice potvrdil, že došlo k zásahu do článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, avšak konstatoval, že právní úprava sledovala legitimní cíl a otec stěžovatele nebyl nucen nést nepřiměřené individuální břemeno.

Z judikatury Soudu proti **jiným státům** za poslední čtvrtletí zmiňme především rozsudek ve věci **Canavacciuolo a ostatní proti Itálii**, kde Soud vůbec poprvé shledal v souvislosti se zásahy do **životního prostředí** porušení práva na život podle článku 2 Úmluvy. Stěžovatelé brojili proti rozsáhlému a dlouhodobému znečišťování části Itálie (Terra dei Fuochi) v důsledku nelegálních skládek a dalšího neoprávněného nakládání s nebezpečným odpadem. V dané oblasti přitom existuje výrazně vyšší výskyt závažných onemocnění včetně rakoviny, a také podstatně zvýšené znečištění podzemních vod. Soud zde konstatoval porušení pozitivních závazků státu na poli článku 2 Úmluvy a vyzval Itálii k přijetí komplexních opatření k nápravě.

Případ **Salay proti Slovensku** se týkal umístění romského žáka do zvláštní třídy základní školy, určené pro děti s lehkým mentálním postižením, a to na základě diagnostiky, která nezohledňovala specifika romských dětí. Umístění mělo přitom fakticky trvalou povahu, jelikož nebylo prováděno systematické průběžné testování, které by monitorovalo, zda žák dosáhl pokroku, který by odůvodňoval přeřazení do běžné třídy. Vzdělání poskytované stěžovateli ve zvláštní třídě zároveň nesplňovalo záruky plynoucí z pozitivního závazku státu eliminovat **rasovou segregaci ve školství**. Z uvedených důvodů Soud dospěl k závěru o porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1, tj. zákazu diskriminace ve vzdělávání.

Ve věci **F. B. proti Belgii** se Soud na poli článku 8 Úmluvy zabýval otázkou **určování věku migrantů**. U stěžovatelky jakožto nezletilé cizinky bez doprovodu byly provedeny kostní testy, aniž by k tomu dala informovaný souhlas, a aniž by v daném momentu byla právně zastoupena. Dle Soudu měl před testy proběhnout např. rozhovor s pracovníkem sociálního orgánu, který mohl objasnit, zda pochybnosti o věku stěžovatelky lze rozptýlit méně invazivními způsoby, a nadto také zajistit, že stěžovatelka

obdržela všechny informace nezbytné pro to, aby náležitě uplatnila svoje práva. Tento rozhovor byl však realizován až po kostních testech. K porušení článku 8 proto došlo.

Věc [Toth a Crişan proti Rumunsku](#) poskytla Soudu příležitost vyjádřit se k **veřejným projevům poukazujícím na policejní brutalitu**. Stížnost podali policisté, jejichž fotografie uveřejnila na Facebooku soukromá osoba spolu s tvrzením, že na ulici v rámci výkonu svých služebních povinností verbálně i fyzicky napadli ji a její matku. Příspěvek zmiňoval rovněž jméno jednoho z policistů. Byl široce sdílen a některé z komentářů pod ním byly vůči policistům urážlivé. Vnitrostátní soudy zamítly žalobu policistů na ochranu osobnosti a dle Soudu bylo jejich vyvažování soupeřících zájmů v souladu s kritérii stanovenými ve štrasburské judikatuře. Článek 8 tudíž porušen nebyl.

Ve věci [Girginova proti Bulharsku](#) se jednalo o odmítnutí žádosti novinářky o poskytnutí odůvodnění soudního rozhodnutí, kterým byl bývalý ministr vnitra zproštěn obžaloby za to, že svým podřízeným umožnil realizovat nezákonné tajné sledování. Odmítnutí bylo založeno na tom, že odůvodnění obsahuje technické detaily o používání zařízení k tajnému sledování, což představuje utajovanou informaci. Štrasburský soud zde shledal porušení práva na informace podle článku 10 Úmluvy. Zdůraznil **význam zveřejňování odůvodnění soudních rozhodnutí** v demokratické společnosti jako záruky proti špatnému výkonu soudnictví. Tento zájem je dle Soudu ještě vyšší, pokud se jedná o případy, kde jsou vysoce postavení politici zproštěni podezření ze závažné trestné činnosti. I když se věc týká národní bezpečnosti a zahrnuje utajované informace, nelze před veřejností utajovat celé soudní rozhodnutí. Místo toho je potřeba zveřejnit jen část rozhodnutí, případně jeho upravenou verzi.

A konečně případ [H. W. proti Francii](#) vnesl otázku **práva vést sexuální život v manželství**. Vnitrostátní soud rozhodl o rozvodu manželství stěžovatelky, přičemž v odůvodnění rozsudku uvedl, že vinu za rozvod nese výlučně stěžovatelka, protože během posledních osmi let odmítala mít s manželem jakékoliv intimní vztahy. To francouzský soud vyhodnotil jako závažné a dlouhodobé porušování manželských povinností, které činí společný život nesnesitelným. Dle Soudu však uvedený výklad vůbec nebere v potaz potřebu souhlasu v intimních vztazích. Všechny nesouhlasné sexuální vztahy představují sexuální násilí. Už samotná existence takto vykládané „manželské povinnosti“ je tedy v rozporu se sexuální svobodou a právem rozhodovat o vlastním těle. K argumentu francouzské vlády, dle něhož souhlas s manželstvím zahrnuje i souhlas s budoucími sexuálními vztahy mezi manžely, Soud uvedl, že v duchu této logiky by pak manžela nikdy nebylo možné stíhat za znásilnění manželky. To je ale neakceptovatelné a v rozporu nejenom s civilizovaným pojetím manželství, ale také, a hlavně, se základními cíli Úmluvy, jejíž podstatou je respektování lidské důstojnosti. I v této věci proto Soud konstatoval porušení článku 8 Úmluvy.

Více v příštím Zpravodaji nebo v naší nové databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese [Databáze judikatury | Mezi—soudy \(mezisoudy.cz\)](#).

Jana Martinková,
Kancelář vládního zmocněnce